

Załącznik do uchwały Nr ../.../26
Rady Gminy Radziechowy-Wieprz
z dnia 2026 r.

Strategia Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036

Projekt, wersja 1.1 z dnia 02.10.2026 r.

Radziechowy, 2026 r.

Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz

Wieprz 700

34-381 Radziechowy

tel. +48 33 867 66 10

email: ug@radziechowy-wieprz.pl

<https://www.radziechowy-wieprz.pl/>

Opracowanie:

dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW

e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

tel. +48 606 262 335

LinkedIn:

<https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/>

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	7
1.1. Wprowadzenie, sfera społeczna	7
1.2. Sfera gospodarcza	23
1.3. Sfera przestrzenna oraz klimatyczno-środowiskowa	29
2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz rekomendacje	42
3. Analiza SWOT Gminy Radziechowy-Wieprz	53
4. Misja i wizja Gminy Radziechowy-Wieprz	56
5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	59
6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	63
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radziechowy-Wieprz	70
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa śląskiego wraz z zakresem planowanych działań	82
9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu	91
10. Dodatkowe obszary kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	95
11. System realizacji strategii	99
12. Literatura pomocnicza	110
13. Spis wykresów	111
14. Spis tabel	112
15. Spis map	113

Wprowadzenie

„Strategia Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036” jest podstawowym dokumentem wyznaczającym długofalową politykę rozwoju gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz klimatyczno-środowiskowym. Określa pożądany kierunek zachodzących zmian, porządkuje najważniejsze potrzeby i potencjały lokalnej wspólnoty, a także wskazuje cele i kierunki działań, na których powinny koncentrować się władze samorządowe oraz partnerzy społeczni i gospodarczy. Dokument tworzy ramy dla skoordynowanego podejmowania decyzji, planowania inwestycji, przygotowywania programów wykonawczych i pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Strategia została opracowana na podstawie art. 10e-10f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2026 r. poz. 662, 912), określających zakres strategii rozwoju gminy, jej obowiązkowe elementy oraz zasady przygotowania, konsultowania, opiniowania, przyjmowania i aktualizacji dokumentu. Uwzględniono również przepisy ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2025 r. poz. 198, z późn. zm.), regulującej system prowadzenia polityki rozwoju oraz mechanizmy zapewniania spójności dokumentów strategicznych opracowywanych na poszczególnych poziomach zarządzania publicznego.

Integralną częścią strategii jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radziechowy-Wieprz, przedstawiający docelowy układ najważniejszych elementów zagospodarowania przestrzennego. Modelowi towarzyszą ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej, uwzględniające kierunki rozwoju sieci osadniczej, infrastruktury technicznej i społecznej, systemu transportowego oraz powiązań przyrodniczych. W tym zakresie zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2026 r. poz. 538, z późn. zm.). Powiązanie programowania strategicznego z planowaniem przestrzennym ma służyć racjonalnemu wykorzystaniu terenów, ograniczaniu konfliktów przestrzennych oraz zachowaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy.

Kwestie udziału społeczeństwa, ochrony środowiska oraz oceny potencjalnego wpływu realizacji ustaleń strategii na środowisko rozpatrywano zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa

w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2026 r. poz. 670, z późn. zm.). Podejście to pozwala uwzględnić wymagania ochrony zasobów naturalnych, bioróżnorodności i krajobrazu, a także potrzebę zwiększania odporności gminy na skutki zmian klimatu.

Proces przygotowania strategii oparto na analizie danych statystycznych, dokumentów strategicznych i planistycznych, aktualnego „Raportu o stanie Gminy Radziechowy-Wieprz za rok 2025” oraz innych materiałów przedstawiających społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju. Ważnym elementem prac były konsultacje społeczne z udziałem mieszkańców, jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz pozostałych interesariuszy lokalnych. Połączenie wiedzy eksperckiej z doświadczeniami i oczekiwaniami społeczności lokalnej umożliwiło identyfikację najważniejszych wyzwań, potencjałów oraz obszarów wymagających interwencji.

Nadrzędny kierunek rozwoju wyznacza cel strategiczny horyzontalny: **„Zrównoważony i zintegrowany rozwój Gminy Radziechowy-Wieprz, oparty na wysokiej jakości życia mieszkańców, ochronie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, wzmacnianiu lokalnej gospodarki oraz nowoczesnym i partycypacyjnym zarządzaniu”**. Cel ten integruje wszystkie dziedziny funkcjonowania gminy i podkreśla potrzebę zachowania równowagi pomiędzy poprawą warunków życia, rozwojem przedsiębiorczości i infrastruktury, ochroną środowiska oraz wzmacnianiem zdolności instytucjonalnej samorządu.

Realizacji celu horyzontalnego służy pięć wzajemnie powiązanych celów strategicznych. Obejmują one: wzmacnianie kapitału ludzkiego, spójności społecznej i jakości życia mieszkańców; rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości, nowoczesnym rolnictwie i turystyce; ochronę środowiska oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych w warunkach transformacji klimatycznej; zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej, społecznej i dostępności przestrzennej; a także nowoczesne zarządzanie publiczne, rozwój współpracy lokalnej oraz wzmacnianie promocji i marki gminy. Przyjęty układ celów odzwierciedla kompleksowy charakter lokalnych wyzwań i wskazuje na konieczność prowadzenia skoordynowanych działań w całym okresie realizacji strategii.

Zapewnieniu zewnętrznej spójności dokumentu służyła analiza najważniejszych założeń i kierunków polityki rozwoju określonych na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Uwzględniono w szczególności „Umowę Partnerstwa

dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce”, „Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”, „Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, „Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030”, Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030 – Zielone Śląskie”, „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+” oraz „Strategię Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+”. Powiązanie celów gminy z priorytetami dokumentów nadrzędnych zwiększa możliwości podejmowania partnerskich przedsięwzięć i pozyskiwania środków na realizację zaplanowanych działań.

Strategia ma charakter kierunkowy i jednocześnie operacyjny. Wyznacza stabilne ramy rozwoju do 2036 r., pozostawiając możliwość dostosowywania sposobów realizacji działań do zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych, finansowych, przestrzennych i środowiskowych. Jej skuteczność będzie zależała od konsekwentnego wdrażania, monitorowania osiąganych rezultatów, okresowej oceny aktualności przyjętych założeń oraz współpracy samorządu z mieszkańcami i partnerami lokalnymi. Strategia powinna zatem stanowić wspólny punkt odniesienia dla działań podejmowanych na rzecz trwałego, odpowiedzialnego i harmonijnego rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz.

Andrzej Raszkowski

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

1.1. Wprowadzenie, sfera społeczna

Gmina Radziechowy-Wieprz jest gminą wiejską położoną w południowej części województwa śląskiego, w centralnej części powiatu żywieckiego. Zajmuje powierzchnię blisko 65 km². Od północy graniczy z gminą Lipowa, miastem Żywiec oraz gminą Świnna, od wschodu z gminą Jeleśnia, natomiast od południa z gminami Węgierska Górka i Milówka. Zachodnią granicę gminy, przebiegającą na niewielkim odcinku w rejonie Malinowskiej Skąły, wyznacza sąsiedztwo gminy Wisła.

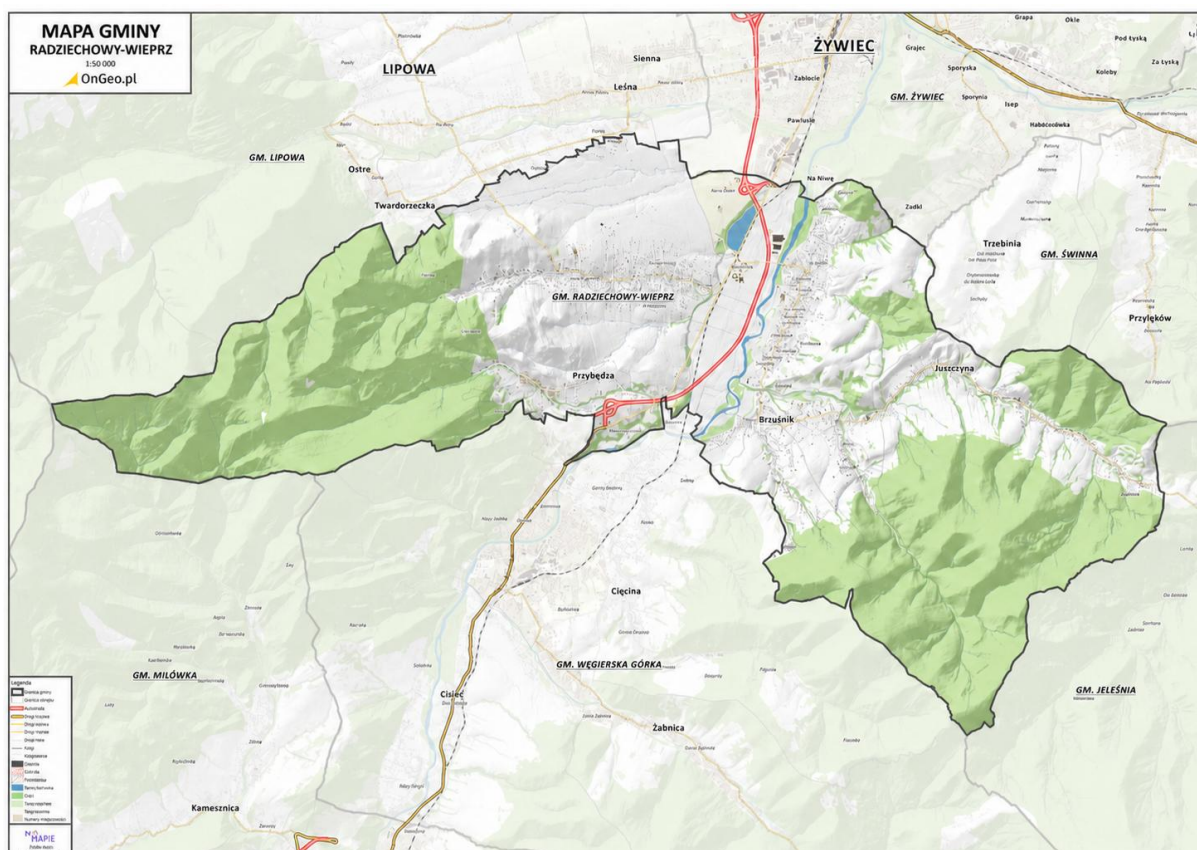
Położenie gminy ma charakter szczególny ze względu na jej usytuowanie na styku trzech jednostek krajobrazowych. Centralna część gminy znajduje się w południowym fragmencie Kotliny Żywieckiej, natomiast jej zachodnie tereny obejmują południowo-wschodnie obrzeża Beskidu Śląskiego, a część wschodnia i południowo-wschodnia – północno-zachodnie obrzeża Beskidu Żywieckiego. Przez centralną część gminy, z południa na północ, przebiega dolina rzeki Soły, stanowiąca jeden z najważniejszych elementów jej struktury przestrzennej, krajobrazowej i przyrodniczej.

Ukształtowanie powierzchni gminy jest zróżnicowane. Jej zachodnia oraz południowo-wschodnia część charakteryzują się rzeźbą górską, wysokimi grzbietami oraz głęboko wciętymi dolinami potoków. Zachodnie tereny obejmują zalesione fragmenty masywu Baraniej Góry. Najwyżej położonym punktem gminy jest Magurka Wiślańska, osiągająca wysokość 1132 m n.p.m., której grzbiet łączy się m.in. z Magurką Radziechowską i Morońką. Centralna część gminy odznacza się łagodniejszą rzeźbą terenu, z szerokimi dolinami oraz niewielkimi wzniesieniami o rozległych i stosunkowo łagodnych grzbietach.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski obszar gminy należy do prowincji Karpat Zachodnich z Podkarpaciem, podprowincji Zewnętrznych Karpat Zachodnich oraz makroregionu Beskidów Zachodnich. W granicach gminy znajdują się fragmenty trzech mezoregionów: Kotliny Żywieckiej w części centralnej, Beskidu Śląskiego w części zachodniej oraz Beskidu Żywieckiego w części wschodniej i południowo-wschodniej. Takie położenie determinuje wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy, a jednocześnie wpływa na charakter jej zagospodarowania przestrzennego, sieć osadniczą i dostępność komunikacyjną.

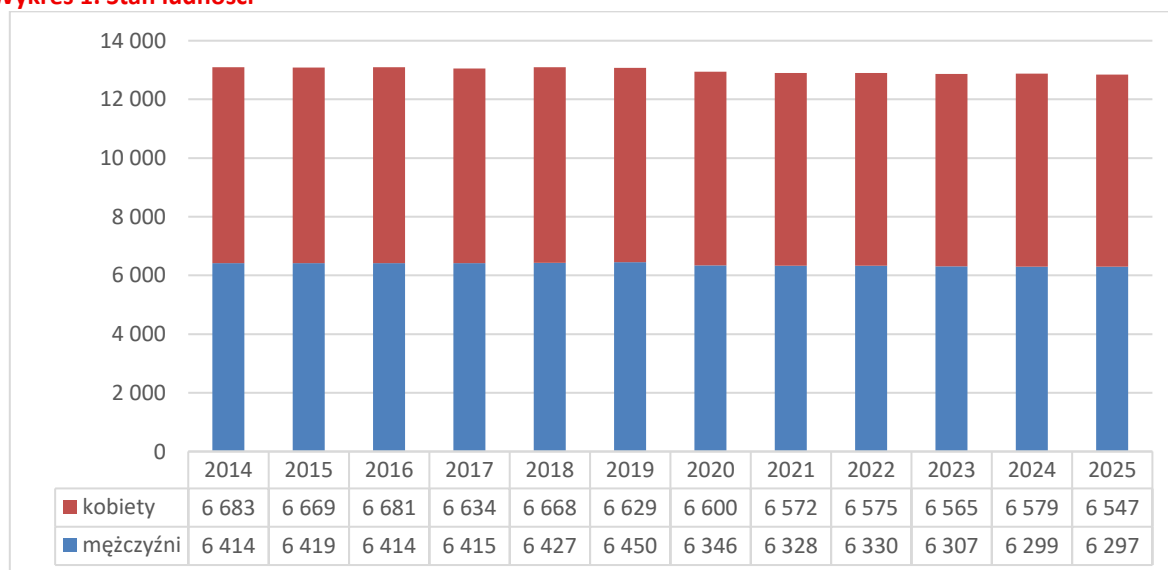
Mapa 1. Mapa Gminy Radziechowy-Wieprz

Źródło: <https://radziechowy-wieprz.geoportal-krajowy.pl/mapa-druk>

Gmina Radziechowy-Wieprz obejmuje sześć sołectw: Brzuśnik, Bystrą, Juszczynę, Przybędę, Radziechowy i Wieprz. Największym powierzchniowo sołectwem są Radziechowy, zajmujące ponad 41% obszaru gminy, natomiast najmniejszym – Przybędza. Łączna powierzchnia wszystkich sołectw wynosi 6474,5773 ha, czyli około 64,75 km².

Wykres 1. Stan ludności

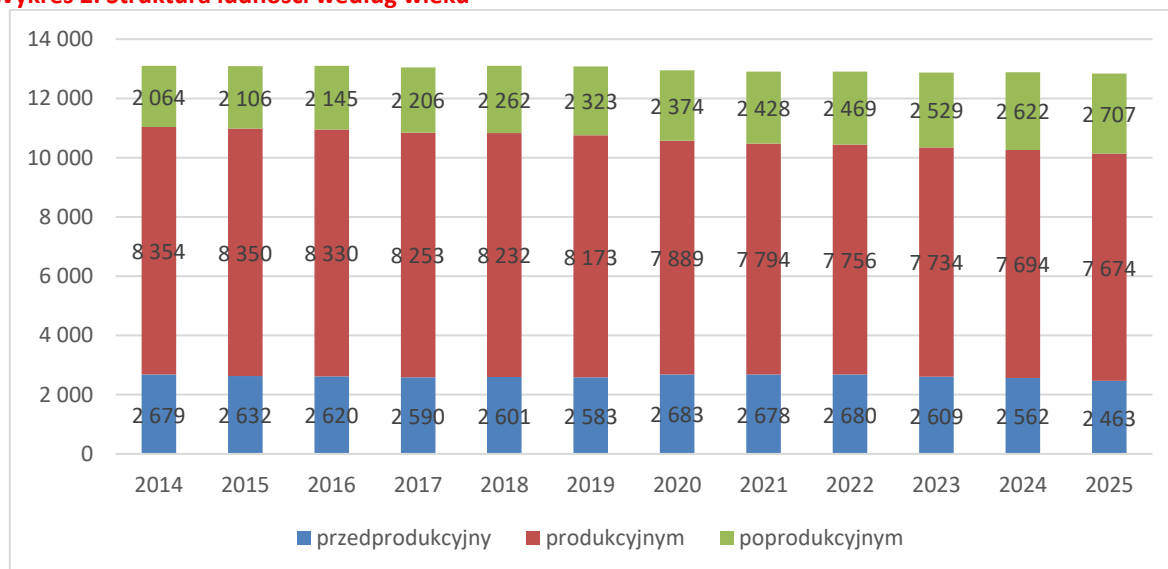

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 liczba mieszkańców Gminy Radziechowy-Wieprz zmniejszyła się z 13 097 do 12 844 osób, tj. o 253 osoby (1,9%). Do 2019 r. stan ludności pozostawał względnie stabilny i oscylował wokół 13,1 tys. osób, natomiast wyraźniejsze osłabienie sytuacji demograficznej nastąpiło w 2020 r., kiedy liczba mieszkańców spadła w ujęciu rocznym o 133 osoby. W kolejnych latach utrzymywała się łagodna tendencja spadkowa, jedynie okresowo przerywana niewielkimi wzrostami. Liczba kobiet zmniejszyła się w całym analizowanym okresie o 136, a mężczyzn o 117, przy czym kobiety niezmiennie stanowiły nieco ponad połowę mieszkańców gminy. Obserwowane zmiany nie mają jeszcze charakteru gwałtownej depopulacji, jednak ich trwałość wskazuje na stopniowe kurczenie się lokalnej bazy demograficznej. Z punktu widzenia polityki rozwoju uzasadnia to podejmowanie działań sprzyjających zatrzymywaniu ludzi młodych, tworzeniu atrakcyjnych miejsc pracy, rozwojowi budownictwa mieszkaniowego oraz podnoszeniu jakości usług edukacyjnych, opiekuńczych, transportowych i rekreacyjnych. Istotne będzie również wzmacnianie osiedleńczej atrakcyjności gminy poprzez wykorzystanie jej korzystnego położenia, walorów środowiskowych i dostępności komunikacyjnej, przy jednoczesnym dostosowywaniu oferty usług publicznych do postępujących zmian liczby i struktury wieku mieszkańców.

Wykres 2. Struktura ludności według wieku

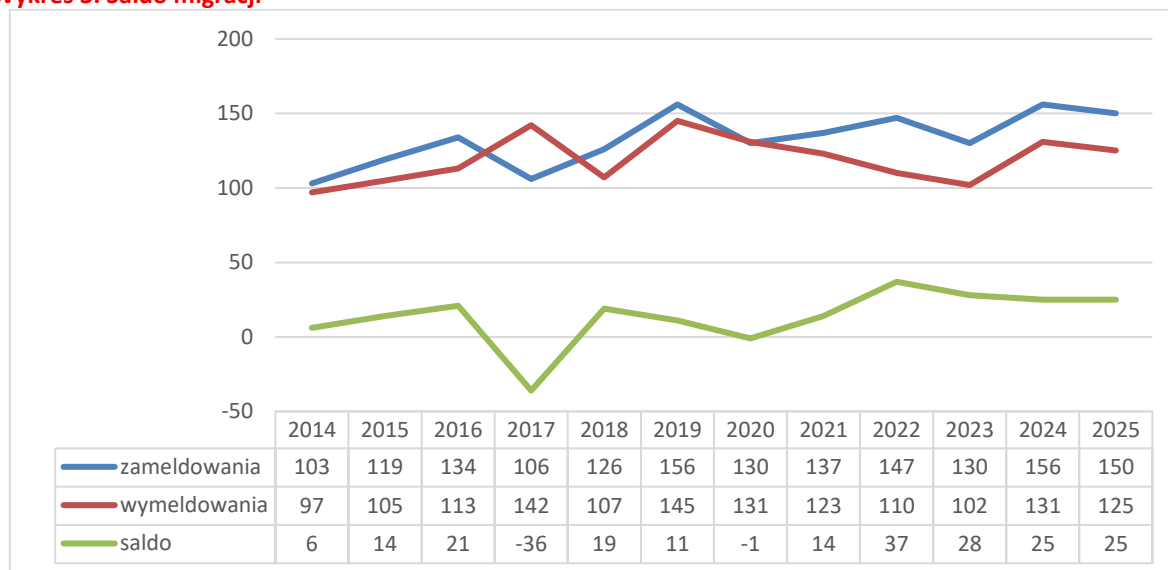
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura ludności w latach 2014-2025 wskazuje na wyraźne postępowanie procesu starzenia się społeczności lokalnej. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 2 064 do 2 707 osób, tj. o 643 osoby (31,2%), a ich udział w ogólnej liczbie ludności zwiększył się z 15,8% do 21,1%. Jednocześnie liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 680

osób, z 8 354 do 7 674, a jej udział spadł z 63,8% do 59,7%. Niekorzystny kierunek zmian widoczny jest również w grupie przedprodukcyjnej, która zmniejszyła się z 2 679 do 2 463 osób, czyli o 8,1%, mimo przejściowego wzrostu odnotowanego w latach 2020-2022. Szczególnie istotne jest to, że w 2024 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym po raz pierwszy przewyższyła liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, a w 2025 r. różnica ta wynosiła już 244 osoby. W rezultacie na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadało około 67 osób w wieku nieprodukcyjnym, wobec około 57 w 2014 r. Zmiany te mogą prowadzić do ograniczenia lokalnych zasobów pracy, wzrostu zapotrzebowania na usługi zdrowotne, opiekuńcze i transportowe oraz zwiększenia obciążeń finansowych i organizacyjnych samorządu. W polityce rozwoju gminy konieczne będzie zatem równoległe rozwijanie systemu wsparcia seniorów, usług środowiskowych i dostępnej infrastruktury oraz tworzenie warunków sprzyjających pozostawaniu i osiedlaniu się ludzi młodych, w szczególności poprzez rozwój atrakcyjnych miejsc pracy, mieszkalnictwa, opieki nad dziećmi i wysokiej jakości oferty edukacyjnej.

Wykres 3. Saldo migracji

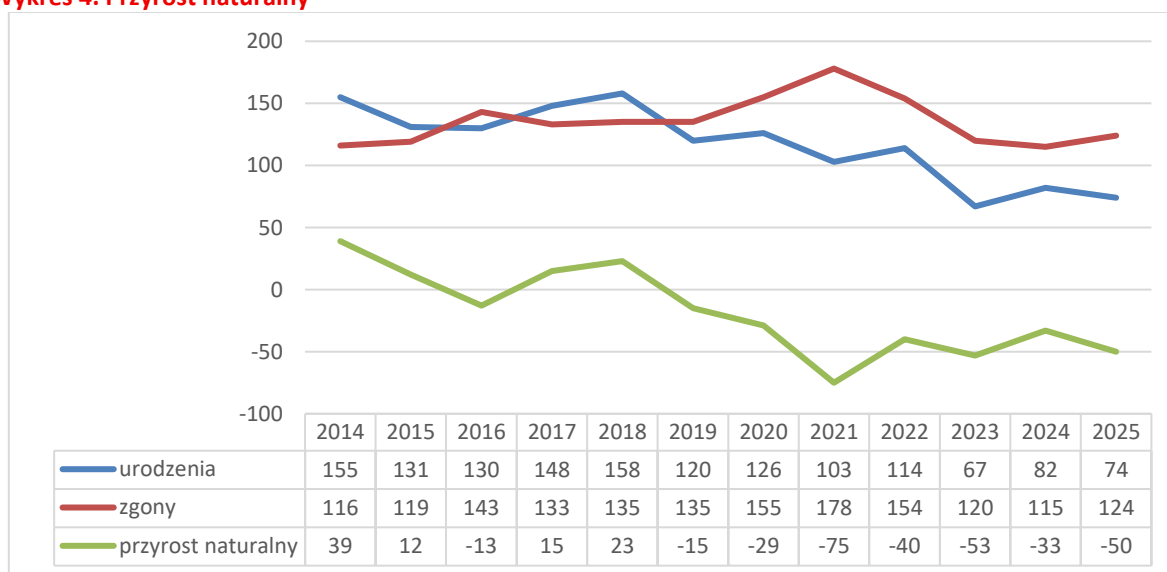
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 saldo migracji było przeważnie dodatnie, co świadczy o utrzymującej się atrakcyjności osiedleńczej gminy. W dziesięciu spośród dwunastu analizowanych lat liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań, a skumulowane saldo migracji wyniosło 163 osoby. Wyraźnie niekorzystna sytuacja wystąpiła w 2017 r., kiedy odnotowano 106 zameldowań i 142 wymeldowania, co przełożyło się na saldo wynoszące -36 osób; nieznacznie ujemny wynik wystąpił również w 2020 r. Od 2021 r. obserwowana jest

natomiast trwała przewaga napływu ludności, z najwyższym saldem w 2022 r. wynoszącym 37 osób, a w latach 2024-2025 utrzymującym się na poziomie 25 osób rocznie. Dodatkowo saldo migracji częściowo łagodzi skutki ujemnego przyrostu naturalnego i wskazuje, że położenie gminy, jej walory przyrodniczo-krajobrazowe, dostępność terenów mieszkaniowych oraz bliskość Żywca i innych ośrodków miejskich mogą sprzyjać wyborowi jej obszaru jako miejsca zamieszkania. Skala napływu pozostaje jednak zbyt mała, aby całkowicie zahamować spadek liczby ludności i proces starzenia się społeczności lokalnej. Z perspektywy rozwoju gminy istotne będzie zatem wzmacnianie jej funkcji mieszkaniowej poprzez odpowiedzialne przygotowywanie terenów pod zabudowę, rozwój infrastruktury technicznej, transportu publicznego, usług społecznych i dostępu do Internetu, przy jednoczesnym ograniczaniu rozpraszania zabudowy oraz ochronie cennych zasobów krajobrazowych. Ważnym kierunkiem powinno być także tworzenie warunków sprzyjających integracji nowych mieszkańców ze społecznością lokalną i ich aktywnemu uczestnictwu w życiu gminy.

Wykres 4. Przyrost naturalny

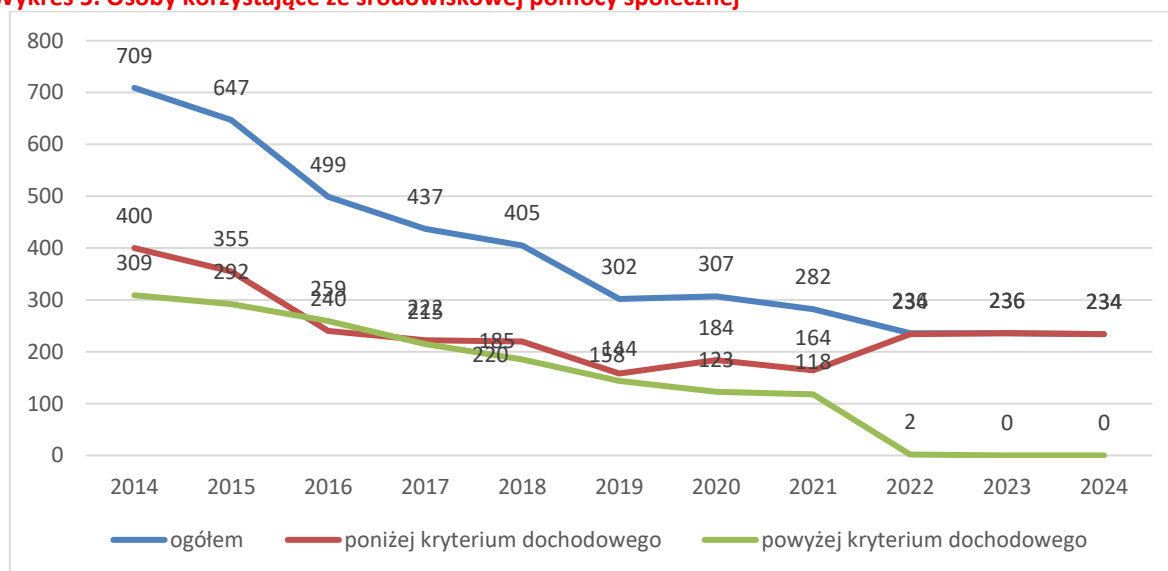
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zmiany przyrostu naturalnego w Gminie Radziechowy-Wieprz w latach 2014-2025 wskazują na pogłębianie się niekorzystnych tendencji demograficznych. W początkowej części analizowanego okresu liczba urodzeń na ogół przewyższała liczbę zgonów, a najwyższy dodatni przyrost naturalny odnotowano w 2014 r. - 39 osób. Od 2019 r. przyrost naturalny pozostaje jednak nieprzerwanie ujemny, przy czym największy ubytek wystąpił w 2021 r., gdy przy 103 urodzeniach zarejestrowano 178 zgonów, a różnica wyniosła -75 osób. Pomimo przejściowego ograniczenia skali ubytku w 2022 i 2024 r., w 2025 r. liczba zgonów ponownie przewyższyła

liczbę urodzeń o 50 osób. Szczególnie niepokojący jest spadek liczby urodzeń ze 155 w 2014 r. do 74 w 2025 r., czyli o ponad połowę, podczas gdy liczba zgonów pozostawała na relatywnie wysokim poziomie. Łącznie w całym analizowanym okresie ubytek naturalny wyniósł 219 osób, natomiast w przedziale lat 2019-2025 aż 295 osób. Utrzymywanie się tej tendencji może przyspieszać proces starzenia się ludności, ograniczać przyszłe zasoby pracy oraz prowadzić do zmniejszania zapotrzebowania na część infrastruktury edukacyjnej przy jednoczesnym wzroście potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, opieki i usług senioralnych. Odpowiedzią polityki lokalnej powinno być tworzenie przyjaznych warunków do zakładania i funkcjonowania rodzin, obejmujących dostęp do opieki nad dziećmi, wysokiej jakości edukacji, mieszkań, stabilnego zatrudnienia i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, a także wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej gminy, ponieważ dodatnie saldo migracji może częściowo kompensować ubytek wynikający z przewagi zgonów nad urodzeniami.

Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

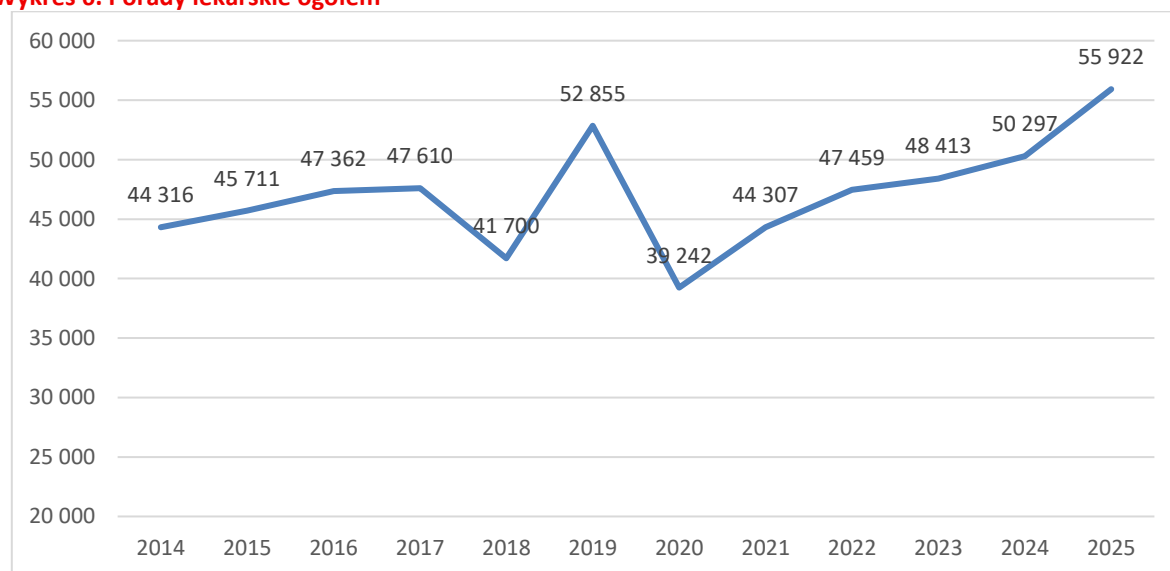
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2024 liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się z 709 do 234, tj. o 475 osób (67,0%), co wskazuje na istotne ograniczenie skali korzystania z tej formy wsparcia. Najsilniejszy spadek nastąpił w latach 2014-2019, natomiast po niewielkim wzroście w 2020 r. liczba beneficjentów ponownie malała, osiągając w latach 2022-2024 względnie stabilny poziom około 234-236 osób. Liczba korzystających, których dochody nie przekraczały ustawowego kryterium dochodowego, zmniejszyła się z 400 do 234 osób, a liczba osób otrzymujących wsparcie pomimo dochodów powyżej tego progu spadła z 309 w 2014 r. do 2 w 2022 r. oraz do zera w latach 2023-2024. Obserwowany kierunek zmian

może być częściowo rezultatem poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych i warunków na rynku pracy, jednak na wartość wskaźnika wpływają również zmiany kryteriów dochodowych, zasad przyznawania świadczeń, struktury demograficznej oraz sposobu organizacji pomocy. Brak osób wykazywanych powyżej kryterium dochodowego nie powinien być zatem utożsamiany z całkowitym zanikiem problemów społecznych, zwłaszcza że statystyka ta nie obejmuje wszystkich form wsparcia świadczonych mieszkańcom. Dalsza polityka społeczna gminy powinna łączyć pomoc materialną z działaniami profilaktycznymi, aktywizacją zawodową i społeczną, rozwojem usług środowiskowych oraz indywidualnym wsparciem seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin w kryzysie i osób zagrożonych ubóstwem, przy jednoczesnym systematycznym monitorowaniu potrzeb, które mogą pozostawać niewidoczne w danych dotyczących wyłącznie świadczeń uzależnionych od dochodu.

Wykres 6. Porady lekarskie ogółem

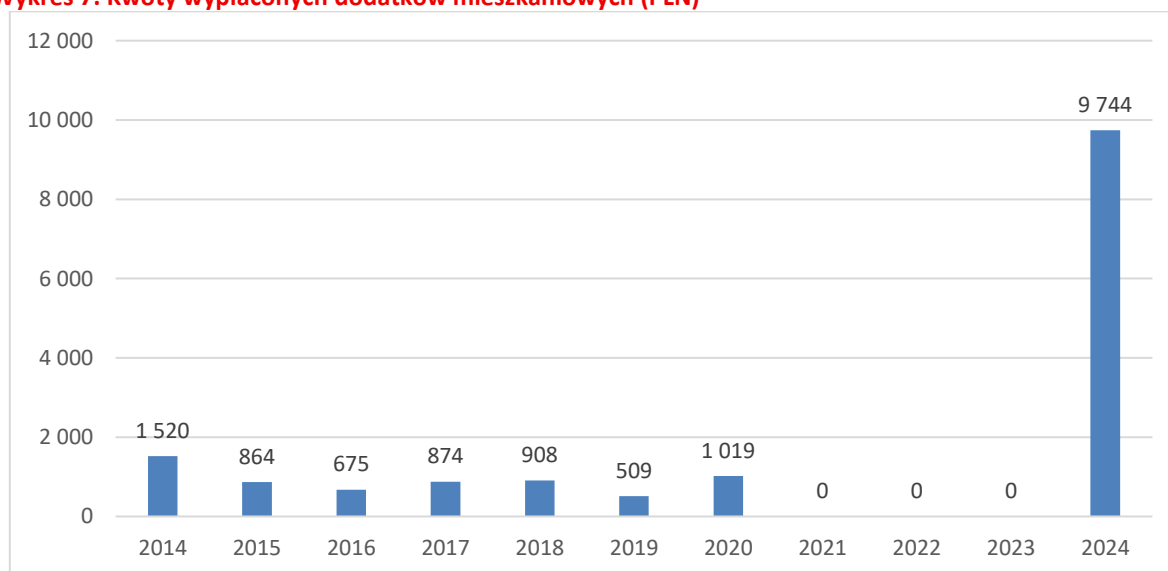
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 liczba porad lekarskich udzielonych w Gminie Radziechowy-Wieprz wzrosła z 44 316 do 55 922, tj. o 11 606 (26,2%), osiągając w ostatnim roku najwyższą wartość w całym analizowanym okresie. Do 2017 r. obserwowano stopniowy wzrost wykorzystania świadczeń, po którym nastąpiły znaczne wahania: spadek do 41 700 porad w 2018 r., wzrost do 52 855 w 2019 r. oraz wyraźne obniżenie ich liczby do 39 242 w 2020 r., związane prawdopodobnie z ograniczeniami w funkcjonowaniu ochrony zdrowia w okresie pandemii. Od 2021 r. liczba porad systematycznie rosła, a szczególnie silny wzrost wystąpił w 2025 r., o 5 625 w porównaniu z rokiem poprzednim. W przeliczeniu na mieszkańca oznacza

to orientacyjny wzrost z około 3,4 porady w 2014 r. do około 4,4 w 2025 r. Rosnące wykorzystanie świadczeń może świadczyć zarówno o poprawie ich dostępności, jak i o zwiększającym się zapotrzebowaniu zdrowotnym, wynikającym m.in. ze starzenia się ludności i częstszego występowania chorób przewlekłych; sam wskaźnik nie pozwala jednak ocenić jakości opieki ani czasu oczekiwania na wizytę. W kolejnych latach istotne będzie utrzymanie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej we wszystkich częściach gminy, wspieranie profilaktyki i edukacji zdrowotnej, rozwój opieki geriatrycznej, rehabilitacyjnej i środowiskowej oraz poprawa dostępności placówek dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Wzrost popytu na świadczenia wymaga także monitorowania zasobów kadrowych, infrastruktury medycznej i możliwości dojazdu do placówek, aby rosnąca liczba porad przekładała się na rzeczywistą poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców.

Wykres 7. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)

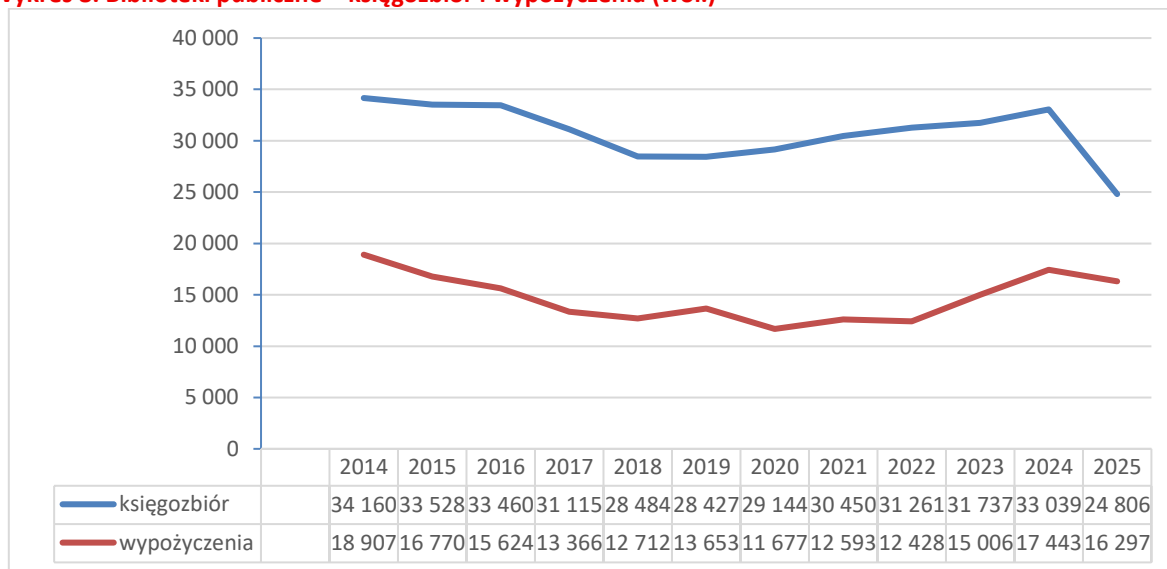
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wysokość dodatków mieszkaniowych wypłacanych w latach 2014-2024 charakteryzowała się znaczną zmiennością, przy czym do 2020 r. ich łączna roczna wartość pozostawała stosunkowo niewielka i mieściła się w przedziale od 509 zł do 1 520 zł. W latach 2021-2023, zgodnie z prezentowanymi danymi, nie odnotowano wypłat z tego tytułu, natomiast w 2024 r. nastąpił wyraźny wzrost do 9 744 zł, czyli poziomu ponad dziewięciokrotnie wyższego niż w 2020 r. i ponad sześciokrotnie wyższego niż w 2014 r. Zmiana ta może wskazywać na ponowne pojawienie się gospodarstw domowych spełniających warunki przyznania wsparcia oraz na rosnące obciążenie części mieszkańców

kosztami utrzymania lokali, w tym opłatami za energię i ogrzewanie. Przy interpretacji należy jednak zachować ostrożność, ponieważ łączna kwota świadczeń nie informuje o liczbie beneficjentów, wysokości przeciętnego dodatku ani wpływie zmian kryteriów i zasad jego przyznawania, a wartości nominalne nie uwzględniają inflacji. Wzrost z 2024 r. powinien stanowić przesłankę do systematycznego monitorowania dostępności ekonomicznej mieszkań i skali ubóstwa energetycznego, zwłaszcza wśród seniorów, gospodarstw jednoosobowych i rodzin o niskich dochodach. W działaniach rozwojowych uzasadnione jest łączenie instrumentów osłonowych z poprawą efektywności energetycznej budynków, doradztwem w zakresie dostępnych programów wsparcia, rozwojem zasobu mieszkań komunalnych oraz wczesnym rozpoznawaniem gospodarstw zagrożonych utratą zdolności do samodzielnego pokrywania kosztów mieszkaniowych.

Wykres 8. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)

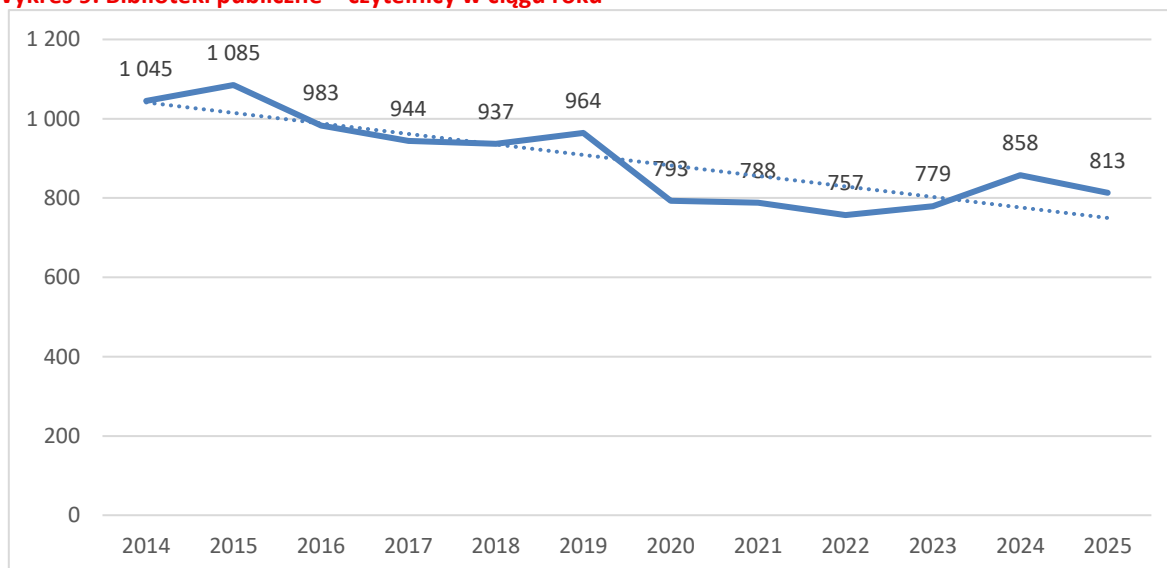
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 zasoby i poziom wykorzystania bibliotek publicznych w Gminie Radziechowy-Wieprz podlegały istotnym zmianom. Wielkość księgozbioru zmniejszyła się z 34 160 do 24 806 woluminów, tj. o 27,4%, przy czym po spadku obserwowanym w latach 2014-2019 następowała jego stopniowa odbudowa – do 33 039 woluminów w 2024 r. – a następnie gwałtowne zmniejszenie o 8 233 pozycje w 2025 r. Tak duża zmiana może wynikać z selekcji zbiorów, wycofania publikacji zdezaktualizowanych lub zniszczonych albo uporządkowania ewidencji i wymaga wyjaśnienia w danych bibliotecznych. Liczba wypożyczeń obniżyła się z 18 907 w 2014 r. do najniższego poziomu 11 677 w 2020 r., co wpisuje się zarówno w długookresowy spadek zainteresowania tradycyjnymi formami czytelnictwa,

jak i ograniczenia dostępności instytucji kultury w okresie pandemii. W kolejnych latach nastąpiło jednak wyraźne ożywienie – do 17 443 wypożyczeń w 2024 r. – a spadek do 16 297 w 2025 r. nie przekreśla tej poprawy. Pomimo zmniejszenia księgozbioru liczba wypożyczeń przypadająca na jeden wolumin wzrosła z około 0,55 do 0,66, co może świadczyć o bardziej intensywnym wykorzystaniu dostępnych zasobów. Dalszy rozwój bibliotek powinien koncentrować się nie tylko na liczbie posiadanych publikacji, lecz przede wszystkim na systematycznym odnawianiu zbiorów, dostosowaniu oferty do potrzeb różnych grup wieku, rozwoju e-booków i usług cyfrowych oraz wzmacnianiu funkcji bibliotek jako dostępnych lokalnych centrów edukacji, kultury, integracji międzypokoleniowej i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.

Wykres 9. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku

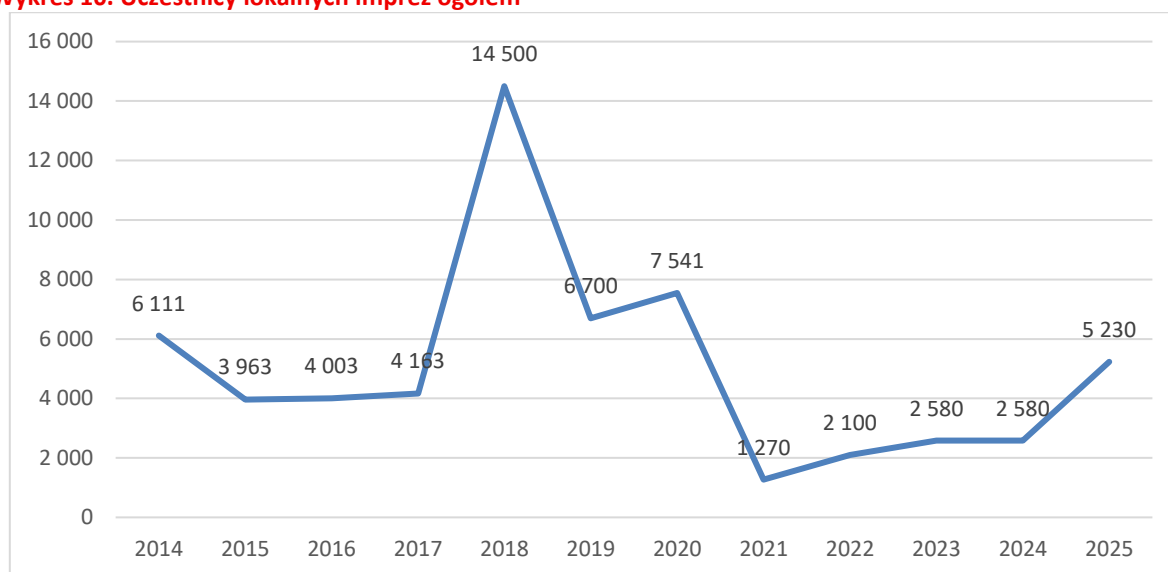
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba czytelników bibliotek publicznych wykazywała w latach 2014-2025 ogólną tendencję spadkową. Po osiągnięciu najwyższej wartości w 2015 r., wynoszącej 1 085 osób, liczba użytkowników stopniowo malała, z przejściowym wzrostem do 964 osób w 2019 r. Szczególnie wyraźne obniżenie nastąpiło w 2020 r., kiedy liczba czytelników spadła o 171 osób, co można wiązać z ograniczeniem dostępności placówek w okresie pandemii oraz nasileniem korzystania z cyfrowych źródeł treści. Najniższą wartość, 757 osób, odnotowano w 2022 r., natomiast w kolejnych dwóch latach nastąpiła poprawa – do 858 czytelników w 2024 r. W 2025 r. liczba ta ponownie zmniejszyła się do 813 osób, co oznacza spadek o 232 osoby, czyli 22,2%, względem 2014 r. Udział czytelników w ogólnej liczbie mieszkańców obniżył się orientacyjnie z około 8,0% do 6,3%. Jednocześnie zestawienie tych danych z liczbą wypożyczeń

wskazuje, że aktywni użytkownicy korzystają ze zbiorów intensywniej – przeciętna liczba wypożyczeń na czytelnika wzrosła z około 18 w 2014 r. do 20 w 2025 r. Wyzwaniem pozostaje zatem nie tyle utrzymanie zaangażowania obecnych odbiorców, ile poszerzenie społecznego zasięgu bibliotek. Wymaga to rozwijania współpracy ze szkołami i organizacjami lokalnymi, oferty dla dzieci, młodzieży i seniorów, wydarzeń animujących czytelnictwo, dostępu do publikacji cyfrowych oraz działań docierających do mieszkańców rzadziej korzystających z instytucji kultury.

Wykres 10. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem

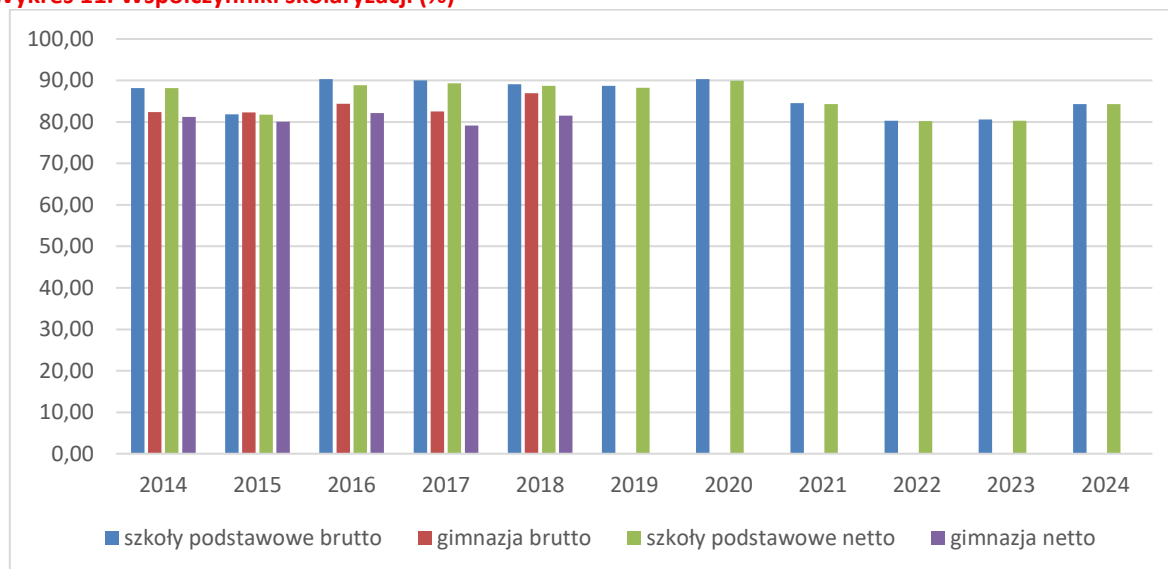
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba uczestników lokalnych imprez w Gminie Radziechowy-Wieprz w latach 2014-2025 charakteryzowała się dużą zmiennością, wynikającą prawdopodobnie ze zróżnicowanej skali i liczby organizowanych wydarzeń. Po spadku z 6 111 osób w 2014 r. do około 4 tys. w latach 2015-2017, w 2018 r. odnotowano wyjątkowo wysoką frekwencję wynoszącą 14 500 uczestników, ponad trzykrotnie przewyższającą wynik z roku poprzedniego. Tak znaczący wzrost może być związany z organizacją wydarzenia o ponadlokalnym zasięgu lub zmianą sposobu ewidencjonowania uczestnictwa, dlatego nie powinien być traktowany jako trwały poziom odniesienia. W latach 2019-2020 frekwencja pozostawała stosunkowo wysoka, osiągając odpowiednio 6 700 i 7 541 osób, natomiast w 2021 r. spadła do 1 270, co odzwierciedla ograniczenia w organizacji wydarzeń w okresie pandemii. Od 2022 r. widoczna jest stopniowa odbudowa aktywności, zakończona wzrostem do 5 230 uczestników w 2025 r., czyli ponad dwukrotnie więcej niż w roku poprzednim, choć nadal o 14,4% mniej niż w 2014 r. Wskaźnik obrazuje skalę uczestnictwa w wydarzeniach, lecz nie liczbę unikalnych

osób, ponieważ jeden mieszkaniec może brać udział w kilku imprezach. Rosnąca frekwencja stanowi korzystny sygnał dla integracji społecznej, podtrzymywania lokalnych tradycji i promocji gminy. W dalszych działaniach warto rozwijać rozpoznawalny kalendarz imprez, wzmacniać współpracę instytucji kultury, sołectw i organizacji społecznych, różnicować ofertę dla poszczególnych grup wieku oraz wykorzystywać wydarzenia o potencjale ponadlokalnym do budowania marki turystycznej Gminy Radziechowy-Wieprz.

Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Współczynniki skolaryzacji w Gminie Radziechowy-Wieprz w latach 2014-2024 pozostawały poniżej 100%, co wskazuje, że część dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę realizowała obowiązek szkolny w placówkach zlokalizowanych poza jej granicami, m.in. w pobliskim Żywcu, przy czym na wartości wskaźników wpływają również przepływy uczniów między gminami oraz relacja liczby uczniów do liczby mieszkańców w odpowiednich grupach wieku. W latach 2014-2018 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wahał się w granicach około 81-90%, a wskaźnik netto był do niego zbliżony. W przypadku gimnazjów współczynnik brutto kształtował się na poziomie około 82-87%, natomiast netto wynosił około 79-82%. Brak wartości dla gimnazjów po 2018 r. wynika z reformy systemu oświaty i wygaszenia tego typu szkół. Dla szkół podstawowych relatywnie wysoki poziom skolaryzacji, zbliżony do 90%, utrzymywał się do 2020 r., po czym nastąpił spadek do około 84% w 2021 r. i 80% w latach 2022-2023; w 2024 r. widoczne było częściowe odbudowanie wskaźnika do około 84%. Tendencja ta może odzwierciedlać rosnącą skłonność rodziców do wyboru placówek poza gminą, ale nie pozwala sama w sobie ocenić jakości lokalnej edukacji. Z punktu

widzenia rozwoju gminy istotne będzie rozpoznanie kierunków i przyczyn odpływu uczniów, monitorowanie zróżnicowania sytuacji poszczególnych szkół oraz wzmacnianie ich atrakcyjności poprzez poprawę wyników nauczania, rozwój zajęć dodatkowych, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, nowoczesnej infrastruktury i kompetencji cyfrowych, a także dostosowanie sieci placówek i transportu szkolnego do zmniejszającej się liczby dzieci.

Ochrona zdrowia i dostęp do usług farmaceutycznych. Na terenie Gminy Radziechowy-Wieprz funkcjonują trzy ośrodki zdrowia udzielające świadczeń finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Dostęp do produktów leczniczych zapewniają dwie apteki prywatne oraz jeden punkt apteczny. Obecność placówek podstawowej opieki zdrowotnej i punktów zaopatrzenia farmaceutycznego stanowi istotny element lokalnego systemu usług społecznych. Wobec postępującego starzenia się ludności szczególnego znaczenia nabierają utrzymanie dostępności świadczeń, rozwój profilaktyki zdrowotnej oraz dostosowywanie oferty opieki medycznej do potrzeb seniorów, osób z niepełnosprawnościami i mieszkańców o ograniczonej mobilności.

Parafie i wspólnoty lokalne. Na obszarze gminy siedzibę mają cztery parafie rzymskokatolickie: Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Wieprzu, Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Juszczyńcu, Parafia Matki Boskiej Częstochowskiej w Przybędzy oraz Parafia św. Marcina w Radziechowach. Poza pełnieniem funkcji religijnych parafie stanowią ważny element lokalnej tożsamości, dziedzictwa kulturowego i integracji mieszkańców, angażując się również w inicjatywy społeczne, charytatywne i międzypokoleniowe.

Edukacja i wychowanie przedszkolne. Według stanu na 30 września 2025 r. do publicznych szkół podstawowych na terenie gminy uczęszczało 1 100 uczniów, natomiast wychowaniem przedszkolnym w placówkach publicznych i oddziale przedszkolnym objętych było 374 dzieci. Łącznie w 84 oddziałach publicznych placówek oświatowych kształciło się i korzystało z wychowania przedszkolnego 1 474 dzieci i uczniów.

Wychowanie przedszkolne prowadziły: Przedszkole im. Władysława Pieronka w Radziechowach – 108 dzieci w 6 oddziałach, Przedszkole Małego Księcia w Wieprzu – 127 dzieci w 7 oddziałach, Publiczne Przedszkole w Bystrej działające w ramach zespołu szkolno-przedszkolnego – 55 dzieci w 3 oddziałach, Publiczne Przedszkole w Juszczyńcu – 39 dzieci w 2 oddziałach oraz Publiczne Przedszkole w Przybędzy – 36 dzieci w 2 oddziałach. Ponadto

przy Szkole Podstawowej im. ks. Jana Twardowskiego w Brzuśniku funkcjonował jeden oddział przedszkolny, do którego uczęszczało 9 dzieci.

Sieć publicznych szkół podstawowych tworzyło sześć placówek. Do Szkoły Podstawowej im. ks. prałata Stanisława Gawlika w Radziechowach uczęszczało 362 uczniów skupionych w 17 oddziałach, natomiast Szkoła Podstawowa im. Jana Klicha w Wieprzu obejmowała 262 uczniów w 14 oddziałach. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Bystrej prowadziła 8 oddziałów dla 132 uczniów, Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Brzuśniku – 8 oddziałów dla 118 uczniów, a Szkoła Podstawowa im. Franciszka Polaka w Juszczyńcu – 8 oddziałów dla 138 uczniów. Do Szkoły Podstawowej w Przybędzy uczęszczało 88 uczniów, kształcących się w 8 oddziałach.

Publiczną ofertę wychowania przedszkolnego uzupełniały dwie placówki niepubliczne. Do Niepublicznego Przedszkola „Maja” w Radziechowach uczęszczało 50 dzieci, w tym 37 zamieszkałych na terenie gminy i 13 pochodzących spoza jej obszaru. Z kolei Przedszkole w Górach w Przybędzy obejmowało opieką 176 dzieci, w tym 35 mieszkańców gminy oraz 141 dzieci spoza jej terenu. Znaczny udział dzieci z innych gmin wskazuje na ponadlokalny zasięg tej placówki i uzupełnianie przez nią oferty edukacyjnej dostępnej w otoczeniu Gminy Radziechowy-Wieprz.

Rozbudowana sieć placówek umożliwia dostęp do edukacji i wychowania przedszkolnego we wszystkich sołectwach. W perspektywie obowiązywania strategii istotne będzie dostosowywanie organizacji oświaty do zmian demograficznych, utrzymywanie wysokiej jakości nauczania oraz rozwijanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i edukacji włączającej. Ważnymi kierunkami pozostaną również modernizacja infrastruktury szkolnej, poprawa efektywności energetycznej budynków, rozwój kompetencji cyfrowych oraz poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych odpowiadających zainteresowaniom dzieci i młodzieży.

Kultura i integracja społeczna. Podstawę gminnego systemu instytucji kultury tworzą Gminna Biblioteka Publiczna wraz z placówkami działającymi w sołectwach oraz Gminne Centrum Kultury, Promocji, Turystyki Radziechowy-Wieprz, którego siedziba znajduje się w Centrum Bioróżnorodności w Wieprzu. Działalność GCKPT obejmuje popularyzację lokalnej kultury i dziedzictwa, promocję gminy, edukację kulturalną oraz społeczną aktywizację mieszkańców.

W 2025 r. GCKPT prowadziło szeroką działalność kulturalną, edukacyjną, społeczną i integracyjną, adresowaną do dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów. Instytucja organizowała stałe formy zajęć oraz wydarzenia artystyczne, rekreacyjne, edukacyjne i społeczne, stwarzając mieszkańcom warunki do rozwijania zainteresowań, uczestnictwa w kulturze i budowania więzi sąsiedzkich. Ważną cechą realizowanych działań było łączenie regionalnych tradycji ze współczesnymi formami aktywności oraz wspieranie inicjatyw międzypokoleniowych. W strukturze GCKPT funkcjonują ponadto dwie świetlice środowiskowe – w Juszczynie i Radziechowach – pełniące funkcje opiekuńcze, wychowawcze i integracyjne.

Istotną rolę w zachowaniu niematerialnego dziedzictwa kulturowego odgrywają Zespół Regionalny „Grojecowanie” z Wieprza oraz Zespół Pieśni i Tańca „Jodełki” z Radziechów. Lokalne tradycje muzyczne rozwija również Orkiestra Dęta „Sonoro” w Radziechowach. Działalność tych zespołów sprzyja przekazywaniu tradycji kolejnym pokoleniom, promocji gminy oraz wzmacnianiu identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania. W kolejnych latach zasadne będzie dalsze wspieranie lokalnych twórców i zespołów, rozwijanie dostępnej oferty kulturalnej oraz wykorzystanie kultury i dziedzictwa regionalnego w promocji turystycznej gminy.

Organizacje społeczne i kapitał lokalny. Gminę Radziechowy-Wieprz wyróżnia rozbudowana sieć organizacji społecznych, grup nieformalnych i środowisk aktywnie uczestniczących w życiu lokalnym. W obszarze kultury i pielęgnowania tradycji działają m.in. Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Grojecowanie” w Wieprzu, Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca „Jodełki” z Radziechów, Stowarzyszenie „Wieprzanki” w Wieprzu, Orkiestra Dęta „Sonoro” w Radziechowach, Gminne Koło Pszczelarza „Brać” w Radziechowach, Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых – Zarząd Oddziału w Wieprzu oraz koła gospodyń wiejskich działające w Bystrej, Brzuśniku, Juszczynie, Przybędzy, Radziechowach i Wieprzu.

Lokalne tradycje podtrzymują również grupy obrzędowe: „Dziady spod Matyski” z Radziechów, grupa kolędnicza „Przybłądy” z Przybędzy, „Bratanki zza Potoka” z Brzuśnika oraz „Gronicki” z Brzuśnika. Aktywność turystyczną i krajoznawczą rozwijają Koło PTTK „Globtroter” w Brzuśniku, Koło PTTK „Gazda” w Radziechowach oraz grupa „Beskidzcy Harnasie”. Na obszarze gminy działalność prowadzą także koła łowieckie: „Knieja”, „Groń”, „Puszczyk”, „Beskid-Żywiec” i „Puchacz Kamesznica”.

Ważny segment aktywności społecznej tworzą organizacje pomocowe, wolontariackie i senioralne, wśród których znajdują się Centrum Wolontariatu Beskidy, Stowarzyszenie „Dzieci Serc” wspierające dzieci z niepełnosprawnościami, Stowarzyszenie Klub Seniora „Złote Lata” w Wieprzu, kluby seniora w Juszczynie, Brzuśniku, Bystrej, Radziechowach i Przybędzy, Stowarzyszenie Górników, Emerytów i Rencistów „Gwarek”, Stowarzyszenie Poradnia Polonijna oraz Klub Honorowych Dawców Krwi Polskiego Czerwonego Krzyża przy Urzędzie Gminy Radziechowy-Wieprz. Uzupełnieniem lokalnego sektora społecznego jest działalność „Klubu Baca” z Radziechów.

Liczba i różnorodność organizacji wskazują na znaczny potencjał kapitału społecznego gminy. Podmioty te wspierają integrację mieszkańców, zachowanie dziedzictwa kulturowego, pomoc osobom potrzebującym oraz rozwój aktywności obywatelskiej. Z punktu widzenia realizacji strategii istotne będzie wzmacnianie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, wspieranie inicjatyw oddolnych, udostępnianie przestrzeni do działalności społecznej oraz rozwijanie wolontariatu i współpracy międzypokoleniowej.

Sport i aktywność fizyczna. Ofertę sportową na terenie gminy współtworzą: Gminny Klub Sportowy Radziechowy-Wieprz, Uczniowski Klub Sportowy „Metalik” Radziechowy, Ludowy Klub Sportowy Juszczyna, Ludowy Klub Sportowy „Magura” Bystra oraz Uczniowski Klub Sportowy „Champion”. Działalność na obszarze gminy prowadzi również Klub „Arawashi” z siedzibą w Rajczy. Kluby sportowe zapewniają mieszkańcom, szczególnie dzieciom i młodzieży, możliwość systematycznego podejmowania aktywności fizycznej, rozwijania uzdolnień oraz uczestniczenia w rywalizacji sportowej.

Dalszy rozwój sportu powinien obejmować poprawę dostępności i standardu infrastruktury, wspieranie szkolenia dzieci i młodzieży, poszerzanie oferty rekreacyjnej dla osób dorosłych i seniorów oraz organizację wydarzeń integrujących mieszkańców poszczególnych sołectw. Potencjał lokalnych klubów, organizacji społecznych, instytucji kultury i grup nieformalnych stanowi ważny zasób rozwojowy, który może być wykorzystywany do wzmacniania zdrowego stylu życia, integracji społecznej oraz budowania atrakcyjnego wizerunku Gminy Radziechowy-Wieprz.

Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa. Bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Radziechowy-Wieprz wspiera pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, działających w Radziechowach, Wieprzu, Juszczynie, Przybędzy i Bystrej. Każda z nich dysponuje dwoma samochodami specjalnymi, natomiast cztery jednostki posiadają również pojazdy ratownicze

typu quad, umożliwiające prowadzenie działań w trudno dostępnym terenie. OSP Radziechowy i OSP Wieprz są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co potwierdza ich istotną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa zarówno na poziomie lokalnym, jak i ponadlokalnym.

W 2025 r. jednostki OSP przeprowadziły łącznie 181 interwencji, w tym 39 związanych z pożarami oraz 142 dotyczące usuwania miejscowych zagrożeń. Największą aktywność odnotowała OSP Wieprz, która uczestniczyła w 58 zdarzeniach, w tym 15 pożarach i 43 miejscowych zagrożeniach. OSP Radziechowy podjęła 47 interwencji, OSP Bystra – 32, OSP Przybędza – 28, natomiast OSP Juszczyna – 16. Zdecydowana przewaga miejscowych zagrożeń, stanowiących ponad 78% wszystkich zdarzeń, wskazuje, że współczesna rola jednostek OSP wykracza poza tradycyjną ochronę przeciwpożarową i obejmuje szeroko rozumiane ratownictwo oraz reagowanie na różnego rodzaju zdarzenia zagrażające mieszkańcom, mieniu i środowisku.

Gmina zapewniała bieżące utrzymanie gotowości bojowej jednostek, finansując zakup paliwa, koszty funkcjonowania remiz, przeglądy pojazdów i sprzętu, badania lekarskie strażaków oraz ubezpieczenia ratowników, pojazdów i wyposażenia. Systematyczne wsparcie OSP należy uznać za jeden z podstawowych elementów lokalnego systemu zarządzania kryzysowego. W perspektywie realizacji strategii konieczne będzie dalsze unowocześnianie pojazdów, wyposażenia i infrastruktury jednostek, podnoszenie kwalifikacji strażaków ochotników oraz rozwijanie współpracy między służbami. Istotne pozostaną także działania służące pozyskiwaniu nowych członków, wspieraniu młodzieżowych drużyn pożarniczych i zapewnianiu ciągłości kadrowej. Utrzymanie wysokiej gotowości operacyjnej OSP będzie miało szczególne znaczenie dla wzmacniania odporności gminy na zdarzenia kryzysowe i skutecznego reagowania na pojawiające się zagrożenia.

1.2. Sfera gospodarcza

W latach 2014-2024 nastąpił wyraźny wzrost skali finansów Gminy Radziechowy-Wieprz: dochody ogółem zwiększyły się z około 35,9 mln zł do 95,7 mln zł, czyli o 166,5%, natomiast wydatki wzrosły z około 35,0 mln zł do 94,0 mln zł, tj. o 168,8%. Wzrost ten odzwierciedla zarówno poszerzanie zakresu realizowanych zadań i inwestycji, jak i zmiany poziomu cen,

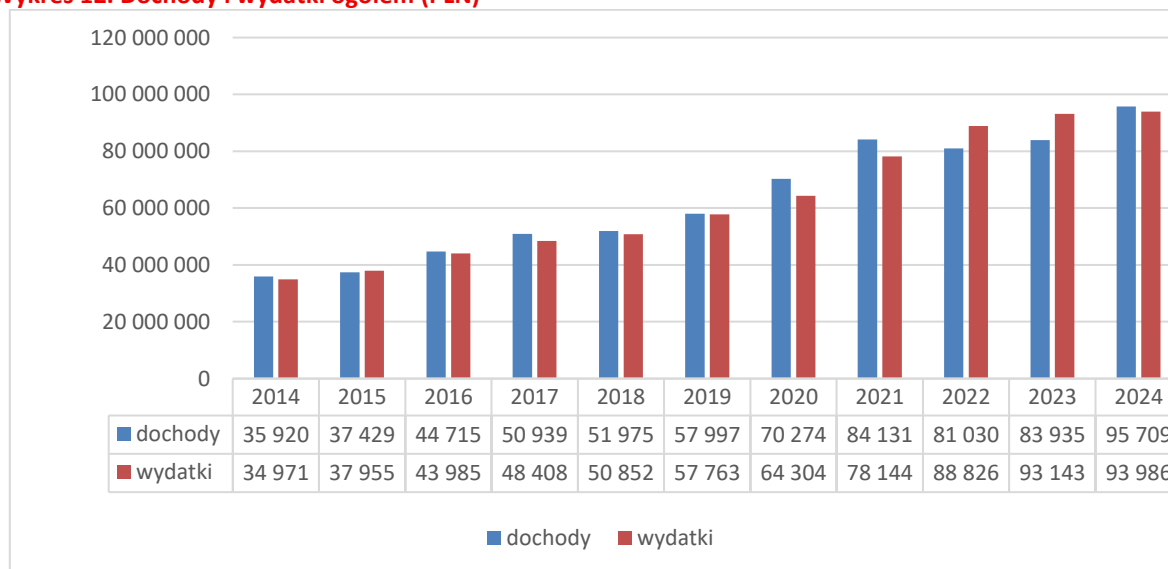

wynagrodzeń, transferów publicznych oraz napływ środków zewnętrznych, dlatego wartości nominalne nie obrazują w pełni realnego przyrostu potencjału finansowego gminy.

W większości analizowanych lat dochody przewyższały wydatki, a szczególnie wysoką nadwyżkę odnotowano w latach 2020-2021 – po około 6 mln zł rocznie. Odmienna sytuacja wystąpiła w 2015 r. oraz przede wszystkim w latach 2022-2023, kiedy wydatki były wyższe od dochodów odpowiednio o około 7,8 mln zł i 9,2 mln zł. Deficyty te mogą być związane z intensyfikacją działalności inwestycyjnej i wykorzystaniem wcześniej zgromadzonych środków lub finansowania zwrotnego, dlatego ich ocena wymaga odniesienia do nadwyżki operacyjnej, poziomu zadłużenia i struktury wydatków majątkowych. W 2024 r. gmina powróciła do dodatniego wyniku budżetowego, osiągając nadwyżkę około 1,7 mln zł, co wskazuje na poprawę bieżącej równowagi dochodowo-wydatkowej.

Utrzymanie wysokiej zdolności inwestycyjnej w perspektywie realizacji strategii będzie wymagało wzmacniania dochodów własnych, aktywnego pozyskiwania środków zewnętrznych, zabezpieczania wkładów własnych do projektów oraz ostrożnego planowania kosztów późniejszego utrzymania powstającej infrastruktury, przy jednoczesnym zachowaniu bezpiecznego poziomu zadłużenia i stabilnej nadwyżki operacyjnej.

Wykres 12. Dochody i wydatki ogółem (PLN)

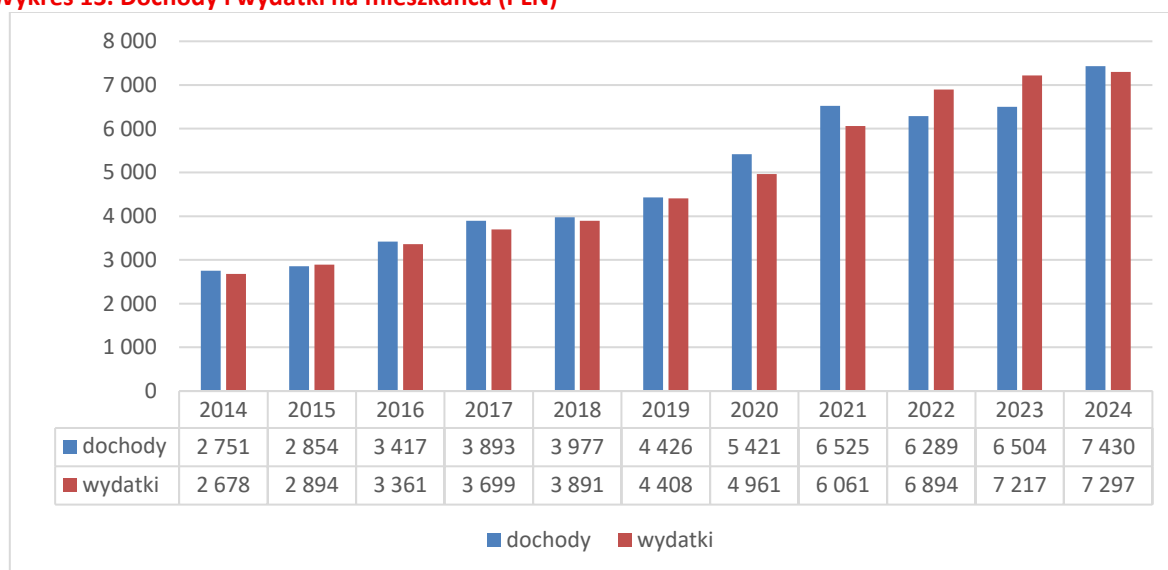
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2024 dochody budżetowe Gminy Radziechowy-Wieprz w przeliczeniu na mieszkańca wzrosły z 2 751 zł do 7 430 zł, tj. o 170,1%, natomiast wydatki zwiększyły się z 2 678 zł do 7 297 zł, czyli o 172,5%. Wartości obu wskaźników rosły niemal przez cały analizowany okres, przy czym ich szczególnie wyraźne zwiększenie nastąpiło w latach 2020-

2021. Najwyższą dodatnią różnicę między dochodami a wydatkami odnotowano w 2021 r., kiedy wyniosła ona 464 zł na mieszkańca, zbliżony wynik wystąpił również w 2020 r. W latach 2022-2023 wydatki przewyższały natomiast dochody odpowiednio o 605 zł i 713 zł na osobę, co odzwierciedla zwiększoną aktywność wydatkową gminy, prawdopodobnie związaną z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych. W 2024 r. ponownie uzyskano przewagę dochodów, wynoszącą 133 zł na mieszkańca. Rosnący poziom dochodów per capita wskazuje na zwiększenie nominalnego potencjału finansowego samorządu, jednak część tego wzrostu wynika z inflacji oraz stopniowego zmniejszania się liczby ludności, dlatego nie może być bezpośrednio utożsamiana z proporcjonalnym wzrostem zamożności gminy lub jakości świadczonych usług. Dla realizacji strategii kluczowe będzie przekształcanie rosnących zasobów finansowych w trwałe efekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe, systematyczna ocena efektywności wydatków oraz zachowanie równowagi między inwestycjami rozwojowymi a kosztami bieżącego utrzymania infrastruktury i usług.

Wykres 13. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)

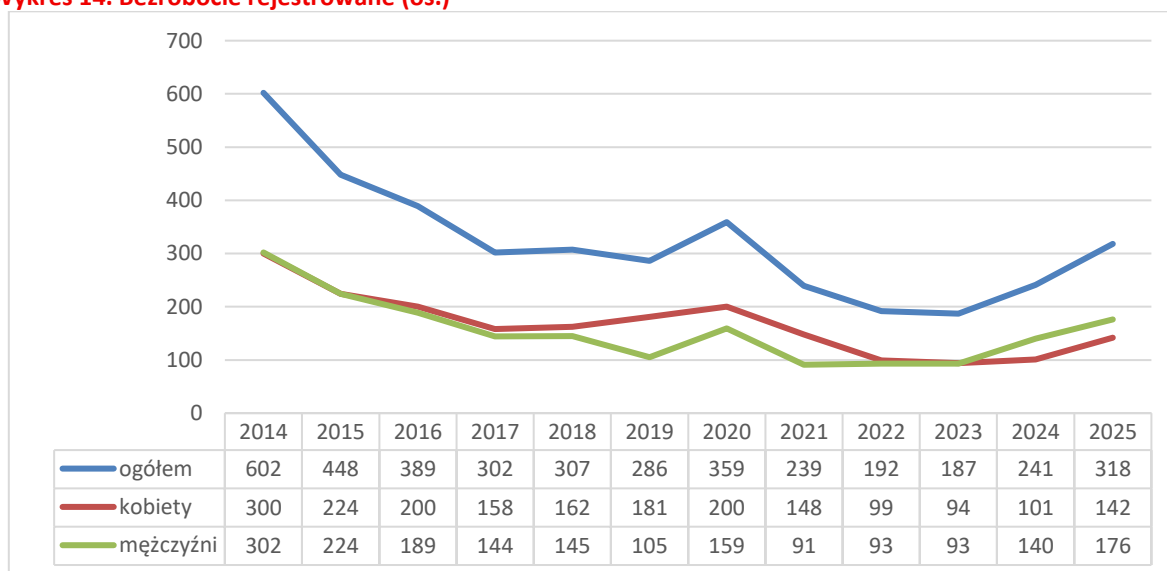
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Radziechowy-Wieprz zmniejszyła się z 602 do 318 osób, tj. o 47,2%, co w ujęciu długookresowym wskazuje na istotną poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy. Najsilniejszy spadek wystąpił w latach 2014-2019, kiedy liczba bezrobotnych obniżyła się do 286 osób, natomiast wzrost do 359 w 2020 r. odzwierciedlał pogorszenie koniunktury w okresie pandemii. W kolejnych latach bezrobocie ponownie malało, osiągając najniższą wartość w 2023 r. – 187 osób. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak odwrócenie tej tendencji: w 2024 r. liczba bezrobotnych wzrosła

do 241, a w 2025 r. do 318 osób, co oznacza wzrost o 70,1% w ciągu dwóch lat. Pogorszenie było wyraźniejsze wśród mężczyzn, których liczba zwiększyła się z 93 w 2023 r. do 176 w 2025 r., podczas gdy wśród kobiet nastąpił wzrost z 94 do 142 osób. Dane wskazują na potrzebę rozpoznania przyczyn ostatnich zmian, w tym struktury wieku, kwalifikacji i czasu pozostawania bez pracy oraz możliwego osłabienia popytu na pracę w określonych branżach. Bezrobocie rejestrowane nie obejmuje jednak wszystkich osób biernych zawodowo ani pracujących poza gminą, dlatego powinno być analizowane łącznie z danymi o zatrudnieniu, migracjach i dojazdach. Przyszłe aktywności w tym zakresie mogą obejmować współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy i lokalnymi przedsiębiorcami, rozwój szkoleń odpowiadających potrzebom rynku, wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia, ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej oraz poprawę dostępności transportowej do miejsc pracy w Żywcu i innych ośrodkach subregionu.

Wykres 14. Bezrobocie rejestrowane (os.)

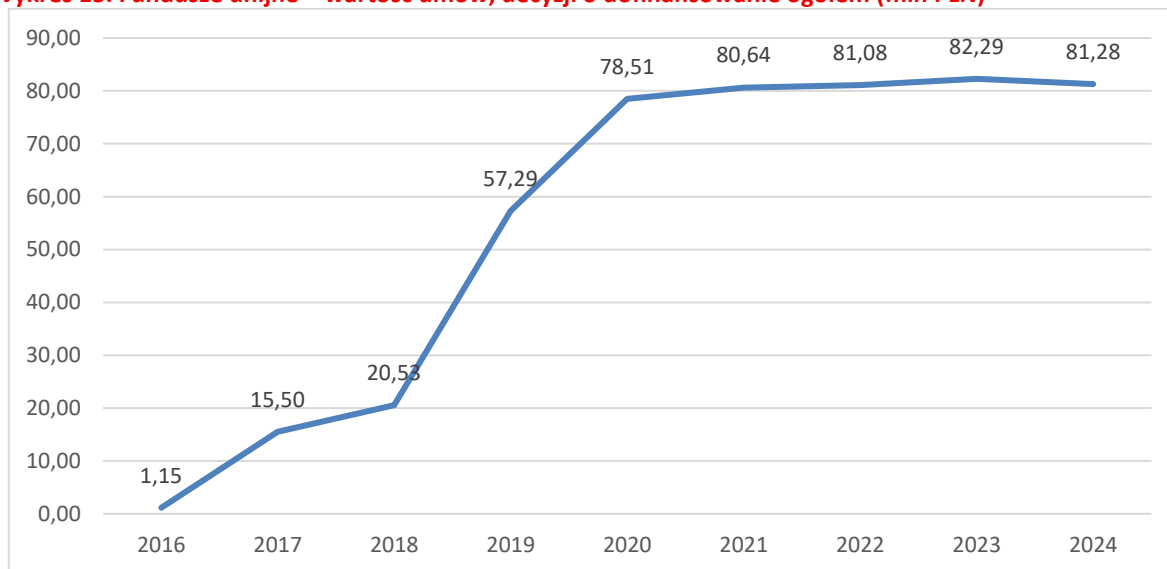
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2016-2024 łączna wartość umów i decyzji o dofinansowaniu projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na obszarze gminy wzrosła z 1,15 mln zł do 81,28 mln zł. Największa dynamika wystąpiła w latach 2018-2020, kiedy wartość wsparcia zwiększyła się z 20,53 mln zł do 78,51 mln zł, przy czym sam przyrost w 2019 r. wyniósł 36,76 mln zł. Świadczy to o koncentracji kontraktowania istotnych przedsięwzięć w środkowej i końcowej fazie perspektywy finansowej 2014-2020 oraz o zdolności lokalnych podmiotów do pozyskiwania funduszy zewnętrznych. Po 2020 r. nastąpiło wyraźne wypłaszczenie trendu: wartość umów wzrosła do 82,29 mln zł w 2023 r., a następnie nieznacznie obniżyła się do 81,28

mln zł w 2024 r., co może wynikać z korekt wartości projektów, aktualizacji danych lub zamykania części przedsięwzięć. Wartość ta odpowiada orientacyjnie ponad 6,3 tys. zł na mieszkańca, jednak wskaźnik obejmuje wartość zawartych umów, a nie wyłącznie środki faktycznie wypłacone lub pozostające bezpośrednio w budżecie gminy. Dotychczasowe wyniki potwierdzają istotne znaczenie funduszy europejskich dla rozwoju infrastruktury i usług publicznych, lecz stabilizacja wartości po 2020 r. wskazuje na potrzebę przygotowania nowego portfela projektów odpowiadających perspektywie 2021-2027 oraz przyszłym instrumentom finansowym po 2027 r. Kluczowe będzie zapewnienie dokumentacji technicznej, wkładów własnych, gotowości instytucjonalnej i partnerstw ponadlokalnych, a także wybór przedsięwzięć, których efekty rozwojowe i koszty późniejszego utrzymania pozostaną racjonalne w całym okresie realizacji strategii.

Wykres 15. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (mln PLN)

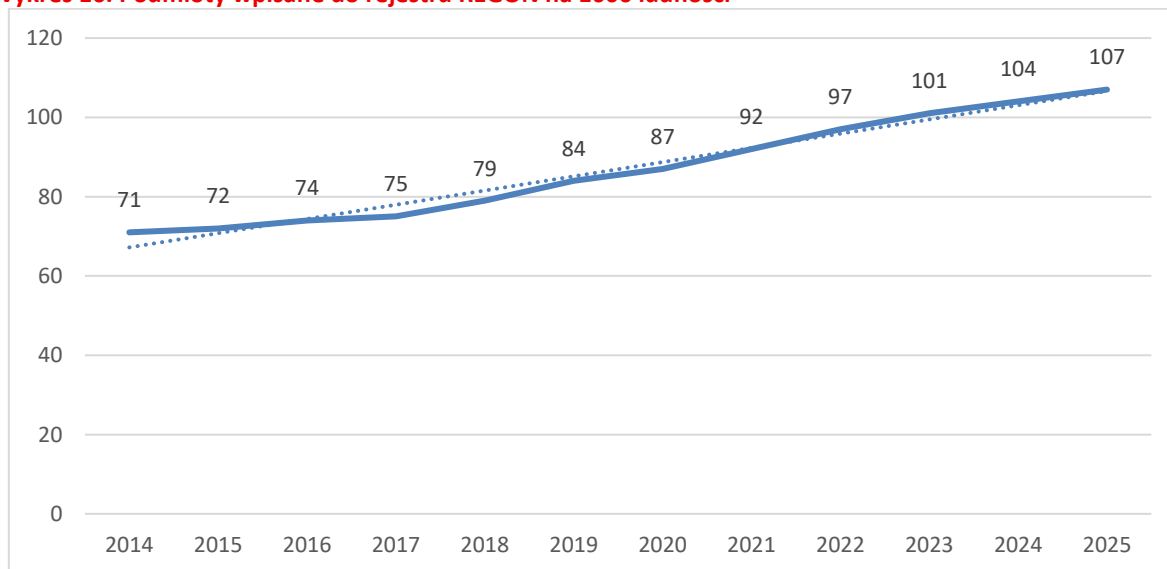
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Radziechowy-Wieprz systematycznie wzrastała – z 71 do 107, tj. o 50,7%. W całym analizowanym okresie nie odnotowano spadku wartości wskaźnika, a wyraźne przyspieszenie nastąpiło po 2017 r., kiedy jego poziom zwiększył się z 75 do 107 podmiotów. W 2023 r. po raz pierwszy przekroczona została wartość 100 podmiotów na 1000 mieszkańców, a wzrost był kontynuowany w kolejnych dwóch latach. Tendencja ta świadczy o rosnącym nasyceniu lokalnej gospodarki podmiotami gospodarczymi i może wskazywać na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, poszerzanie oferty usług oraz stopniową dywersyfikację bazy ekonomicznej gminy. Na wzrost wskaźnika częściowo wpływa również

zmniejszająca się liczba ludności, jednak skala i ciągłość zmian wskazują przede wszystkim na zwiększenie liczby zarejestrowanych jednostek. Należy przy tym pamiętać, że wpis do REGON nie przesądza o faktycznym prowadzeniu działalności, kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa ani liczbie tworzonych miejsc pracy. W połączeniu z ponownym wzrostem bezrobocia rejestrowanego w latach 2024-2025 dane te uzasadniają przesunięcie akcentu z samego powstawania podmiotów na ich trwałość, rozwój i zdolność do zatrudniania. Polityka gospodarcza gminy powinna zatem wspierać mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa poprzez doradztwo, promocję lokalnych produktów i usług, poprawę dostępności terenów inwestycyjnych, rozwój infrastruktury cyfrowej, sieciowanie przedsiębiorców oraz wykorzystywanie potencjału turystyki, nowoczesnego rolnictwa i działalności związanych z zieloną transformacją.

Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

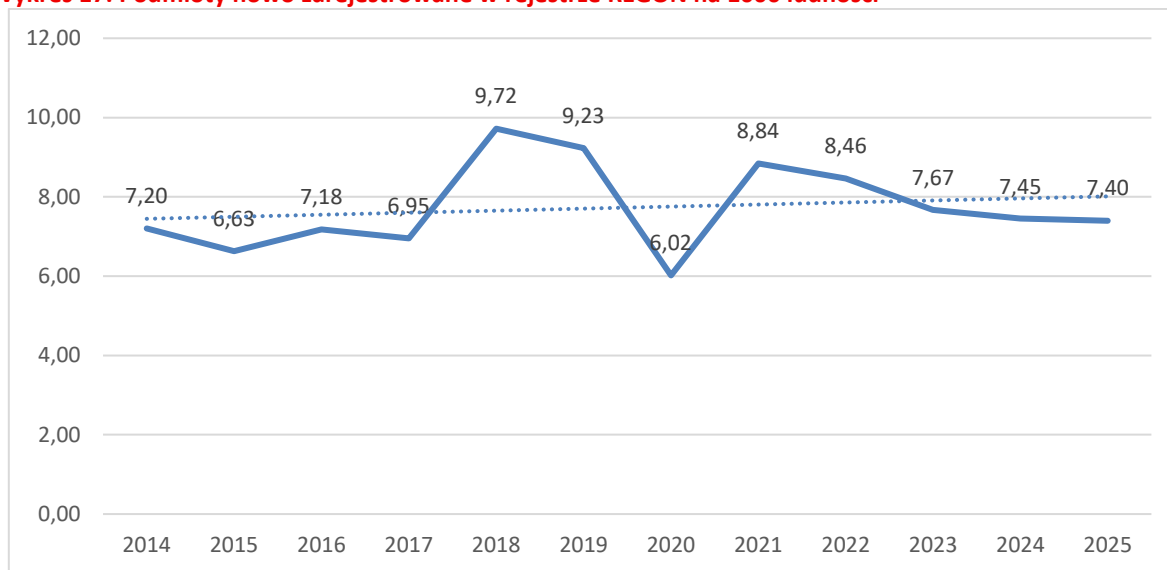

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców Gminy Radziechowy-Wieprz w latach 2014-2025 podlegała wyraźnym wahaniom, przy jednoczesnym utrzymaniu nieznacznie rosnącego trendu długookresowego. W latach 2014-2017 wskaźnik pozostawał względnie stabilny i wynosił od 6,63 do 7,20, natomiast w 2018 r. wzrósł do rekordowego poziomu 9,72, a w 2019 r. nadal osiągał wysoką wartość 9,23. Najniższy wynik, 6,02, odnotowano w 2020 r., co można wiązać z niepewnością gospodarczą w początkowej fazie pandemii.

Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2021 r. nastąpiło silne odbicie do 8,84 nowo zarejestrowanego podmiotu na 1000 mieszkańców, jednak w kolejnych latach wskaźnik stopniowo obniżał się – do 7,40 w 2025 r., czyli o 16,3% względem 2021 r. Jego wartość pozostała jednak nieco wyższa niż na początku analizowanego okresu. Zestawienie tych danych z systematycznie rosnącą ogólną liczbą podmiotów REGON wskazuje, że lokalna baza przedsiębiorstw nadal się poszerza, mimo osłabienia bieżącego tempa powstawania nowych działalności. Sam wskaźnik rejestracji nie informuje jednak o przeżywalności firm, skali zatrudnienia ani liczbie podmiotów likwidowanych, dlatego wymaga uzupełnienia o analizę wyrejestrowań i struktury branżowej. Dla podtrzymania przedsiębiorczości potrzebne są działania ułatwiające rozpoczęcie i rozwijanie działalności, obejmujące dostęp do informacji i doradztwa, promocję instrumentów finansowania, rozwój infrastruktury cyfrowej, współpracę przedsiębiorców oraz wspieranie inicjatyw wykorzystujących lokalne potencjały turystyczne, rolnicze, usługowe i środowiskowe.

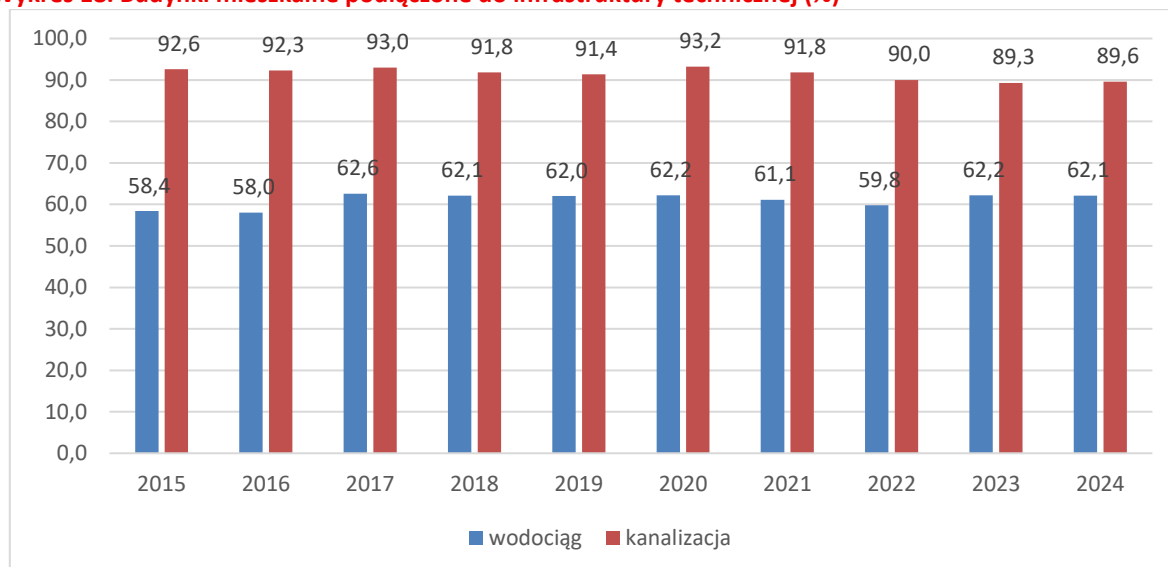
1.3. Sfera przestrzenna oraz klimatyczno-środowiskowa

Dane dotyczące podłączenia budynków mieszkalnych do infrastruktury technicznej w Gminie Radziechowy-Wieprz w latach 2015-2024 wskazują na wyraźną różnicę pomiędzy dostępnością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Udział budynków podłączonych

do wodociągu wzrósł z 58,4% do 62,1%, czyli o 3,7 punktu procentowego, jednak od 2017 r. utrzymywał się zasadniczo na poziomie około 60-62%.

Wykres 18. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)

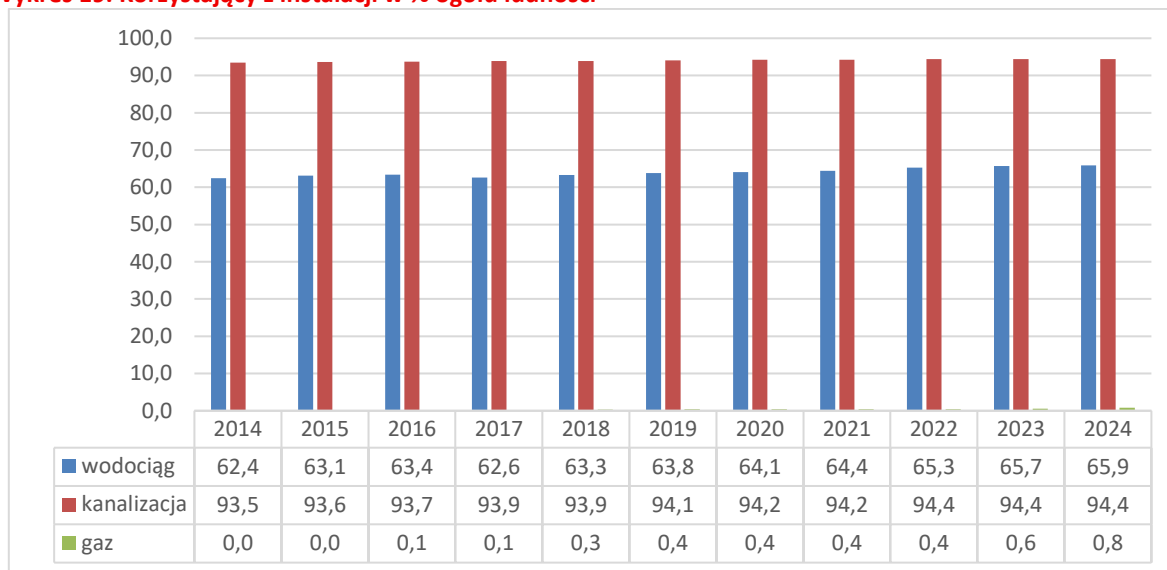

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Oznacza to, że blisko 38% budynków nadal korzysta z indywidualnych źródeł zaopatrzenia w wodę, co w warunkach zmian klimatu, okresowych niedoborów wody i ryzyka pogorszenia jakości ujęć prywatnych stanowi istotne wyzwanie infrastrukturalne. Znacznie korzystniej przedstawia się dostęp do kanalizacji – w całym analizowanym okresie obejmował on około 89-93% budynków. Jednocześnie udział podłączonych obiektów obniżył się z 92,6% w 2015 r. do 89,6% w 2024 r., mimo przejściowego wzrostu do 93,2% w 2020 r. Spadek wartości wskaźnika nie musi oznaczać ograniczenia istniejącej sieci, lecz może wynikać z powstawania nowej zabudowy na terenach nieobjętych infrastrukturą lub z aktualizacji danych. Priorytetem rozwojowym powinno być dalsze zwiększanie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę poprzez rozbudowę i modernizację sieci, ujęć, stacji uzdatniania i zbiorników, przy równoczesnym uzupełnianiu kanalizacji na obszarach, gdzie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione. Na terenach o rozproszonej zabudowie konieczne będzie wspieranie bezpiecznych rozwiązań indywidualnych oraz ich kontroli. Planowanie nowych terenów mieszkaniowych powinno być ściśle powiązane z możliwością efektywnego zapewnienia infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, aby ograniczać koszty obsługi przestrzeni i presję na środowisko.

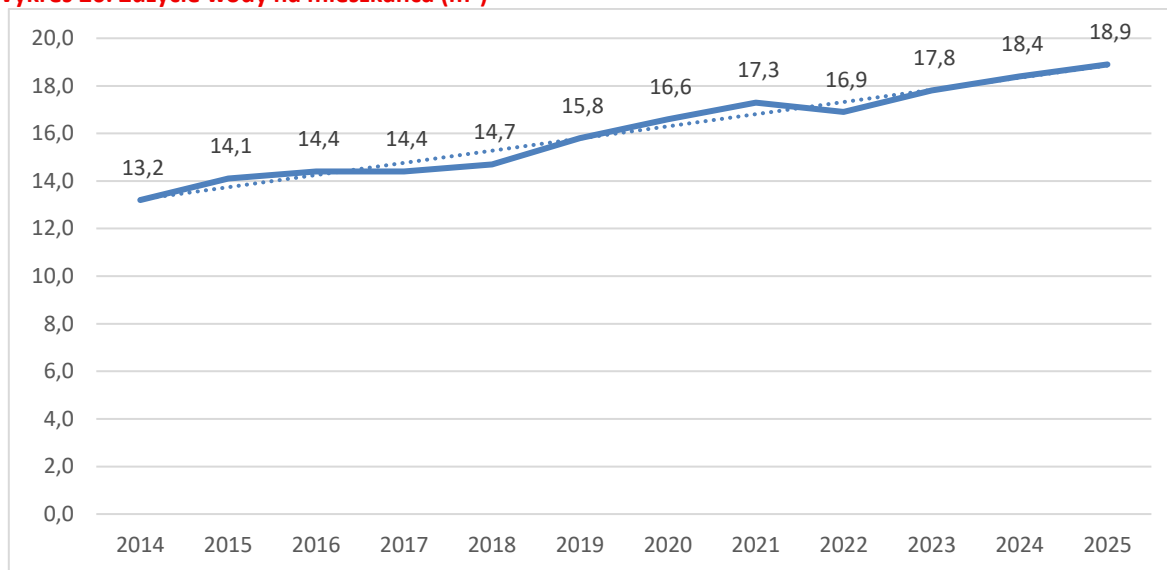

Wykres 19. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

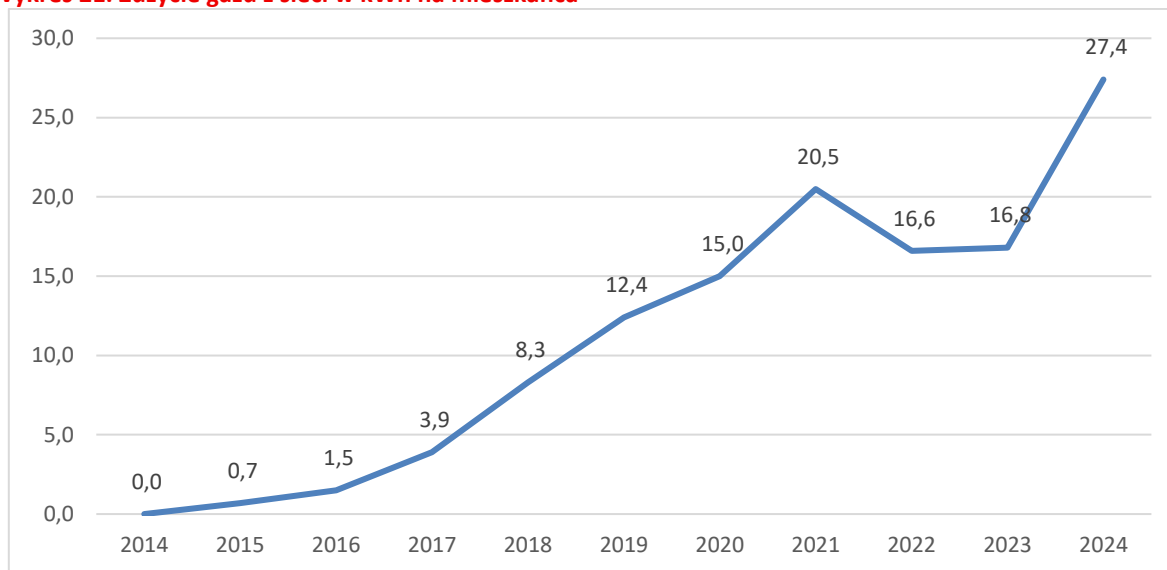
W latach 2014-2024 dostęp mieszkańców Gminy Radziechowy-Wieprz do podstawowych instalacji sieciowych stopniowo się poprawiał, jednak poziom wyposażenia pozostawał wyraźnie zróżnicowany. Udział ludności korzystającej z wodociągu wzrósł z 62,4% do 65,9%, czyli o 3,5 punktu procentowego, co oznacza, że pod koniec analizowanego okresu nadal około jednej trzeciej mieszkańców korzystało z indywidualnych źródeł zaopatrzenia w wodę. Znacznie wyższy i stabilniejszy był poziom dostępu do kanalizacji, który zwiększył się z 93,5% do 94,4%, obejmując zdecydowaną większość społeczności lokalnej. Wyższy udział ludności korzystającej z sieci niż udział podłączonych budynków wskazuje, że infrastruktura obejmuje przede wszystkim obszary o większej koncentracji zabudowy i mieszkańców. Marginalne znaczenie zachowała sieć gazowa – pomimo wzrostu z 0,0% w 2014 r. do 0,8% w 2024 r. korzystała z niej jedynie niewielka część ludności. Ograniczona gazyfikacja może sprzyjać utrzymywaniu indywidualnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych, lecz w warunkach transformacji energetycznej rozwój gminy nie powinien być opierany wyłącznie na rozbudowie sieci gazowej. Priorytetem pozostaje zwiększanie bezpieczeństwa dostaw wody, modernizacja istniejących sieci i ograniczanie strat, a na terenach rozproszonych – kontrola jakości ujęć indywidualnych i stosowanie racjonalnych ekonomicznie rozwiązań. W obszarze zaopatrzenia w energię ciepłą wskazane jest równoległe wspieranie termomodernizacji, odnawialnych źródeł energii, pomp ciepła i wymiany nieefektywnych urządzeń grzewczych, co może poprawić jakość powietrza oraz ograniczyć koszty energii ponoszone przez mieszkańców.

Wykres 20. Zużycie wody na mieszkańca (m^3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca Gminy Radziechowy-Wieprz wykazywało w latach 2014-2025 wyraźną tendencję wzrostową – zwiększyło się z $13,2 \text{ m}^3$ do $18,9 \text{ m}^3$ rocznie, tj. o 43,2%. W latach 2014-2018 wzrost był stosunkowo umiarkowany, natomiast jego przyspieszenie nastąpiło w okresie 2018-2021, kiedy wartość wskaźnika podniosła się z $14,7 \text{ m}^3$ do $17,3 \text{ m}^3$. Po przejściowym spadku do $16,9 \text{ m}^3$ w 2022 r. zużycie ponownie rośnie, osiągając najwyższy poziom w 2025 r. Obserwowanej zmiany nie należy wiązać wyłącznie ze wzrostem indywidualnej konsumpcji, ponieważ w analizowanym okresie zwiększał się również udział mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej, a wskaźnik odnoszony jest do ogółu ludności. Rosnące zapotrzebowanie na wodę, przy równoczesnym rozwoju zabudowy mieszkaniowej i nasilaniu się skutków zmian klimatu, zwiększa znaczenie zapewnienia stabilnych i bezpiecznych dostaw. Działania strategiczne powinny obejmować rozbudowę i modernizację sieci, ujęć, stacji uzdatniania oraz zbiorników, ograniczanie strat wody, rozwój systemów monitoringu i opomiarowania, a także promowanie racjonalnego gospodarowania zasobami. Uzupełnieniem inwestycji powinno być wspieranie retencji przydomowej, wykorzystywania wód opadowych do celów gospodarczych oraz rozwiązań ograniczających zużycie wody pitnej, co pozwoli zwiększyć odporność gminy na okresowe susze i lokalne niedobory wody.

Wykres 21. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca

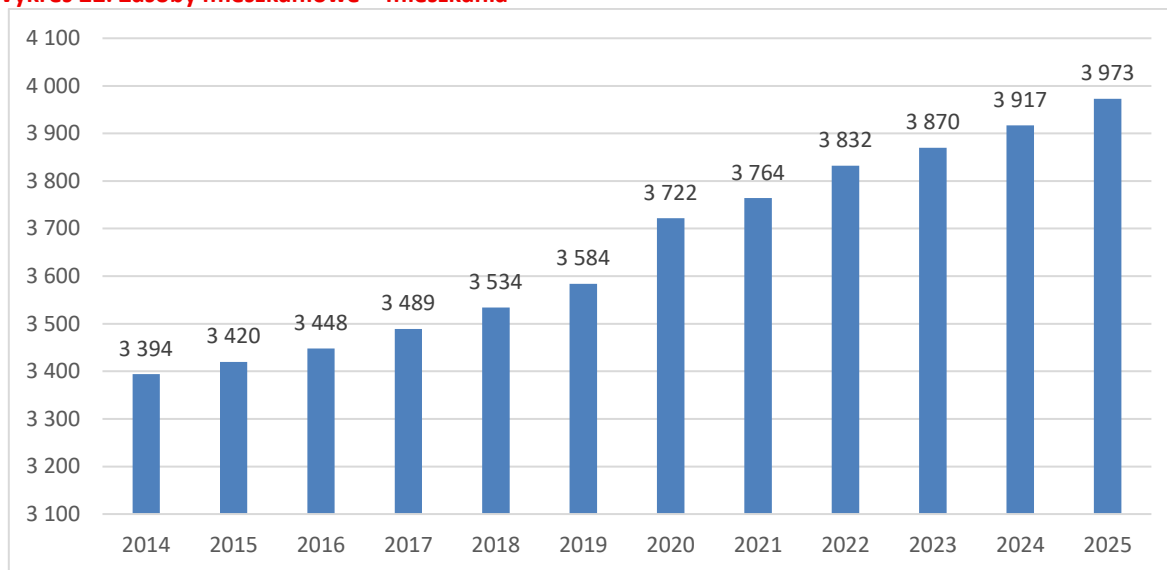
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie gazu sieciowego w przeliczeniu na mieszkańca Gminy Radziechowy-Wieprz wzrosło z 0 kWh w 2014 r. do 27,4 kWh w 2024 r., przy czym do 2017 r. pozostawało na bardzo niskim poziomie, a wyraźniejsze zwiększenie nastąpiło w latach 2018-2021 – z 8,3 do 20,5 kWh. Po spadku do 16,6 kWh w 2022 r. i stabilizacji w 2023 r. odnotowano silny wzrost do 27,4 kWh w 2024 r., czyli o 63,1% w ciągu roku. Zmiany te mogą wynikać z przyłączania kolejnych odbiorców, różnic temperatur w sezonach grzewczych, poziomu cen energii oraz sposobu wykorzystywania gazu w gospodarstwach domowych. Pomimo wysokiej dynamiki poziom zużycia pozostaje jednak marginalny, co jest spójne z bardzo niskim udziałem mieszkańców korzystających z sieci gazowej, wynoszącym w 2024 r. jedynie 0,8%. Wskaźnik odnosi zużycie do całej populacji, dlatego nie pozwala ocenić rzeczywistej konsumpcji w gospodarstwach podłączonych do sieci. Ograniczony dostęp do gazu oznacza, że zasadnicze znaczenie dla poprawy jakości powietrza ma modernizacja indywidualnych systemów ogrzewania.

Decyzje dotyczące ewentualnej rozbudowy sieci gazowej powinny być poprzedzane analizą ekonomiczną i przestrzenną, z uwzględnieniem przyszłych kosztów paliw oraz kierunków polityki klimatycznej. Równolegle gmina powinna wspierać termomodernizację, odnawialne źródła energii, pompy ciepła, efektywne urządzenia grzewcze i doradztwo energetyczne, tworząc zróżnicowany system ograniczania niskiej emisji i ubóstwa energetycznego.

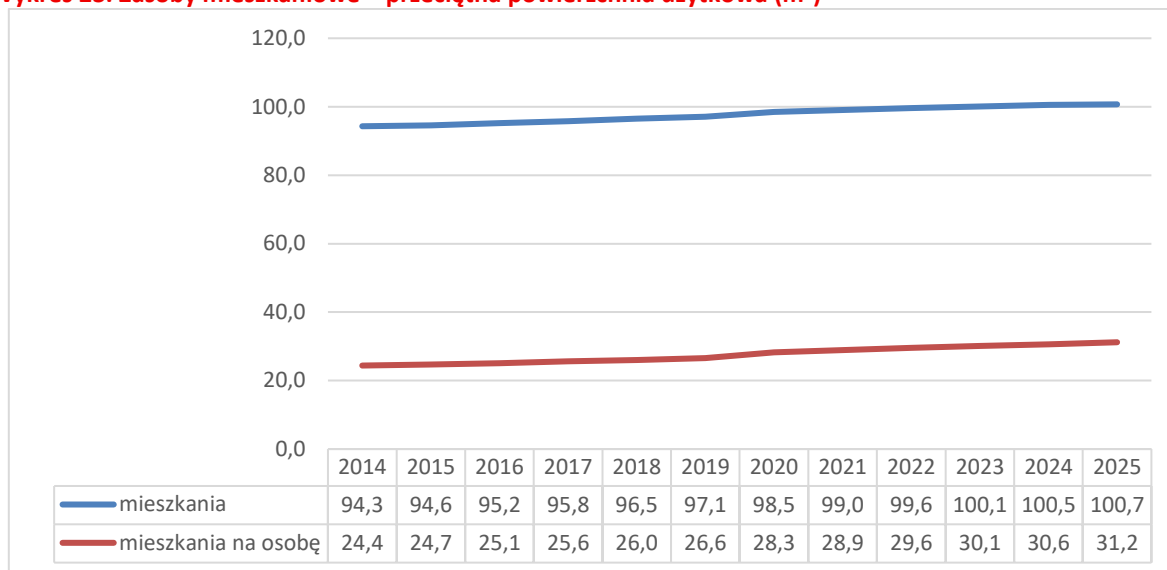
Wykres 22. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zasoby mieszkaniowe w latach 2014-2025 systematycznie się powiększały – liczba mieszkań wzrosła z 3 394 do 3 973, tj. o 579 lokali (17,1%). W żadnym roku nie odnotowano zmniejszenia zasobu, a największy jednoroczny przyrost nastąpił w 2020 r., kiedy liczba mieszkań zwiększyła się o 138; tak wyraźna zmiana mogła wynikać zarówno z intensyfikacji budownictwa, jak i aktualizacji ewidencji statystycznej. W kolejnych latach utrzymał się stabilny rozwój zasobu, obejmujący od 38 do 68 nowych mieszkań rocznie. Wzrost ten następował przy równoczesnym niewielkim spadku liczby ludności, dlatego liczba mieszkań na 1000 mieszkańców zwiększyła się orientacyjnie z około 259 do 309, a przeciętna liczba osób przypadających na jedno mieszkanie obniżyła się z około 3,9 do 3,2. Może to świadczyć o poprawie dostępności zasobu mieszkaniowego, ale również odzwierciedlać zmniejszanie się liczebności gospodarstw domowych, starzenie się ludności i wzrost liczby osób mieszkających samotnie. Sama liczba mieszkań nie informuje o ich standardzie, stanie technicznym, faktycznym wykorzystaniu ani dostępności cenowej. Rozwój budownictwa wzmacnia atrakcyjność osiedleńczą gminy i może wspierać dodatnie saldo migracji, lecz wymaga koordynacji z rozbudową dróg, wodociągów, kanalizacji i usług publicznych. Polityka przestrzenna powinna preferować uzupełnianie istniejącej zabudowy i wykorzystywanie terenów już uzbrojonych, ograniczać rozpraszanie osadnictwa oraz chronić walory krajobrazowe. Ważne będzie także różnicowanie oferty mieszkaniowej, w tym rozwój lokali dostępnych dla młodych gospodarstw domowych, seniorów i osób wymagających wsparcia.

Wykres 23. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m²)

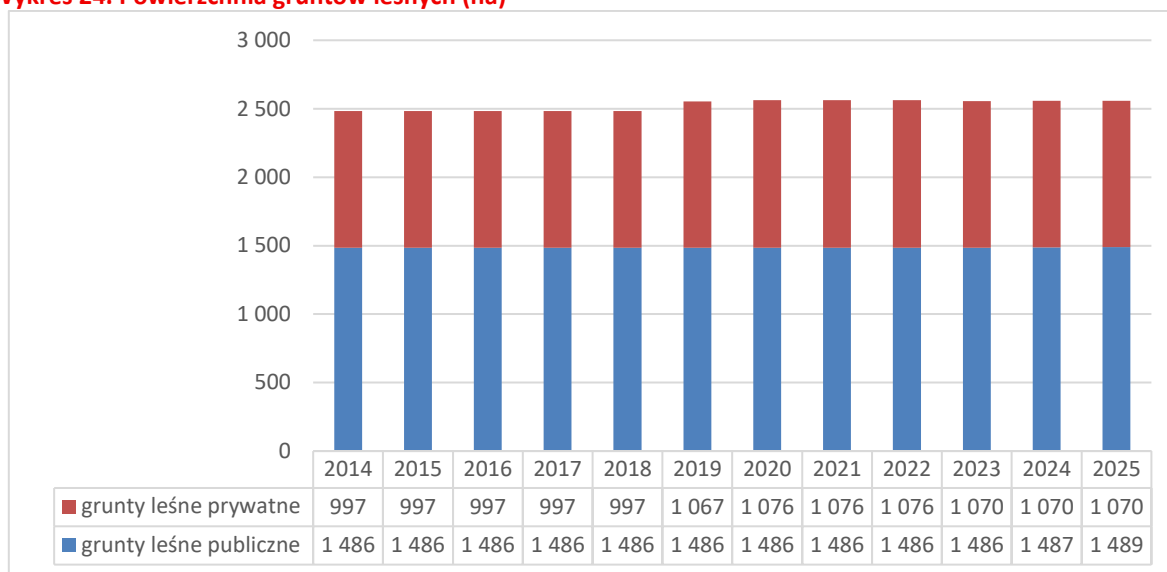

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Gminie Radziechowy-Wieprz wzrosła z 94,3 m² do 100,7 m², tj. o 6,4 m² (6,8%), co potwierdza dominację stosunkowo dużych lokali, charakterystycznych dla zabudowy jednorodzinnej na obszarach wiejskich. Znacznie szybciej zwiększała się powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca – z 24,4 m² do 31,2 m², czyli o 27,9%. Najwyraźniejsze przyspieszenie odnotowano między 2019 a 2020 r., kiedy wartość tego wskaźnika wzrosła z 26,6 m² do 28,3 m². Poprawa warunków przestrzennych wynika zarówno z powiększania i modernizacji zasobu mieszkaniowego, jak i ze spadku liczby ludności oraz zmniejszania się przeciętnej liczebności gospodarstw domowych. Rosnąca powierzchnia na osobę może być oceniana korzystnie z punktu widzenia komfortu życia i atrakcyjności osiedleńczej, jednak nie przesądza o stanie technicznym budynków, ich dostępności cenowej ani efektywności energetycznej. Duże domy zajmowane przez coraz mniej osób, zwłaszcza seniorów, mogą generować wysokie koszty ogrzewania i utrzymania oraz trudności związane z dostępnością. Polityka mieszkaniowa gminy powinna zatem wspierać termomodernizację i ograniczanie ubóstwa energetycznego, dostosowywanie istniejących budynków do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także rozwój bardziej zróżnicowanej oferty lokali, w tym mniejszych mieszkań dostępnych dla seniorów, młodych osób i nowych gospodarstw domowych. Pozwoli to lepiej dopasować strukturę zasobu do zachodzących zmian demograficznych.

Wykres 24. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2014-2025 zwiększyła się z 2 483 do 2 559 ha, tj. o 76 ha (3,1%), a lasy zajmowały pod koniec analizowanego okresu 39,4% powierzchni gminy. Wzrost dotyczył niemal wyłącznie gruntów prywatnych, których powierzchnia zwiększyła się z 997 do 1 070 ha, przede wszystkim w latach 2019-2020. Powierzchnia gruntów leśnych publicznych pozostawała natomiast bardzo stabilna – przez większość okresu wynosiła 1 486 ha, a w 2025 r. osiągnęła 1 489 ha. W strukturze własnościowej nadal dominowały lasy publiczne, stanowiące około 58% całkowitej powierzchni gruntów leśnych. Po wzroście odnotowanym do 2020 r. łączny areal ustabilizował się na poziomie około 2,56 tys. ha, co wskazuje na trwałość leśnego charakteru znacznej części gminy. Wysoka lesistość stanowi istotny zasób rozwojowy: wzmacnia retencję, chroni gleby i stoki przed erozją, wspiera bioróżnorodność, pochłanianie dwutlenku węgla oraz atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną obszaru. Jednocześnie lasy są narażone na skutki zmian klimatu, ekstremalne zjawiska pogodowe, choroby i szkodniki, ryzyko pożarów oraz presję inwestycyjną i turystyczną. Polityka rozwoju gminy powinna zatem łączyć ochronę ciągłości kompleksów leśnych i korytarzy ekologicznych ze zrównoważoną gospodarką leśną, wsparciem właścicieli lasów prywatnych, rozwojem małej retencji oraz odpowiednim ukierunkowaniem ruchu turystycznego. Walory leśne mogą być wykorzystywane do rozwoju edukacji ekologicznej i turystyki aktywnej, pod warunkiem zachowania odporności ekosystemów i ograniczania antropopresji.

Wody powierzchniowe i podziemne. Cały obszar Gminy Radziechowy-Wieprz znajduje się w zlewni górnego odcinka Soły. Przebiegające grzbietami wzniesień działły wodne III rzędu rozdzielają zlewnie jej poszczególnych dopływów. Do najważniejszych dopływów lewobrzeżnych należą potoki Przybędza, Wieśnik, Glinny i Rybny, natomiast głównym dopływem prawobrzeżnym jest Juszczyńska. W odpływie rocznym nieznacznie przeważa półrocze zimowe, na które przypada 51,5% odpływu, a główne wezbrania występują w kwietniu i lipcu. Sieć wód powierzchniowych uzupełnia kompleks stawów hodowlanych położony w północnej części gminy.

Gmina leży w karpackim regionie hydrogeologicznym, w podregionie zewnętrznokarpackim. Wody podziemne występują w utworach fliszowych i kredowych oraz w czwartorzędowych osadach aluwialnych, głównie jako wody szczelinowe i szczelinowo-porowe. Z doliną Soły związany jest główny zbiornik wód podziemnych o powierzchni około 56 km² i zasobach dyspozycyjnych szacowanych na 0,125 m³/s. Pod zachodnią częścią gminy znajduje się fragment GZWP nr 348, natomiast część południowo-wschodnią obejmuje GZWP nr 445. Zbiorniki położone pod terenami leśnymi są stosunkowo mało narażone na zanieczyszczenia, podczas gdy zbiornik w dolinie Soły cechuje się większą podatnością na przenikanie zanieczyszczeń wraz z wodami opadowymi i spływem powierzchniowym.

Kopaliny i lasy. W sołectwie Radziechowy znajduje się udokumentowane złożo wapieni cieszyńskich. Jego przemysłowa eksploatacja jest jednak ograniczona ze względu na konieczność ochrony cennych stanowisk roślinnych. W dolinach rzecznych występują również naturalne złoża żwiru, których wydobycie wymaga uzyskania zgody właściwego administratora cieków. Lasy zajmują blisko 40% powierzchni gminy i pełnią ważne funkcje przyrodnicze, krajobrazowe, wodochronne i glebochronne. Grunty leśne pozostają częściowo własnością prywatną, a lasy publiczne są administrowane przede wszystkim przez Nadleśnictwo Węgierska Górka i Nadleśnictwo Jeleśnia. Lasy pozostające w zarządzie Nadleśnictwa Węgierska Górka wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego”.

Ochrona środowiska. Zachodnia część gminy znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny, natomiast część południowo-wschodnia leży w obrębie Żywieckiego Parku Krajobrazowego. Ochrona tych terenów służy zachowaniu wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidów, przy jednoczesnym

umożliwieniu rozwoju funkcji edukacyjnych, naukowych, turystycznych i rekreacyjnych zgodnie z zasadami zrównoważonego użytkowania przestrzeni.

Na terenie gminy występują trzy obszary należące do europejskiej sieci Natura 2000. Obszar „Kościół w Radziechowach” PLH240007 zajmuje 0,06 ha i obejmuje kościół parafialny pw. św. Marcina wraz z bezpośrednim otoczeniem. Został ustanowiony ze względu na występowanie jednej z najważniejszych na Śląsku kolonii rozrodczych podkowca małego (*Rhinolophus hipposideros*). Obszar „Beskid Żywiecki” PLH240006, o łącznej powierzchni 35 276,06 ha, obejmuje rozległe kompleksy leśne i siedliska górskie, przy czym na terenie gminy występuje na wysokościach od około 450 do 1 132 m n.p.m. Z kolei obszar „Beskid Śląski” PLH240005 zajmuje łącznie 26 158,59 ha i w znacznej części pokrywa się z Parkiem Krajobrazowym Beskidu Śląskiego oraz Leśnym Kompleksem Promocyjnym „Lasy Beskidu Śląskiego”.

Na terenie gminy znajdują się dwa pomniki przyrody: liczący około 600 lat cis pospolity w Brzuśniku, o obwodzie 155 cm i wysokości 15 m, oraz buk zwyczajny w Juszczyńcu, osiągający 410 cm obwodu i 25 m wysokości. Ponadto stanowiska cennej flory na południowych zboczach Grojca i Matyski proponowane są do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych „Spodki” i „Matyska”.

Zasoby dziedzictwa kulturowego i zabytków. Najstarsze ślady osadnictwa na terenie Radziechów, Wieprza i Brzuśnika pochodzą z epoki kamienia. Do obiektów wpisanych do rejestru zabytków należą zespół kościoła parafialnego pw. św. Marcina w Radziechowach wraz z historycznym cmentarzem parafialnym, cmentarz epidemiczny w Radziechowach z 1893 r. oraz osada z epoki kamienia na Grojcu. Cmentarz epidemiczny obejmuje również krzyż upamiętniający jego założenie i pomnik poświęcony bohaterom poległym w latach 1939-1945.

Gminna ewidencja zabytków obejmuje 177 pozycji. Do najcenniejszych należą założenie folwarczno-ogrodowe w Wieprzu z dworem, zabudowaniami gospodarczymi oraz tzw. Belwederem, drewniany kościół parafialny pw. Najświętszej Maryi Panny w Juszczyńcu z 1900 r. oraz budynek przedszkola w Wieprzu z 1912 r. Ważną część krajobrazu kulturowego tworzy także 25 zabytkowych kapliczek i krzyży przydrożnych, powstałych od pierwszej połowy XIX do początku XX w.

Szczególne znaczenie posiada wzgórze Matyska, na którym w 2001 r. wzniesiono Krzyż Milenijny, a w 2009 r. ukończono budowę 14 stacji drogi krzyżowej. Powstała w ten sposób

Golgota Beskidów jest ważnym miejscem kultu religijnego oraz rozpoznawalnym elementem krajobrazu i tożsamości gminy. Na jej obszarze zidentyfikowano ponadto 15 stanowisk archeologicznych, w tym wpisaną do rejestru zabytków województwa śląskiego osadę neolityczną w Wieprzu. Zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe stanowią jeden z podstawowych potencjałów rozwojowych Gminy Radziechowy-Wieprz. Ich ochrona powinna być łączona z odpowiedzialnym rozwojem turystyki, rekreacji i edukacji oraz zachowaniem lokalnego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

Układ osadniczy gminy jest w znacznym stopniu determinowany przez dolinę rzeki Soły, wzdłuż której przebiegają ważne ciągi komunikacyjne: droga ekspresowa S1 oraz linia kolejowa Żywiec-Zwardoń. Elementy te dzielą obszar gminy na dwie części, a jednocześnie zapewniają jej powiązania transportowe z Żywcem, innymi ośrodkami subregionu południowego oraz przejściem granicznym ze Słowacją. Uwarunkowania te wymagają prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, uwzględniającej zarówno poprawę dostępności komunikacyjnej poszczególnych sołectw, jak i ograniczanie barier przestrzennych wynikających z przebiegu infrastruktury transportowej.

W 2025 r. **gminna infrastruktura drogowa** obejmowała łącznie 99,825 km dróg. Samorząd sukcesywnie prowadzi działania związane z regulacją ich stanu prawnego, co stanowi niezbędny warunek sprawnego zarządzania siecią drogową, realizacji inwestycji modernizacyjnych oraz pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Ze względu na rozproszony charakter zabudowy oraz górskie ukształtowanie terenu utrzymanie odpowiedniego standardu dróg lokalnych pozostaje jednym z istotnych czynników wpływających na dostępność usług publicznych, bezpieczeństwo mieszkańców i atrakcyjność inwestycyjną gminy.

Transport zbiorowy na obszarze sołectw Radziechowy, Przybędza, Wieprz, Bystra, Brzuśnik i Juszczyzna był w 2025 r. organizowany na podstawie porozumienia z Miastem Żywiec. Na terenie gminy funkcjonowało 71 przystanków komunikacyjnych, a ofertę publicznego transportu zbiorowego uzupełniały przewozy realizowane przez przewoźnika prywatnego. Utrzymanie i dalsze dostosowywanie połączeń do potrzeb mieszkańców, w szczególności osób starszych, młodzieży oraz osób niezmotoryzowanych, powinno stanowić ważny element działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu transportowemu i wzmacniania dostępności rynku pracy, edukacji oraz usług zlokalizowanych w Żywcu i pozostałych ośrodkach regionu.

Długość czynnej **sieci wodociągowej** w 2025 r. wynosiła 147,44 km, natomiast sieci kanalizacyjnej – 198,55 km. Kontynuowano rozbudowę infrastruktury wodociągowej, rozpoczynając realizację IV etapu budowy sieci w Juszczynie. Dalszy rozwój i modernizacja systemów wodno-kanalizacyjnych będą miały istotne znaczenie dla poprawy warunków życia mieszkańców, ochrony zasobów wodnych i glebowych oraz zwiększania odporności gminy na skutki zmian klimatu. Szczególnej uwagi wymaga zapewnienie niezawodności dostaw wody oraz stopniowe obejmowanie infrastrukturą obszarów, na których jej dostępność pozostaje ograniczona.

Zasób mieszkaniowy Gminy Radziechowy-Wieprz obejmował w 2025 r. 17 lokali komunalnych, z czego 14 znajdowało się w Radziechowach, a 3 w Wieprzu. Niewielka liczba lokali wskazuje na ograniczone możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W perspektywie realizacji strategii zasadne będzie zatem monitorowanie zapotrzebowania na mieszkania komunalne i socjalne, poprawa standardu istniejącego zasobu oraz rozważenie możliwości jego powiększania, stosownie do rozpoznanych potrzeb społecznych i możliwości finansowych gminy.

Według stanu na 31 grudnia 2025 r. w Urzędzie Gminy Radziechowy-Wieprz złożonych było łącznie 4 116 deklaracji dotyczących **gospodarowania odpadami komunalnymi**. Systemem objęto 11 252 mieszkańców, co odpowiada przeciętnie około 2,7 osoby na jedną deklarację. Dane te stanowią podstawę planowania organizacji odbioru odpadów, szacowania kosztów funkcjonowania systemu oraz monitorowania jego szczelności.

W 2025 r. konsorcjum firm Sanit-Trans i P.H.U. Sortownia Surowców Wtórnych Piotr Plast, wraz z podmiotami odbierającymi odpady komunalne z nieruchomości, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, odebrało łącznie 4 839,9 Mg odpadów. Bezpośrednio z nieruchomości odebrano 4 115,5 Mg, natomiast 724,4 Mg przyjęto w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. Odpady dostarczone do PSZOK stanowiły zatem około 15% całego zarejestrowanego strumienia, co wskazuje na istotną rolę tego punktu w lokalnym systemie gospodarki odpadami.

W latach 2019-2025 łączna masa odpadów komunalnych zwiększyła się z 3 860,6 Mg do 4 839,9 Mg, czyli o około 25,4%. Po osiągnięciu poziomu 4 755,1 Mg w 2021 r. w kolejnych trzech latach odnotowywano stopniowy spadek – do 4 215,0 Mg w 2024 r. W 2025 r. nastąpił jednak wyraźny wzrost o 624,9 Mg, tj. o około 14,8% w stosunku do roku poprzedniego, a całkowita masa odpadów osiągnęła najwyższą wartość w analizowanym okresie. Szczególnie

zauważalny był wzrost ilości odpadów przekazanych do PSZOK – z 575,2 Mg w 2024 r. do 724,4 Mg w 2025 r., czyli o około 25,9%. Może to świadczyć zarówno o rosnącej świadomości mieszkańców i większej dostępności selektywnego zbierania, jak i o zwiększaniu się ilości odpadów problemowych, wielkogabarytowych, budowlanych oraz innych frakcji wymagających odrębnego zagospodarowania.

Masa zmieszanych odpadów komunalnych wzrosła z 942,2 Mg w 2019 r. do 1 285,4 Mg w 2025 r. i stanowiła około 26,6% całego strumienia odpadów zarejestrowanego w ostatnim roku analizy. W przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2025 r. przypadało 100 kg odpadów zmieszanych oraz 277 kg odpadów zebranych selektywnie, łącznie z odpadami przekazanymi do PSZOK. W ramach zbiórki selektywnej 104 kg na mieszkańca stanowiły surowce wtórne, obejmujące papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe. Odpady selektywnie zebrane odpowiadały zatem za blisko trzy czwarte strumienia wykazywanego w przeliczeniu na mieszkańca, co należy ocenić pozytywnie, choć utrzymująca się wysoka masa odpadów zmieszanych wskazuje na potrzebę dalszego doskonalenia segregacji u źródła.

Wzrost całkowitej masy odpadów stanowi istotne wyzwanie organizacyjne, środowiskowe i finansowe dla gminy. W perspektywie realizacji strategii konieczne będzie rozwijanie działań ukierunkowanych na zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne wykorzystanie produktów, poprawę jakości selektywnej zbiórki oraz zwiększanie udziału odpadów kierowanych do recyklingu. Ważne pozostaną również edukacja ekologiczna mieszkańców, zapewnienie odpowiedniej przepustowości i dostępności PSZOK, przeciwdziałanie nieprawidłowej segregacji oraz bieżące monitorowanie liczby osób objętych systemem. Działania te powinny prowadzić do ograniczenia udziału odpadów zmieszanych, stabilizacji kosztów funkcjonowania systemu i stopniowego wdrażania lokalnych rozwiązań zgodnych z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym.

2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz rekomendacje

Przeprowadzona diagnoza wskazuje, że gmina dysponuje znaczącym potencjałem przyrodniczo-krajobrazowym, rozwiniętą siecią lokalnych instytucji, aktywnymi organizacjami społecznymi, rosnącą liczbą podmiotów gospodarczych oraz doświadczeniem w realizacji inwestycji współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Jednocześnie do najważniejszych wyzwań należą niekorzystne procesy demograficzne, starzenie się mieszkańców, wzrost bezrobocia w ostatnich latach, nierównomierna dostępność infrastruktury technicznej, presja zabudowy na tereny otwarte, rosnąca ilość odpadów oraz konieczność zwiększania odporności na zmiany klimatu. Poniższe wnioski i rekomendacje stanowią podstawę wyznaczenia celów strategicznych, kierunków działań i przedsięwzięć rozwojowych na lata 2026-2036.

Sfera społeczna:

- Niekorzystny kierunek zmian demograficznych. W latach 2014-2025 liczba mieszkańców wykazywana w statystyce GUS zmniejszyła się z 13 097 do 12 844 osób. Dane ewidencyjne gminy również potwierdzają stopniowy spadek zaludnienia. Główną przyczyną tego procesu jest ujemny przyrost naturalny, który w 2025 r. wyniósł około -50 osób, przy wyraźnym zmniejszeniu liczby urodzeń. Rekomendacja: należy prowadzić długofalową politykę sprzyjającą pozostawaniu młodych mieszkańców w gminie, zakładaniu rodzin oraz godzeniu życia zawodowego z rodzinnym, obejmującą dostęp do opieki nad dziećmi, edukacji, mieszkań, transportu i atrakcyjnych miejsc pracy.
- Postępujące starzenie się społeczności lokalnej. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 2 064 w 2014 r. do 2 707 w 2025 r., podczas gdy zmniejszyły się populacje w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Udział seniorów w strukturze ludności zwiększył się z około 16% do ponad 21%. Rekomendacja: konieczne jest dostosowywanie usług publicznych do potrzeb osób starszych, w szczególności poprzez rozwój opieki środowiskowej, usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych, transportu dostępnego, teleopieki, oferty kulturalnej oraz aktywności przeciwdziałających samotności i wykluczeniu społecznemu.
- Dodatnie saldo migracji ogranicza tempo ubytku ludności. W większości lat analizowanego okresu gmina notowała więcej zameldowań niż wymeldowań.

W 2025 r. saldo migracji wyniosło 25 osób, co wskazuje na utrzymującą się atrakcyjność osiedleńczą gminy, mimo ujemnego przyrostu naturalnego. Rekomendacja: należy wzmacniać czynniki przyciągające nowych mieszkańców, takie jak jakość usług publicznych, dostępność komunikacyjna, bezpieczeństwo, walory środowiskowe oraz oferta mieszkaniowa, jednocześnie dbając o integrację nowych mieszkańców z lokalną społecznością.

- Rozbudowana sieć oświatowa stanowi istotny zasób gminy. W roku szkolnym 2025/2026 do publicznych szkół podstawowych uczęszczało 1 100 uczniów, a wychowaniem przedszkolnym w placówkach publicznych i oddziale przedszkolnym objęto 374 dzieci. Publiczną ofertę uzupełniają dwa przedszkola niepubliczne, z których korzystają także dzieci spoza gminy. Jednocześnie współczynnik skolaryzacji szkół podstawowych pozostaje niższy niż w pierwszych latach analizy. Rekomendacja: należy utrzymywać wysoką jakość kształcenia, rozwijać kompetencje cyfrowe, językowe, ekologiczne i społeczne uczniów oraz dostosowywać organizację sieci placówek do prognoz demograficznych, bez ograniczania dostępności edukacji w poszczególnych sołectwach.
- Wzrasta zapotrzebowanie na świadczenia zdrowotne. Liczba porad lekarskich zwiększyła się z 44 316 w 2014 r. do 55 922 w 2025 r. Na terenie gminy działają trzy ośrodki zdrowia, dwie apteki oraz punkt apteczny, jednak starzenie się ludności może powodować dalszy wzrost popytu na opiekę medyczną. Rekomendacja: wskazane jest rozwijanie profilaktyki zdrowotnej, badań przesiewowych, rehabilitacji i edukacji prozdrowotnej, a także wspieranie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i mieszkańców terenów oddalonych od placówek.
- Zmniejsza się skala korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, ale utrzymują się zróżnicowane potrzeby pomocowe. Według danych GUS liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej spadła z 709 w 2014 r. do 234 w 2024 r. Jednocześnie w 2025 r. różnymi formami pomocy i wsparcia realizowanymi przez GOPS objęto 1 106 osób w 465 rodzinach, co pokazuje szerszy zakres potrzeb niż wynikający wyłącznie z kryterium dochodowego. Rekomendacja: system pomocy powinien w większym stopniu łączyć wsparcie finansowe z pracą socjalną, aktywizacją,

poradnictwem, profilaktyką przemocy i przeciwdziałaniem dziedziczeniu problemów społecznych.

- Rozwijane są usługi dla osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów i seniorów. W 2025 r. programem asystencji osobistej objęto 112 osób, realizując blisko 49 tys. godzin usług, natomiast z opieki wytchnieniowej skorzystały osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” zapewniał mieszkańcom dostęp do opasek bezpieczeństwa i opieki na odległość. Rekomendacja: należy zapewnić trwałość tych usług, rozwijać ich zakres stosownie do potrzeb oraz konsekwentnie przechodzić od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w miejscu zamieszkania i lokalnej społeczności.
- Zasób mieszkań komunalnych jest niewielki. W 2025 r. gmina dysponowała 17 lokalami komunalnymi, zlokalizowanymi w Radziechowach i Wieprzu. Jednocześnie gwałtowny wzrost kwoty dodatków mieszkaniowych w 2024 r. może sygnalizować pojawianie się trudności w ponoszeniu kosztów utrzymania mieszkań przez część gospodarstw domowych. Rekomendacja: należy przeprowadzić systematyczną ocenę potrzeb mieszkaniowych, poprawiać standard i efektywność energetyczną istniejących lokali oraz rozważyć stopniowe powiększanie zasobu mieszkań komunalnych, socjalnych lub wspomaganych.
- Uczestnictwo w kulturze odbudowuje się, jednak część wskaźników pozostaje niższa niż na początku analizy. Liczba czytelników bibliotek zmniejszyła się z 1 045 w 2014 r. do 813 w 2025 r., a liczba wypożyczeń z 18 907 do 16 297. Jednocześnie liczba uczestników lokalnych imprez wzrosła w 2025 r. do 5 230, potwierdzając stopniową odbudowę aktywności po okresie ograniczeń. Rekomendacja: biblioteki i instytucje kultury powinny rozwijać funkcje edukacyjne, cyfrowe i integracyjne, poszerzać ofertę dla młodzieży i seniorów oraz łączyć tradycje regionalne z nowoczesnymi formami uczestnictwa w kulturze.
- Wysoki poziom aktywności społecznej i bezpieczeństwa stanowi mocną stronę gminy. Na jej terenie działa wiele stowarzyszeń, klubów sportowych, kół gospodyń wiejskich, zespołów regionalnych i grup nieformalnych. System bezpieczeństwa wspiera pięć jednostek OSP, które w 2025 r. podjęły łącznie 181 interwencji, przy czym OSP Radziechowy i OSP Wieprz należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Rekomendacja: należy rozwijać partnerstwo samorządu z organizacjami społecznymi, wspierać wolontariat i inicjatywy międzypokoleniowe oraz kontynuować modernizację wyposażenia OSP, szkolenia ratowników i działania zapewniające ciągłość kadrową jednostek.

Sfera gospodarcza:

- Systematycznie wzrasta poziom przedsiębiorczości. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców zwiększyła się z 71 w 2014 r. do 107 w 2025 r. Trend ten świadczy o rozwoju lokalnej aktywności gospodarczej i zwiększaniu się znaczenia mikroprzedsiębiorstw oraz samozatrudnienia. Rekomendacja: należy tworzyć stabilne i przejrzyste warunki prowadzenia działalności, rozwijać doradztwo dla przedsiębiorców, usprawniać obsługę administracyjną oraz wspierać firmy podejmujące inwestycje, tworzące miejsca pracy i wykorzystujące lokalne zasoby.
- Tempo powstawania nowych podmiotów gospodarczych uległo osłabieniu. Wskaźnik nowo rejestrowanych podmiotów osiągnął najwyższy poziom w 2018 r. - 9,72 na 1 000 mieszkańców - natomiast w 2025 r. wynosił 7,40. Rosnąca ogólna liczba firm nie jest zatem wspierana równie dynamicznym napływem nowych przedsięwzięć. Rekomendacja: wskazane jest rozwijanie lokalnego systemu wsparcia przedsiębiorczości, obejmującego konsultacje, szkolenia, mentoring, promocję dostępnych instrumentów finansowych oraz działania zachęcające młodych mieszkańców do zakładania firm.
- Długookresowa poprawa sytuacji na rynku pracy została zahamowana. Liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 602 osób w 2014 r. do 187 w 2023 r., jednak następnie wzrosła do 241 osób w 2024 r. i 318 w 2025 r. W ostatnim roku bez pracy pozostawały 142 kobiety i 176 mężczyzn. Rekomendacja: należy monitorować przyczyny ponownego wzrostu bezrobocia oraz rozwijać we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy działania aktywizacyjne, szkolenia zawodowe, przekwalifikowanie i doradztwo adresowane do grup najbardziej narażonych na trwałe pozostawanie poza rynkiem pracy.
- Dostępność odpowiednio przygotowanych pracowników może stawać się barierą rozwoju lokalnych przedsiębiorstw. Spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, starzenie się ludności i migracje młodych osób ograniczają lokalne

zasoby pracy. Jednocześnie bliskość Żywca i dobre połączenia transportowe sprzyjają dojazdom do pracy poza gminę. Rekomendacja: potrzebna jest współpraca szkół, przedsiębiorców i instytucji rynku pracy w zakresie rozwijania kwalifikacji odpowiadających potrzebom lokalnej gospodarki, a także tworzenie warunków do pracy zdalnej, przedsiębiorczości młodzieży i powrotu osób zdobywających doświadczenie poza gminą.

- Sytuacja finansowa gminy zapewnia podstawy do kontynuowania działalności inwestycyjnej. W 2025 r. dochody budżetowe wyniosły około 97,7 mln zł, a wydatki około 95,7 mln zł. Zadłużenie na mieszkańca wynosiło 587,73 zł, co wskazuje na zachowanie przestrzeni do finansowania przedsięwzięć rozwojowych. Jednocześnie znaczny udział dochodów z PIT i CIT zwiększa podatność budżetu na zmiany koniunktury gospodarczej. Rekomendacja: należy utrzymywać bezpieczny poziom zadłużenia, zwiększać dochody własne oraz oceniać przyszłe koszty eksploatacji nowych inwestycji przed podjęciem decyzji o ich realizacji.
- Gmina posiada znaczące doświadczenie w pozyskiwaniu środków europejskich. Wartość umów i decyzji o dofinansowaniu wzrosła z 1,15 mln zł w 2016 r. do ponad 81 mln zł w 2024 r. Raport za 2025 r. potwierdza przygotowywanie kolejnych projektów dotyczących m.in. termomodernizacji, wodociągów, infrastruktury sportowej, usług społecznych i ochrony bioróżnorodności. Rekomendacja: konieczne jest stworzenie długookresowego portfela projektów wraz z dokumentacją techniczną, zabezpieczeniem wkładu własnego i analizą kosztów utrzymania, z uwzględnieniem perspektywy finansowej po 2027 r.
- Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe tworzą podstawę rozwoju turystyki. Położenie w obrębie Beskidu Śląskiego, Beskidu Żywieckiego i Kotliny Żywieckiej, sieć szlaków, Golgota Beskidów, lokalne tradycje oraz zespoły regionalne stanowią rozpoznawalne zasoby gminy. Potencjał ten nie jest jednak w pełni przekształcony w kompleksową ofertę generującą dochody lokalne. Rekomendacja: należy rozwijać spójne produkty turystyczne, infrastrukturę pieszą i rowerową, informację turystyczną, wydarzenia, bazę noclegową i gastronomiczną oraz wspólną promocję prowadzoną z sąsiednimi samorządami.

- Rolnictwo pozostaje elementem gospodarki i krajobrazu gminy, ale jego rozwój ograniczają warunki górskie i rozdrobnienie gospodarstw. Tradycyjna produkcja może mieć trudności z konkutowaniem skalą, natomiast potencjał posiadają działalności oparte na jakości, lokalnym pochodzeniu i powiązaniu z turystyką. Rekomendacja: wskazane jest wspieranie rolnictwa ekologicznego, krótkich łańcuchów dostaw, sprzedaży bezpośredniej, produktów regionalnych, przetwórstwa na małą skalę i agroturystyki, a także współpracy producentów przy promocji i dystrybucji oferty.
- Położenie przy drodze ekspresowej S1 oraz linii kolejowej Żywiec-Zwardoń zwiększa dostępność gospodarczą gminy. Bliskość Żywca i połączenia w kierunku granicy ze Słowacją tworzą możliwości rozwoju usług, logistyki, turystyki i współpracy transgranicznej. Jednocześnie istnieje ryzyko, że gmina będzie pełnić głównie funkcję mieszkaniową i tranzytową. Rekomendacja: należy wykorzystywać dostępność transportową do przyciągania działalności gospodarczych zgodnych z charakterem gminy, przygotowywać tereny inwestycyjne oraz rozwijać usługi obsługujące mieszkańców, turystów i lokalne firmy.
- Współpraca ponadlokalna zwiększa możliwości rozwoju gospodarczego i promocyjnego. Gmina uczestniczy w Aglomeracji Beskidzkiej, Euroregionie Beskidy i Lokalnej Grupie Działania „Żywiecki Raj”, a także współpracuje z samorządami krajowymi i zagranicznymi. Rekomendacja: partnerstwa powinny być wykorzystywane do realizacji wspólnych projektów gospodarczych, turystycznych i promocyjnych, wymiany doświadczeń, internacjonalizacji lokalnych podmiotów oraz budowania spójnej marki Gminy Radziechowy-Wieprz, opartej na przedsiębiorczości, przyrodzie i dziedzictwie Beskidów.

Sfera przestrzenna:

- Ukształtowanie terenu wyraźnie wpływa na strukturę funkcjonalną gminy. Zachodnia i południowo-wschodnia część mają charakter górski, natomiast zabudowa i infrastruktura koncentrują się głównie w dolinach. Powoduje to ograniczoną dostępność części terenów, wyższe koszty inwestycji oraz ryzyko rozpraszania zabudowy. Rekomendacja: polityka przestrzenna powinna preferować rozwój zwartych struktur osadniczych, uzupełnianie istniejącej zabudowy oraz lokalizowanie

nowych inwestycji w obszarach posiadających dostęp do infrastruktury i usług publicznych.

- Soła oraz równoległe ciągi transportowe tworzą zarówno oś rozwoju, jak i barierę przestrzenną. Droga ekspresowa S1, linia kolejowa i rzeka dzielą gminę na części oraz utrudniają lokalne powiązania poprzeczne. Jednocześnie zapewniają dostęp do Żywca, innych ośrodków regionu i granicy państwa. Rekomendacja: należy poprawiać bezpieczeństwo i dostępność przejść, przepraw oraz lokalnych połączeń pomiędzy sołectwami, ograniczać uciążliwości transportowe i wykorzystywać istniejące korytarze komunikacyjne do wzmacniania spójności funkcjonalnej gminy.
- Rozbudowana sieć dróg lokalnych wymaga systematycznych nakładów. W 2025 r. gmina zarządzała siecią dróg o łącznej długości 99,825 km, a wydatki na inwestycje drogowe wyniosły ponad 2,5 mln zł. Istotnym problemem pozostaje nieuregulowany stan prawny części dróg. Rekomendacja: należy kontynuować regulację własności, opracować wieloletni program modernizacji i utrzymania dróg oraz ustalać kolejność inwestycji na podstawie stanu technicznego, natężenia ruchu, bezpieczeństwa i znaczenia dla dostępności mieszkańców.
- Transport zbiorowy zapewnia podstawową obsługę wszystkich sołectw, lecz wymaga stałego dostosowywania do potrzeb. Komunikacja funkcjonuje na podstawie porozumienia z Miastem Żywiec i jest uzupełniana przez przewoźnika prywatnego. Na terenie gminy znajduje się 71 przystanków. Rekomendacja: wskazane jest monitorowanie częstotliwości i godzin kursowania, koordynowanie połączeń autobusowych z koleją, poprawa standardu i dostępności przystanków oraz rozwijanie rozwiązań ograniczających wykluczenie transportowe seniorów, młodzieży i osób z niepełnosprawnościami.
- Poziom dostępności sieci wodociągowej pozostaje niewystarczający. Z wodociągu korzystało w 2024 r. około 65,9% mieszkańców, a przyłączenie posiadało około 62,1% budynków mieszkalnych. W 2025 r. czynna sieć wodociągowa miała 147,44 km, a gmina kontynuowała jej rozbudowę w Juszczynie. Rekomendacja: priorytetem powinno być zwiększanie zasięgu systemu, budowa i modernizacja ujęć, stacji uzdatniania, zbiorników i hydroforni oraz wdrożenie monitoringu sieci służącego ograniczaniu awarii i strat wody.

- Infrastruktura kanalizacyjna jest dobrze rozwinięta, lecz wymaga dalszego uzupełniania i modernizacji. Z kanalizacji korzysta ponad 94% ludności, a długość czynnej sieci wynosiła w 2025 r. 198,55 km. Niższy udział budynków podłączonych do kanalizacji może wynikać z powstawania zabudowy poza istniejącym zasięgiem sieci. Rekomendacja: należy konsekwentnie podłączać nieruchomości położone w zasięgu systemu, rozwijać sieć na obszarach uzasadnionych ekonomicznie i środowiskowo oraz stosować indywidualne rozwiązania oczyszczania ścieków tam, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej jest nieefektywna.
- Rozwój zasobów mieszkaniowych postępuje mimo spadku liczby ludności. Liczba mieszkań wzrosła z 3 394 w 2014 r. do 3 973 w 2025 r., a ich przeciętna powierzchnia użytkowa zwiększyła się do 100,7 m². Świadczy to o atrakcyjności osiedleńczej, ale może prowadzić do wzrostu kosztów obsługi infrastrukturalnej i zajmowania terenów otwartych. Rekomendacja: rozwój mieszkaniowy powinien być kierowany przede wszystkim na tereny dobrze skomunikowane, uzbrojone i powiązane z istniejącymi centrami sołectw, przy ograniczaniu zabudowy rozproszonej.
- Infrastruktura energetyczna wymaga dostosowania do transformacji energetycznej. Z sieci gazowej korzystało w 2024 r. jedynie 0,8% mieszkańców, a wzrost zużycia gazu następował z bardzo niskiego poziomu. Oznacza to dominację indywidualnych systemów ogrzewania i zróżnicowany standard energetyczny budynków. Rekomendacja: zamiast uzależniać modernizację wyłącznie od rozwoju sieci gazowej, należy wspierać termomodernizację, odnawialne źródła energii, pompy ciepła, lokalne systemy energetyczne oraz wymianę nieefektywnych źródeł ogrzewania.
- Gmina posiada rozproszoną, dostępną lokalnie sieć infrastruktury społecznej. Placówki oświatowe, ośrodki zdrowia, biblioteki, świetlice, domy ludowe, obiekty sportowe i remizy funkcjonują w różnych sołectwach, wzmacniając ich samodzielność i lokalną integrację. Utrzymanie wielu obiektów generuje jednak rosnące koszty. Rekomendacja: należy modernizować obiekty, zwiększać ich dostępność architektoniczną i efektywność energetyczną oraz rozwijać funkcje wielofunkcyjne, pozwalające wykorzystywać tę samą infrastrukturę do świadczenia różnych usług publicznych.

- System planowania przestrzennego wymaga dostosowania do nowych uwarunkowań prawnych i rozwojowych. Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego był aktualizowany, jednak rosnące potrzeby mieszkaniowe, inwestycyjne, infrastrukturalne i środowiskowe wymagają ich ponownej koordynacji. Rekomendacja: model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz plan ogólny powinny zapewniać spójność rozmieszczenia zabudowy, usług, terenów gospodarczych, infrastruktury i obszarów chronionych, a także uwzględniać dostępność transportową, koszty uzbrojenia oraz zagrożenia naturalne.

Sfera klimatyczno-środowiskowa:

- Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe są jednym z najważniejszych kapitałów gminy. Część jej obszaru znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i Żywieckiego Parku Krajobrazowego. Występują tu również obszary Natura 2000: „Kościół w Radziechowach”, „Beskid Śląski” i „Beskid Żywiecki”. Rekomendacja: ochrona przyrody powinna być traktowana jako integralny element polityki rozwoju, a przedsięwzięcia gospodarcze, mieszkaniowe i turystyczne należy projektować z poszanowaniem ciągłości siedlisk, krajobrazu i wymogów obowiązujących na obszarach chronionych.
- Lasy pełnią kluczowe funkcje środowiskowe. Grunty leśne zajmują około 2,6 tys. ha, czyli blisko 40% powierzchni gminy, a ich areal pozostaje względnie stabilny. Lasy ograniczają erozję, regulują obieg wody, pochłaniają dwutlenek węgla i tworzą podstawę rekreacji. Rekomendacja: należy chronić zwarte kompleksy leśne i ich powiązania ekologiczne, przeciwdziałać fragmentacji oraz współpracować z Lasami Państwowymi i właścicielami prywatnymi w zakresie ochrony przeciwpożarowej, retencji, odnowy drzewostanów i udostępniania lasów do rekreacji.
- Zasoby wód podziemnych wymagają szczególnej ochrony. Obszar gminy obejmuje fragmenty głównych zbiorników wód podziemnych, w tym GZWP nr 348 i 445, oraz zbiornik związany z doliną Soły. Zbiornik dolinny jest bardziej podatny na przenikanie zanieczyszczeń wraz ze spływem powierzchniowym. Rekomendacja: należy ograniczać ryzyko zanieczyszczeń pochodzących ze ścieków, działalności rolniczej, dróg i terenów inwestycyjnych, rozwijać monitoring jakości wód oraz uwzględnić ochronę obszarów zasilania zbiorników w dokumentach planistycznych.

- Górskie ukształtowanie terenu zwiększa podatność na gwałtowne zjawiska hydrologiczne. Doliny Soły i potoków, strome zbocza oraz koncentracja zabudowy w obniżeniach terenu powodują zagrożenie lokalnymi podtopieniami, erozją i uszkodzeniami infrastruktury. Liczba interwencji OSP związanych z miejscowymi zagrożeniami potwierdza potrzebę rozwijania odporności kryzysowej. Rekomendacja: konieczne jest utrzymywanie rowów i przepustów, rozwój retencji naturalnej i technicznej, ograniczanie uszczelniania powierzchni oraz unikanie nowej zabudowy na terenach szczególnego zagrożenia powodzią i sptywem powierzchniowym.
- Rosnące zużycie wody zwiększa presję na lokalne zasoby. Zużycie wody na mieszkańca wzrosło z 13,2 m³ w 2014 r. do 18,9 m³ w 2025 r. Trend ten wynika częściowo z rozbudowy sieci, lecz wskazuje również na potrzebę racjonalnego gospodarowania wodą. Rekomendacja: należy ograniczać straty w sieci, wdrożyć jej monitoring, promować urządzenia oszczędzające wodę, wykorzystywanie deszczówki oraz retencję przydomową, a także prowadzić edukację mieszkańców i przedsiębiorców dotyczącą odpowiedzialnego korzystania z zasobów wodnych.
- Wysoki poziom skanalizowania sprzyja ochronie środowiska, ale nie eliminuje wszystkich zagrożeń. Rozbudowana sieć kanalizacyjna ogranicza przedostawanie się nieoczyszczonych ścieków do gleb i wód, jednak poza jej zasięgiem pozostają pojedyncze nieruchomości i nowa zabudowa. Rekomendacja: należy kontrolować prawidłowość postępowania ze ściekami na terenach nieskanalizowanych, wspierać budowę przydomowych oczyszczalni tam, gdzie jest to uzasadnione, oraz modernizować sieć w celu ograniczenia awarii i dopływu wód przypadkowych.
- Wzrasta ilość wytwarzanych odpadów komunalnych. W latach 2019-2025 ich łączna masa zwiększyła się z 3 860,6 Mg do 4 839,9 Mg, a w samym 2025 r. wzrost wyniósł około 14,8%. Odpady zmieszane osiągnęły 1 285,4 Mg, natomiast do PSZOK przekazano 724,4 Mg. Rekomendacja: priorytetem powinno być zapobieganie powstawaniu odpadów, poprawa jakości segregacji, ograniczanie frakcji zmieszanej, rozwijanie ponownego użycia i kompostowania oraz zapewnienie odpowiedniej dostępności i przepustowości PSZOK.
- Ograniczona dostępność gazu i dominacja indywidualnego ogrzewania utrzymują ryzyko emisji zanieczyszczeń. Gmina prowadzi punkt konsultacyjny programu „Czyste

Powietrze”, a w 2025 r. wydano 169 zaświadczeń dochodowych związanych z ubieganiem się o wsparcie. Rekomendacja: należy kontynuować pomoc mieszkańcom w pozyskiwaniu dotacji, rozwijać doradztwo energetyczne, wspierać kompleksową termomodernizację i wymianę źródeł ciepła oraz monitorować efekty podejmowanych działań w zakresie poprawy jakości powietrza.

- Inwestycje gminne wspierają lokalną transformację energetyczną. W 2025 r. prowadzono termomodernizację licznych budynków użyteczności publicznej, wykonano instalacje fotowoltaiczne oraz gruntową pompę ciepła w szkole w Radziechowach. Przygotowano również kolejne projekty modernizacji energetycznej. Rekomendacja: należy kontynuować działania na podstawie planu zarządzania energią, obejmującego monitoring zużycia, modernizację najbardziej energochłonnych obiektów, rozwój OZE i magazynowania energii oraz analizę możliwości tworzenia lokalnych wspólnot energetycznych.
- Ochrona bioróżnorodności może być łączona z edukacją i rekreacją. Gmina przygotowuje przedsięwzięcia dotyczące regeneracji terenów cennych przyrodniczo, utworzenia Edukacyjnego Ogrodu przy Łęgach, zielonych tras oraz usuwania barszczu Sosnowskiego. Jednocześnie rosnący ruch turystyczny może wywierać presję na wrażliwe siedliska. Rekomendacja: należy rozwijać zieloną i błękitną infrastrukturę, systematycznie usuwać inwazyjne gatunki obce, chronić pomniki przyrody i proponowane użytki ekologiczne oraz kierować ruch turystyczny na odpowiednio przygotowane trasy, łącząc udostępnianie walorów gminy z edukacją i ochroną przyrody.

3. Analiza SWOT Gminy Radziechowy-Wieprz

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod wykorzystywanych w **planowaniu strategicznym**. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: Strengths - mocne strony, Weaknesses - słabe strony, Opportunities - szanse oraz Threats - zagrożenia. Metoda pozwala uporządkować najważniejsze czynniki wpływające na rozwój jednostki samorządu terytorialnego oraz określić zależności pomiędzy posiadanymi zasobami a zmianami zachodzącymi w jej otoczeniu.

Mocne i słabe strony odnoszą się przede wszystkim do uwarunkowań wewnętrznych, na które samorząd może bezpośrednio lub pośrednio oddziaływać. Obejmują m.in. zasoby społeczne, kondycję lokalnej gospodarki, jakość infrastruktury, stan środowiska, potencjał instytucjonalny oraz sposób zarządzania. Szanse i zagrożenia wynikają natomiast głównie z otoczenia zewnętrznego, w tym procesów demograficznych, gospodarczych, technologicznych, prawnych, klimatycznych i geopolitycznych. Możliwości wpływania samorządu na te zjawiska są ograniczone, jednak może on przygotowywać się do wykorzystywania korzystnych tendencji i minimalizowania skutków procesów negatywnych.

Znaczenie analizy SWOT dla samorządu polega na powiązaniu diagnozy z późniejszym wyborem celów i kierunków działań. Umożliwia ona koncentrowanie zasobów na obszarach o największym potencjale, wskazuje problemy wymagające interwencji oraz pozwala ocenić, które czynniki zewnętrzne mogą wspierać albo ograniczać realizację zamierzeń. Prawidłowo przeprowadzona analiza nie jest wyłącznie zestawieniem cech gminy, lecz narzędziem pomagającym podejmować decyzje dotyczące inwestycji, usług publicznych, polityki przestrzennej, ochrony środowiska i współpracy z partnerami.

Analizę SWOT Gminy Radziechowy-Wieprz opracowano na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej, danych GUS, „Raportu o stanie Gminy Radziechowy-Wieprz za rok 2025”, dokumentów strategicznych i planistycznych, a także materiałów pochodzących z konsultacji społecznych. Uwzględnienie opinii lokalnych liderów i mieszkańców pozwoliło uzupełnić dane statystyczne o ocenę jakości życia, funkcjonowania przestrzeni, dostępności usług, komunikacji społecznej i najważniejszych oczekiwań wobec przyszłego rozwoju gminy.

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Radziechowy-Wieprz

Czynniki wewnętrzne	
Silne strony	Słabe strony
- Atrakcyjne położenie w Beskidzie Śląskim i Beskidzie Żywieckim. - Wysokie walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe. - Duża powierzchnia lasów pełniących funkcje ochronne i rekreacyjne. - Obecność parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000. - Dodatnie saldo migracji w większości analizowanych lat. - Systematyczny rozwój zasobów mieszkaniowych. - Rosnąca liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON. - Aktywność mieszkańców oraz rozwinięta sieć organizacji społecznych. - Bogate tradycje regionalne i działalność zespołów folklorystycznych. - Funkcjonowanie Gminnego Centrum Kultury, Promocji i Turystyki oraz biblioteki publicznej. - Rozwinięta sieć placówek oświatowych i wychowania przedszkolnego. - Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy. - Aktywna działalność pięciu jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. - Rozwinięta sieć kanalizacyjna oraz sukcesywna rozbudowa wodociągów. - Doświadczenie samorządu w pozyskiwaniu i wykorzystywaniu funduszy zewnętrznych.	- Spadek liczby mieszkańców oraz utrzymujący się ujemny przyrost naturalny. - Postępujące starzenie się ludności. - Zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym. - Ograniczona liczba atrakcyjnych miejsc pracy na terenie gminy. - Niewystarczająco rozwinięta oferta dla młodzieży i młodych dorosłych. - Ograniczona dostępność usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów. - Rozproszona zabudowa zwiększająca koszty infrastruktury i usług publicznych. - Braki w sieci chodników, tras rowerowych i bezpiecznych połączeń między sołectwami. - Ograniczona częstotliwość i dostępność transportu zbiorowego. - Niepełne wyposażenie części obszaru gminy w sieć wodociągową. - Bardzo niski poziom dostępności sieci gazowej. - Ograniczona baza noclegowa, gastronomiczna i turystyczna. - Niewystarczająca rozpoznawalność marki turystycznej gminy. - Spadek liczby czytelników bibliotek w ujęciu długookresowym. - Ograniczone zasoby mieszkań komunalnych.
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
- Dostępność środków krajowych i unijnych na rozwój infrastruktury oraz usług publicznych. - Rozwój turystyki aktywnej, przyrodniczej, kulturowej i religijnej. - Rosnące zainteresowanie wypoczynkiem na obszarach wiejskich i górskich. - Rozwój agroturystyki, lokalnej gastronomii i produktów regionalnych. - Wykorzystanie potencjału pracy zdalnej do przyciągania nowych mieszkańców. - Rozwój odnawialnych źródeł energii i energetyki obywatelskiej. - Możliwość przeprowadzenia termomodernizacji budynków publicznych i mieszkalnych. - Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury i lokalnych systemów retencji. - Integracja transportu autobusowego z połączeniami kolejowymi. - Rozbudowa infrastruktury pieszej i rowerowej.	- Pogłębianie się depopulacji oraz dalszy spadek liczby urodzeń. - Odptyw młodych i wykształconych mieszkańców do większych ośrodków. - Wzrost kosztów zapewniania usług dla starzejącego się społeczeństwa. - Niedobór pracowników i ograniczenie lokalnych zasobów pracy. - Niekontrolowany rozwój zabudowy rozproszonej i łanowej. - Presja inwestycyjna na tereny cenne przyrodniczo i krajobrazowo. - Rosnące koszty utrzymania infrastruktury technicznej i społecznej. - Ekstremalne zjawiska pogodowe, w tym powódzie, susze i gwałtowne opady. - Pogorszenie jakości i dostępności zasobów wodnych.

• Współpraca z sąsiednimi samorządami oraz podmiotami powiatu żywieckiego. • Rozwój przedsiębiorczości i usług wykorzystujących lokalne zasoby. • Cyfryzacja administracji oraz zwiększanie dostępności e-usług. • Wzrost aktywności organizacji pozarządowych i inicjatyw mieszkańców. • Promocja gminy poprzez dziedzictwo kulturowe, wydarzenia i walory krajobrazowe.	• Zanieczyszczenie powietrza związane z indywidualnymi źródłami ogrzewania. • Wzrost ilości odpadów komunalnych i kosztów ich zagospodarowania. • Niestabilność cen energii, materiałów i usług budowlanych. • Ograniczenie dostępności zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji. • Rosnące zagrożenia cybernetyczne i dezinformacja. • Ryzyko niewystarczającej dostępności transportowej dla mieszkańców nieposiadających samochodu.
---	---

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz

Przeprowadzona analiza wskazuje, że Gmina Radziechowy-Wieprz posiada mocne podstawy do prowadzenia aktywnej polityki rozwoju. Najważniejszymi zasobami są atrakcyjne położenie, dobre zewnętrzne powiązania transportowe, cenne środowisko przyrodnicze, bogate dziedzictwo kulturowe, aktywność organizacji społecznych, rozwijająca się przedsiębiorczość oraz zdolność samorządu do pozyskiwania środków zewnętrznych. Szczególne znaczenie mają również silna tożsamość regionalna, dostępność podstawowych usług publicznych i utrzymujące się dodatnie saldo migracji.

Potencjał rozwojowy jest jednocześnie ograniczany przez ujemny przyrost naturalny, starzenie się ludności, wzrost bezrobocia w ostatnich latach, niedostateczną dostępność części infrastruktury technicznej, problemy komunikacyjne oraz niekontrolowane rozpraszanie zabudowy. Gmina nie wykorzystuje jeszcze w pełni swoich walorów turystycznych, a jej rozwój wymaga poprawy jakości przestrzeni publicznych, oferty kulturalnej, komunikacji z mieszkańcami i dostępu do usług wspierających zdrowie psychiczne. Istotne są również problemy środowiskowe: zanieczyszczenie powietrza, wzrost ilości odpadów, nielegalne wysypiska, presja zabudowy na tereny otwarte oraz rosnące ryzyko deficytu wody.

Wyniki SWOT przemawiają za przyjęciem modelu zrównoważonej aktywizacji, w którym rozwój gospodarczy i osiedleńczy pozostaje podporządkowany ochronie zasobów przyrodniczych, racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią i poprawie jakości życia. Gmina powinna wykorzystywać dostępność S1 i kolei, środki europejskie oraz współpracę ponadlokalną, nie dopuszczając jednocześnie do utrwalenia funkcji wyłącznie mieszkaniowej i tranzytowej. Rozwój powinien generować lokalne miejsca pracy, dochody mieszkańców i przedsiębiorstw oraz wzmacniać dostępność usług.

4. Misja i wizja Gminy Radziechowy-Wieprz

Misja i wizja wyznaczają nadrzędny kierunek rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz w perspektywie do 2036 roku. Misja określa podstawową rolę samorządu wobec mieszkańców oraz wartości, którymi powinien kierować się podczas realizacji zadań publicznych. Odpowiada na pytanie, w jakim celu gmina podejmuje działania rozwojowe i jakie zobowiązania przyjmuje wobec obecnych oraz przyszłych pokoleń.

Wizja przedstawia natomiast pożądany obraz gminy w 2036 roku. Wskazuje, jakim miejscem do życia, pracy, prowadzenia działalności gospodarczej i wypoczynku powinna stać się Gmina Radziechowy-Wieprz w wyniku konsekwentnej realizacji Strategii. Powinna być jednocześnie ambitna, realistyczna i mobilizująca, integrując działania samorządu, mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych oraz pozostałych partnerów lokalnych.

Nowe brzmienie misji i wizji zachowuje zasadniczą ideę wcześniejszego programu rozwoju, zgodnie z którą Radziechowy-Wieprz mają być gminą, w której chce się żyć. Jednocześnie zostało dostosowane do współczesnych wyzwań związanych z przemianami demograficznymi, transformacją klimatyczną i energetyczną, cyfryzacją usług, rozwojem przedsiębiorczości, ochroną ładu przestrzennego oraz wzmacnianiem odporności wspólnoty lokalnej.

Misja Gminy Radziechowy-Wieprz.

Misją Gminy Radziechowy-Wieprz jest tworzenie bezpiecznych, dostępnych i przyjaznych warunków życia oraz rozwoju mieszkańców poprzez świadczenie wysokiej jakości usług publicznych, wzmacnianie aktywnej wspólnoty i lokalnej gospodarki, odpowiedzialne gospodarowanie przestrzenią i zasobami przyrodniczymi, a także ochronę dziedzictwa kulturowego i lokalnej tożsamości.

W centrum misji znajduje się człowiek i jego potrzeby na wszystkich etapach życia. Samorząd powinien wspierać rodziny, rozwój dzieci i młodzieży, aktywność zawodową mieszkańców, integrację społeczną oraz godne i bezpieczne funkcjonowanie osób starszych i wymagających wsparcia. Szczególne znaczenie mają dostępność usług publicznych, równość szans oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, transportowemu i cyfrowemu.

Misja zakłada harmonijne łączenie rozwoju społecznego i gospodarczego z ochroną środowiska, krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego. Walory Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego, zasoby leśne, dolina Soły, lokalne tradycje i aktywność społeczna stanowią kapitał, który powinien być wykorzystywany odpowiedzialnie, bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń.

Realizacja misji będzie następowała poprzez:

- podnoszenie jakości życia oraz rozwój dostępnych usług społecznych, edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i rekreacyjnych;
- wspieranie przedsiębiorczości, lokalnego rynku pracy, nowoczesnego rolnictwa oraz zrównoważonej turystyki;
- ochronę środowiska, krajobrazu, bioróżnorodności i zasobów wodnych oraz zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu;
- rozwój bezpiecznej, dostępnej i nowoczesnej infrastruktury technicznej, społecznej, transportowej i cyfrowej;
- wzmacnianie współpracy, partycypacji mieszkańców, sprawności zarządzania publicznego oraz rozpoznawalności gminy.

Fundamentem realizacji misji będą odpowiedzialność, solidarność międzypokoleniowa, współpraca, otwartość, bezpieczeństwo, poszanowanie lokalnej tożsamości oraz racjonalne gospodarowanie zasobami publicznymi.

Wizja Gminy Radziechowy-Wieprz.

Gmina Radziechowy-Wieprz w 2036 roku to nowoczesna, zielona i odporna wspólnota – atrakcyjna do życia, pracy, prowadzenia działalności gospodarczej i wypoczynku, bezpieczna, dobrze skomunikowana oraz dostępna dla wszystkich pokoleń. Rozwija się w sposób zintegrowany, wykorzystując przedsiębiorczość mieszkańców, walory przyrodniczo-krajobrazowe, dziedzictwo kulturowe i potencjał turystyczny, a samorząd zarządza nią partnersko, sprawnie i odpowiedzialnie.

W perspektywie 2036 roku Radziechowy-Wieprz będą gminą zapewniającą mieszkańcom wysoką jakość życia oraz dostęp do nowoczesnych usług publicznych. Rozwinięta infrastruktura edukacyjna, społeczna, zdrowotna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna będzie odpowiadała na potrzeby dzieci, młodzieży, rodzin, osób aktywnych zawodowo i seniorów. Wzmocnieniu ulegną więzi społeczne, aktywność mieszkańców

oraz współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi, jednostkami pomocniczymi i lokalnymi liderami.

Gmina będzie wspierała rozwój przedsiębiorczości, kwalifikacji zawodowych i nowoczesnych form pracy, a także wykorzystywała potencjał rolnictwa, produktów lokalnych i usług. Zintegrowana oferta turystyczna, oparta na walorach przyrodniczych, kulturze, tradycjach regionalnych i aktywnym wypoczynku, zwiększy rozpoznawalność Radziechów-Wieprza, pozostając zgodna z zasadami ochrony środowiska i krajobrazu.

Rozwój przestrzenny gminy będzie prowadzony w sposób uporządkowany, ograniczający koszty zabudowy rozproszonej oraz chroniący tereny cenne przyrodniczo i rolniczo. Poprawie ulegną jakość dróg, bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów, dostępność transportu zbiorowego oraz powiązania między sołectwami. Rozbudowa infrastruktury wodociągowej, energetycznej i cyfrowej będzie wspierała zarówno jakość życia mieszkańców, jak i rozwój gospodarczy.

Radziechowy-Wieprz będą gminą odporną na skutki zmian klimatu, rozwijającą retencję, odnawialne źródła energii, efektywność energetyczną i gospodarkę o obiegu zamkniętym. Ochrona zasobów wodnych, lasów, dolin rzecznych, bioróżnorodności i krajobrazu pozostanie jednym z podstawowych warunków podejmowania decyzji rozwojowych.

Realizacji wizji będzie sprzyjał nowoczesny i otwarty samorząd, wykorzystujący technologie cyfrowe, prowadzący dialog z mieszkańcami oraz skutecznie pozyskujący środki zewnętrzne. Dzięki współpracy, stabilnemu zarządzaniu finansami i konsekwentnej realizacji celów strategicznych Gmina Radziechowy-Wieprz umocni swoją pozycję jako bezpieczne, atrakcyjne i przyjazne miejsce, w którym chce się żyć, pracować i rozwijać.

5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Układ celów Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036 stanowi odpowiedź na najważniejsze potrzeby i wyzwania zidentyfikowane w diagnozie społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej, a także w analizie SWOT i procesie konsultacji społecznych. Cele wyznaczają pożądane kierunki zmian prowadzących do urzeczywistnienia przyjętej misji i wizji gminy. Ich realizacja ma służyć poprawie jakości życia mieszkańców, wzmocnieniu kapitału społecznego i lokalnej gospodarki, ochronie środowiska i krajobrazu, rozwojowi infrastruktury oraz podnoszeniu jakości zarządzania publicznego.

Struktura interwencji została oparta na celu horyzontalnym, który integruje wszystkie obszary rozwoju gminy, oraz na celach strategicznych i przyporządkowanych im celach operacyjnych. Cele strategiczne określają główne kierunki rozwoju w perspektywie do 2036 roku, natomiast zadania uszczegóławiają zakres planowanych przemian i stanowią podstawę do formułowania konkretnych działań oraz przedsięwzięć. Przyjęty układ uwzględnia wzajemne zależności pomiędzy sferą społeczną, gospodarczą i przestrzenną, a także ich powiązania z ochroną środowiska, adaptacją do zmian klimatu, dostępnością usług publicznych i sprawnością instytucjonalną samorządu.

Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY Zrównoważony i zintegrowany rozwój Gminy Radziechowy-Wieprz, oparty na wysokiej jakości życia mieszkańców, ochronie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, wzmocnieniu lokalnej gospodarki oraz nowoczesnym i partycypacyjnym zarządzaniu	
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie kapitału ludzkiego, spójności społecznej i jakości życia mieszkańców (wymiar społeczny)	
Zadanie 1.1	Modernizacja, rozbudowa i doposażanie szkół oraz placówek wychowania przedszkolnego, z uwzględnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Zadanie 1.2	Zwiększanie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 oraz rozwój usług wspierających rodziców w łączeniu życia rodzinnego z aktywnością zawodową.
Zadanie 1.3	Rozwijanie oferty edukacyjnej obejmującej kompetencje cyfrowe, językowe, techniczne, ekologiczne, społeczne i przedsiębiorcze oraz wiedzę o dziedzictwie lokalnym.
Zadanie 1.4	Rozszerzanie zajęć pozalekcyjnych, programów stypendialnych oraz oferty rozwojowej i integracyjnej dla dzieci i młodzieży.
Zadanie 1.5	Wzmacnianie profilaktyki zdrowotnej, promocji zdrowego stylu życia oraz dostępności podstawowej opieki zdrowotnej, rehabilitacji i wsparcia psychologicznego.
Zadanie 1.6	Rozwój usług dla seniorów, w tym opieki środowiskowej, teleopieki, usług asystenckich, transportowych, rehabilitacyjnych i aktywizujących.

Zadanie 1.7	Przeciwdziałanie ubóstwu, samotności i wykluczeniu społecznemu oraz rozwijanie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, osób zależnych i ich opiekunów.
Zadanie 1.8	Rozwój i modernizacja gminnego zasobu mieszkaniowego oraz wspieranie dostępności mieszkań dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji.
Zadanie 1.9	Wzmacnianie działalności instytucji kultury, bibliotek i świetlic oraz rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i międzypokoleniowej we wszystkich sołectwach.
Zadanie 1.10	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz wspieranie powszechnej aktywności fizycznej mieszkańców.
Zadanie 1.11	Wspieranie organizacji pozarządowych, klubów sportowych, kół gospodyń wiejskich, klubów seniora, wolontariatu i inicjatyw służących integracji mieszkańców.
Cel strategiczny 2. Rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości, nowoczesnym rolnictwie i turystyce (wymiar gospodarczy)	
Zadanie 2.1	Rozwój lokalnego systemu obsługi przedsiębiorców, obejmującego doradztwo, informację o finansowaniu, szkolenia oraz wsparcie w podejmowaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej.
Zadanie 2.2	Przygotowywanie i promocja terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, z uwzględnieniem ich uzbrojenia, dostępności transportowej i ograniczeń środowiskowych.
Zadanie 2.3	Wspieranie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, lokalnego rzemiosła, usług oraz firm wykorzystujących nowoczesne technologie i lokalne zasoby.
Zadanie 2.4	Rozwój przestrzeni coworkingowych, infrastruktury dla pracy zdalnej oraz rozwiązań sprzyjających osiedlaniu się osób wykonujących zawody niezależne od miejsca zamieszkania.
Zadanie 2.5	Dostosowywanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy poprzez szkolenia zawodowe, edukację cyfrową oraz współpracę z pracodawcami i instytucjami rynku pracy.
Zadanie 2.6	Wspieranie modernizacji i dywersyfikacji gospodarstw rolnych, rolnictwa ekologicznego, krótkich łańcuchów dostaw oraz sprzedaży bezpośredniej.
Zadanie 2.7	Promocja produktów lokalnych, tradycyjnej żywności, rękodziela i usług opartych na dziedzictwie kulturowym gminy.
Zadanie 2.8	Budowanie zintegrowanej oferty turystycznej łączącej turystykę aktywną, przyrodniczą, kulturową, religijną, edukacyjną i agroturystykę.
Zadanie 2.9	Rozwój szlaków pieszych, rowerowych i tematycznych, punktów widokowych, miejsc odpoczynku, oznakowania oraz systemu informacji turystycznej.
Zadanie 2.10	Wspieranie rozwoju bazy noclegowej, gastronomicznej, agroturystycznej i rekreacyjnej, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego.
Zadanie 2.11	Rozwijanie współpracy gospodarczej między przedsiębiorcami, rolnikami, instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi oraz wspieranie sukcesji w lokalnych firmach i gospodarstwach.
Cel strategiczny 3. Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych w warunkach transformacji klimatycznej (wymiar klimatyczno-środowiskowy)	
Zadanie 3.1	Realizacja działań ograniczających niską emisję, w tym wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz wspieranie stosowania niskoemisyjnych systemów ogrzewania.
Zadanie 3.2	Termomodernizacja budynków publicznych i wspieranie poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych.
Zadanie 3.3	Rozwój odnawialnych źródeł energii, magazynów energii, systemów zarządzania energią oraz lokalnych form energetyki obywatelskiej.
Zadanie 3.4	Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz racjonalizacja zużycia wody przez mieszkańców, podmioty gospodarcze i instytucje publiczne.
Zadanie 3.5	Rozwój retencji, systemów zagospodarowania wód opadowych i roztopowych oraz rozwiązań ograniczających skutki suszy, powodzi i gwałtownych opadów.
Zadanie 3.6	Ochrona bioróżnorodności, obszarów Natura 2000, parków krajobrazowych, pomników przyrody, korytarzy ekologicznych oraz cennych siedlisk.
Zadanie 3.7	Ochrona lasów, gleb, stoków i dolin rzecznych oraz wspieranie ich funkcji przyrodniczych, retencyjnych, przeciwoerozyjnych i krajobrazowych.

Zadanie 3.8	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami, rozwój selektywnej zbiórki, modernizacja PSZOK oraz ograniczanie ilości odpadów zmieszanych.
Zadanie 3.9	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, terenów zieleni urządzonej, ogrodów deszczowych, nasadzeń i powierzchni biologicznie czynnych.
Zadanie 3.10	Prowadzenie edukacji ekologicznej i klimatycznej skierowanej do dzieci, młodzieży, dorosłych, przedsiębiorców i rolników.
Zadanie 3.11	Rozwijanie monitoringu środowiska oraz reagowanie na nielegalne składowanie odpadów, zanieczyszczenie wód, powietrza i gleb oraz inne naruszenia środowiskowe.
Cel strategiczny 4. Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej, społecznej i dostępności przestrzennej (wymiar przestrzenny)	
Zadanie 4.1	Modernizacja i remonty dróg gminnych wraz z sukcesywnym regulowaniem ich stanu prawnego oraz poprawą parametrów technicznych.
Zadanie 4.2	Budowa i modernizacja chodników, poboczy, przejść dla pieszych, oświetlenia oraz pozostałej infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo ruchu.
Zadanie 4.3	Tworzenie spójnej sieci tras pieszych i rowerowych łączących sołectwa, obiekty publiczne, tereny rekreacyjne i szlaki turystyczne.
Zadanie 4.4	Poprawa dostępności transportu zbiorowego, koordynacja komunikacji autobusowej z koleją oraz dostosowanie oferty przewozowej do potrzeb mieszkańców.
Zadanie 4.5	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, w tym kontynuowanie inwestycji w Juszczyne oraz zwiększanie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.
Zadanie 4.6	Modernizacja sieci kanalizacyjnej, urządzeń oczyszczania ścieków i przepompowni oraz zapewnienie sprawnego funkcjonowania infrastruktury sanitarnej.
Zadanie 4.7	Modernizacja energooszczędnego oświetlenia ulicznego oraz wdrażanie inteligentnych systemów sterowania infrastrukturą komunalną.
Zadanie 4.8	Modernizacja obiektów oświatowych, społecznych, kulturalnych, sportowych i administracyjnych zgodnie z zasadami dostępności oraz projektowania uniwersalnego.
Zadanie 4.9	Doposażanie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, modernizacja remiz oraz rozwój infrastruktury zarządzania kryzysowego i ochrony ludności.
Zadanie 4.10	Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, szerokopasmowego Internetu i publicznych punktów dostępu do usług cyfrowych.
Zadanie 4.11	Prowadzenie uporządkowanej polityki przestrzennej, ograniczanie zabudowy rozproszonej oraz poprawa funkcjonalnych powiązań pomiędzy sołectwami rozdzielonymi rzeką Sołą i głównymi szlakami transportowymi.
Cel strategiczny 5. Nowoczesne zarządzanie publiczne, rozwój współpracy lokalnej oraz wzmocnienie promocji i marki gminy (wymiar społeczny)	
Zadanie 5.1	Rozwój e-usług publicznych, elektronicznego obiegu dokumentów oraz wielokanałowej obsługi mieszkańców i przedsiębiorców.
Zadanie 5.2	Wzmocnienie cyberbezpieczeństwa Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych, ochrona danych oraz zwiększanie ciągłości działania systemów informatycznych.
Zadanie 5.3	Podnoszenie kompetencji pracowników samorządowych oraz doskonalenie standardów zarządzania, obsługi mieszkańców i koordynacji polityki rozwoju.
Zadanie 5.4	Rozwijanie konsultacji społecznych, budżetu obywatelskiego lub sołectkiego oraz innych mechanizmów włączania mieszkańców w procesy decyzyjne.
Zadanie 5.5	Wzmocnianie współpracy samorządu z sołectwami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, instytucjami kultury, placówkami oświatowymi i grupami nieformalnymi.
Zadanie 5.6	Rozwijanie współpracy międzygminnej, powiatowej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej w obszarach usług publicznych, gospodarki, turystyki i ochrony środowiska.
Zadanie 5.7	Utrzymywanie stabilności finansowej gminy, racjonalizacja wydatków oraz powiązanie planowania budżetowego z priorytetami Strategii.
Zadanie 5.8	Systematyczne przygotowywanie projektów inwestycyjnych i społecznych oraz skuteczne pozyskiwanie funduszy krajowych, unijnych i innych środków zewnętrznych.

Zadanie 5.9	Wdrożenie systemu monitorowania realizacji Strategii opartego na mierzalnych wskaźnikach, cyklicznej ocenie efektów i aktualizacji kierunków działania.
Zadanie 5.10	Doskonalenie komunikacji z mieszkańcami, zwiększanie przejrzystości działania samorządu oraz przeciwdziałanie dezinformacji i wykluczeniu informacyjnemu.
Zadanie 5.11	Budowanie spójnej marki Gminy Radziechowy-Wieprz oraz prowadzenie zintegrowanej promocji osiedleńczej, gospodarczej, turystycznej i kulturalnej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz

Przyjęty układ celów tworzy spójne ramy rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz, łącząc działania społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe z doskonaleniem zarządzania publicznego. Poszczególne cele wzajemnie się uzupełniają, a ich realizacja powinna prowadzić do poprawy jakości życia, wzmocnienia lokalnej gospodarki oraz zwiększenia odporności gminy na przyszłe wyzwania.

Skuteczność strategii będzie zależała od konsekwentnego wdrażania zaplanowanych zadań, współpracy samorządu z mieszkańcami i partnerami lokalnymi oraz pozyskiwania środków zewnętrznych. Istotne będzie również systematyczne monitorowanie osiąganych rezultatów i dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb oraz uwarunkowań rozwojowych.

6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Cele określone w Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036 zostały sformułowane z uwzględnieniem priorytetów polityki rozwoju na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Zapewnia to **spójność planowanych działań z dokumentami nadrzędnymi** oraz zwiększa możliwości **pozyskiwania środków zewnętrznych**, w szczególności funduszy europejskich dostępnych w **perspektywie finansowej 2021-2027 i w kolejnych okresach programowania**. Powiązanie lokalnych zamierzeń z celami wyższego szczebla sprzyja skutecznemu przygotowywaniu projektów i realizacji inwestycji o strategicznym znaczeniu przy racjonalnym obciążeniu budżetu gminy.

Zgodność celów strategicznych Gminy Radziechowy-Wieprz z priorytetami krajowymi, regionalnymi i europejskimi umiejscawia planowane działania w szerszym kontekście społeczno-gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym. Ułatwia również koordynację przedsięwzięć z inicjatywami realizowanymi przez powiat żywiecki, województwo śląskie oraz sąsiednie samorządy, a także sprzyja rozwijaniu współpracy z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i innymi partnerami lokalnymi.

Takie podejście zwiększa skuteczność i trwałość procesów rozwoju lokalnego, umożliwiając łączenie różnych źródeł finansowania oraz tworzenie projektów partnerskich. W dłuższej perspektywie powinno ono przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, wzrostu atrakcyjności osiedleńczej, gospodarczej i turystycznej, ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz umocnienia pozycji Gminy Radziechowy-Wieprz jako nowoczesnej, odpowiedzialnie zarządzanej i odpornej wspólnoty lokalnej.

W ramach analizy spójności celów uwzględniono najważniejsze dokumenty strategiczne opracowane na poziomie międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym.

- Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie,

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+,
- Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+.

Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie kapitału ludzkiego, spójności społecznej i jakości życia mieszkańców	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie	• B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych • B.2. Aktywny mieszkani • B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki • C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	• 3. PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO
Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+	• Cel operacyjny 3. Poprawa standardu infrastruktury publicznej • Cel operacyjny 6. Wzmocnienie sektora edukacji jako kluczowego segmentu usług ponadlokalnych świadczonych przez powiat żywiecki

	• Cel operacyjny 7. Integracja i podniesienie jakości systemu polityk społecznych • Cel operacyjny 8. Wzmacnianie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę oraz aktywność organizacji pozarządowych
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 2. Rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości, nowoczesnym rolnictwie i turystyce	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1) • „Lepiej połączona Europa” (CP3)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie	• A.1. Konkurencyjna gospodarka • A.2. Innowacyjna gospodarka • A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość • D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny • D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	• 1. NOWOCZESNA GOSPODARKA – PROMOCJA GOSPODARCZEGO WZROSTU I INNOWACJI

Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+	• Cel operacyjny 1. Efektywne wykorzystanie identyfikowanych potencjałów turystycznych • Cel operacyjny 2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu żywieckiego • Cel operacyjny 5. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu żywieckiego
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 3. Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych w warunkach transformacji klimatycznej	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustoszenia, powstrzymywanie i odwracanie proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie	• C.1. Wysoka jakość środowiska • C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu • D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	• 3. PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO
Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+	• Cel operacyjny 4. Poprawianie stanu środowiska naturalnego i adaptowanie go do zachodzących zmian klimatycznych w kontekście posiadanych potencjałów turystycznych
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 4. Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej, społecznej i dostępności przestrzennej	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Lepiej połączona Europa” (CP3) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku

	neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie	• C.2. Efektywna infrastruktura • C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu • D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	• 3. PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO • 4. RELACJE Z OTOCZENIEM – INFRASTRUKTURALNE POWIĄZANIA REGIONU
Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+	• Cel operacyjny 3. Poprawa standardu infrastruktury publicznej • Cel operacyjny 5. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu żywieckiego
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 5. Nowoczesne zarządzanie publiczne, rozwój współpracy lokalnej oraz wzmacnianie promocji i marki gminy	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

	• Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie	• D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny • D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu • D.3. Nowoczesna administracja publiczna
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	2. SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW – ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM DOSTĘPU DO USŁUG PUBLICZNYCH
Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+	• Cel operacyjny 7. Integracja i podniesienie jakości systemu polityk społecznych • Cel operacyjny 8. Wzmacnianie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę oraz aktywność organizacji pozarządowych • Cel operacyjny 9. Wzmocnienie instytucjonalne powiatu żywieckiego

Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona analiza wskazuje na **wysoki poziom zgodności celów strategicznych** Gminy Radziechowy-Wieprz z kierunkami rozwoju określonymi w dokumentach szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego i ponadlokalnego. Wszystkie pięć celów

strategicznych znajduje wyraźne odniesienie do priorytetów dotyczących rozwoju społecznego, wzmocnienia konkurencyjności gospodarki, ochrony środowiska, rozwoju infrastruktury oraz poprawy jakości zarządzania publicznego.

Szczególnie istotna jest kompleksowość przyjętego podejścia, obejmującego zarówno wzmocnienie kapitału ludzkiego i jakości życia mieszkańców, rozwój przedsiębiorczości, rolnictwa i turystyki, jak również transformację klimatyczną, poprawę dostępności przestrzennej i infrastrukturalnej oraz rozwój nowoczesnej administracji i współpracy lokalnej. Tak ukształtowany system celów pozostaje spójny m.in. ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie oraz Strategią Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+.

Zidentyfikowana zbieżność potwierdza, że kierunki rozwoju przyjęte w strategii wpisują się w szerszy system polityki rozwoju i mogą stanowić podstawę do prowadzenia skoordynowanych działań inwestycyjnych, społecznych i organizacyjnych. Jednocześnie zgodność z dokumentami wyższego szczebla wzmocnia **możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania** oraz realizacji przedsięwzięć partnerskich, przyczyniających się do trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy.

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radziechowy-Wieprz

Właściwie ukształtowana struktura funkcjonalno-przestrzenna stanowi jeden z podstawowych warunków trwałego i zrównoważonego rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz. Określa ona sposób rozmieszczenia oraz wzajemnego powiązania funkcji mieszkaniowych, usługowych, gospodarczych, rolniczych, turystyczno-rekreacyjnych, przyrodniczych i infrastrukturalnych. **Model struktury funkcjonalno-przestrzennej** przedstawia docelową, syntetyczną organizację przestrzeni gminy, wynikającą z istniejącego zagospodarowania, uwarunkowań środowiskowych i komunikacyjnych oraz kierunków rozwoju określonych w niniejszej strategii. Jego zadaniem jest wskazanie podstawowych relacji pomiędzy ośrodkami osadniczymi, systemem transportowym, terenami otwartymi i przyrodniczymi oraz lokalizacją najważniejszych funkcji publicznych i gospodarczych.

Specyfika przestrzenna Gminy Radziechowy-Wieprz wynika przede wszystkim z jej położenia na styku trzech jednostek fizycznogeograficznych. Centralna część gminy znajduje się w obrębie Kotliny Żywieckiej, część zachodnia obejmuje tereny Beskidu Śląskiego, natomiast część wschodnia związana jest z Beskidem Żywieckim. Gmina obejmuje sześć miejscowości i zarazem sołectw: Radziechowy, Wieprz, Przybędzę, Brzuśnik, Bystrą i Juszczyńę. Istotnym elementem organizującym jej przestrzeń jest dolina Soły, której towarzyszą główne ciągi transportowe oraz koncentracja zabudowy. Znaczna część zachodnich i południowo-wschodnich obszarów gminy ma charakter górski i leśny, co wpływa zarówno na możliwości zagospodarowania, jak i na wysokie walory krajobrazowe, przyrodnicze i turystyczne tego obszaru.

Model przyjmuje zasadę rozwoju przestrzennego opartego na **koncentracji nowych funkcji przede wszystkim w obrębie istniejących struktur osadniczych oraz na terenach posiadających odpowiednią dostępność komunikacyjną i infrastrukturalną**. Pozwala to ograniczać nadmierne rozpraszanie zabudowy, racjonalizować koszty rozbudowy infrastruktury technicznej i usług publicznych, a jednocześnie zachowywać ciągłość terenów rolnych, leśnych, przyrodniczych i krajobrazowych. Rozwój przestrzenny powinien następować z poszanowaniem charakterystycznego dla gminy układu dolinnego i górskiego

oraz z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z ochrony przyrody, stosunków wodnych, ukształtowania terenu i bezpieczeństwa mieszkańców.

Struktura sieci osadniczej. Podstawę struktury osadniczej tworzy układ **Radziechowy-Wieprz**, obejmujący dwie największe miejscowości gminy i koncentrujący znaczną część mieszkańców, usług publicznych oraz aktywności społecznej. W modelu funkcjonalno-przestrzennym układ ten pełni rolę głównego lokalnego centrum obsługi mieszkańców. Radziechowy i Wieprz powinny rozwijać się komplementarnie, bez konieczności nadmiernej koncentracji wszystkich funkcji w jednym miejscu. Oficjalne dane gminne potwierdzają, że są to zdecydowanie największe miejscowości gminy – według danych za 2025 r. Radziechowy liczyły 4 370 mieszkańców, a Wieprz 3 569 mieszkańców.

Pozostałe miejscowości – **Juszczyna, Brzuśnik, Bystra i Przybędza** – tworzą sieć uzupełniających ośrodków osadniczych. Ich rozwój powinien opierać się na zachowaniu lokalnej tożsamości, zapewnianiu podstawowych usług społecznych, poprawie dostępności transportowej oraz rozwijaniu funkcji wynikających z indywidualnych potencjałów poszczególnych miejscowości. Istotne jest utrzymywanie czytelnych powiązań tych ośrodków z centralnym układem Radziechowy–Wieprz, a jednocześnie wzmacnianie dostępności do ośrodków ponadlokalnych, przede wszystkim Żywca oraz miejscowości południowej części powiatu żywieckiego.

Układ osadniczy jest wyraźnie dostosowany do warunków topograficznych. Zabudowa koncentruje się w dolinach rzecznych i potoków oraz wzdłuż głównych dróg, podczas gdy wyżej położone zbocza pozostają w znacznej części zalesione lub użytkowane w sposób ekstensywny. Szczególnie czytelny charakter dolinny ma Juszczyna, której zabudowa rozwija się wzdłuż potoku Juszczyńska, oraz Bystra, rozlokowana wzdłuż Bystrzanki. Brzuśnik położony jest u podnóża Kiczory i Magury, natomiast Wieprz jest silnie związany przestrzennie i funkcjonalnie z doliną Soły.

W perspektywie strategicznej pożądane jest utrzymanie **wieloośrodkowej, ale hierarchicznie uporządkowanej struktury osadniczej**. Nowa zabudowa powinna w pierwszej kolejności uzupełniać istniejące struktury miejscowości i wykorzystywać tereny już obsługiwane przez drogi oraz sieci infrastrukturalne. Należy ograniczać niekontrolowane rozciąganie zabudowy na tereny otwarte, stoki górskie i obszary cenne krajobrazowo, zwłaszcza tam, gdzie prowadziłoby ono do fragmentacji siedlisk, zwiększenia kosztów obsługi infrastrukturalnej lub pogorszenia bezpieczeństwa.

System powiązań przyrodniczych. Jednym z najważniejszych komponentów modelu jest system przyrodniczy, którego podstawę tworzą rozległe kompleksy leśne Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego, dolina Soły wraz z jej dopływami, tereny rolnicze i łąkowe oraz mniejsze powierzchnie zieleni naturalnej i urządzonej. Zachodnia część gminy znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny, natomiast południowo-wschodnia część gminy obejmuje tereny Żywieckiego Parku Krajobrazowego. Na terenie gminy występują również obszary Natura 2000: Beskid Śląski PLH240005, Beskid Żywiecki PLH240006 oraz Kościół w Radziechowach PLH240007.

Szczególne znaczenie posiada **dolina rzeki Soły**, która pełni jednocześnie funkcję hydrologiczną, przyrodniczą, krajobrazową i rekreacyjną. Powinna być traktowana jako podstawowy korytarz ekologiczny gminy, powiązany z dolinami potoków oraz kompleksami leśnymi na zachodnich i wschodnich stokach. Zachowanie ciągłości tego systemu jest istotne dla migracji gatunków, retencji wód, ograniczania skutków wezbrań, utrzymywania lokalnego mikroklimatu oraz ochrony krajobrazu. Dotychczasowe działania gminy związane z zagospodarowaniem brzegów Soły w Wieprzu i edukacją ekologiczną potwierdzają możliwość łączenia ochrony zasobów przyrodniczych z ich odpowiedzialnym wykorzystaniem rekreacyjnym i edukacyjnym.

Powiązania przyrodnicze powinny być wzmacniane również poprzecznie względem doliny Soły – poprzez doliny mniejszych cieków, zadrzewienia śródpolne, tereny łąkowe i leśne prowadzące w kierunku obszarów górskich. W zagospodarowaniu terenów otwartych należy unikać tworzenia nowych barier ograniczających ciągłość ekologiczną oraz dążyć do zachowania naturalnych i półnaturalnych elementów krajobrazu. Szczególnej ochrony wymagają kompleksy leśne, strefy źródliskowe, obszary dolinne, tereny o wysokich walorach widokowych oraz przestrzenie narażone na zagrożenia naturalne.

Model zakłada jednocześnie wykorzystanie zielono-niebieskiej infrastruktury jako elementu zwiększającego odporność gminy na zmiany klimatyczne. Obejmuje to ochronę naturalnej retencji, zachowanie przepuszczalnych powierzchni, odtwarzanie i utrzymywanie zieleni, racjonalne gospodarowanie wodami opadowymi oraz ochronę terenów nadrzecznych przed nieuzasadnioną presją inwestycyjną. Kierunek ten powinien być uwzględniany zarówno przy realizacji nowych inwestycji publicznych, jak i przy sporządzaniu dokumentów planistycznych.

System transportowy i dostępność przestrzenna. Podstawową osią transportową o znaczeniu ponadlokalnym jest **droga ekspresowa S1**, zapewniająca połączenie gminy w kierunku Żywca i Bielska-Białej na północy oraz Węgierskiej Górki, Milówki, Zwardonia i granicy państwa ze Słowacją na południu. Szczególne znaczenie dla dostępności gminy posiada węzeł Przybędza, umożliwiający połączenie S1 z lokalnym układem drogowym. Odcinek S1 Przybędza–Milówka o długości 8,5 km został udostępniony w stałej organizacji ruchu 23 października 2025 r., kończąc budowę brakującego fragmentu trasy przez rejon Węgierskiej Górki.

Drugim elementem ponadlokalnej sieci transportowej jest **linia kolejowa nr 139 Katowice–Zwardoń**, przebiegająca przez centralną część gminy. Na jej obszarze funkcjonuje przystanek kolejowy Radziechowy Wieprz, zapewniający dostęp do transportu kolejowego i tworzący potencjał do wzmacniania transportu zbiorowego w codziennych dojazdach do Żywca, Bielska-Białej oraz innych ośrodków położonych wzdłuż linii.

Uzupełnieniem układu są drogi powiatowe i gminne tworzące podstawowe powiązania pomiędzy Radziechowami, Wieprzem, Brzuśnikiem, Bystrą, Juszczyną i Przybędzą oraz prowadzące do sąsiednich gmin. Priorytetem modelu jest poprawa bezpieczeństwa i jakości tych połączeń, zwłaszcza w obszarach zwartej zabudowy, w sąsiedztwie szkół, obiektów usług publicznych i terenów rekreacyjnych. Rozwój układu drogowego powinien być koordynowany z rozwojem chodników, bezpiecznych przejść, tras pieszych i rowerowych oraz infrastruktury przystankowej.

Położenie gminy w atrakcyjnym krajobrazowo obszarze sprzyja także rozwijaniu **transportu rowerowego i rekreacyjnego**. Istniejące lokalne szlaki i trasy powinny być stopniowo łączone w bardziej spójny system umożliwiający zarówno rekreację, jak i – tam, gdzie pozwalają na to warunki terenowe – codzienne przemieszczanie się pomiędzy miejscowościami. Szczególnie wartościowe jest wykorzystywanie doliny Soły i istniejących dróg o niewielkim natężeniu ruchu jako elementów bezpiecznej infrastruktury rekreacyjnej. W Wieprzu funkcjonuje już infrastruktura rekreacyjna położona w bezpośrednim sąsiedztwie Soły, powiązana z lokalnymi możliwościami ruchu pieszego i rowerowego.

Infrastruktura społeczna i techniczna. Model zakłada utrzymanie i dalsze wzmacnianie policentrycznego systemu usług publicznych, przy jednoczesnym zachowaniu głównych funkcji administracyjnych i ponadlokalnych w centralnym układzie Radziechowy-Wieprz. Sieć szkół, obiektów kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, usług społecznych oraz ochrony

zdrowia powinna zapewniać możliwie równomierny dostęp mieszkańców poszczególnych sołectw do podstawowych usług. Na terenie gminy funkcjonują między innymi Domy Ludowe, obiekty sportowe i rekreacyjne oraz placówki kultury, a w centralnej części gminy skoncentrowane są kluczowe funkcje administracyjne i społeczne.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien odbywać się przede wszystkim poprzez modernizację istniejących obiektów, zwiększanie ich dostępności, efektywności energetycznej i wielofunkcyjności oraz dostosowywanie do zmian demograficznych. Szczególnego znaczenia nabiera tworzenie przestrzeni umożliwiających integrację mieszkańców, rozwój kultury i sportu, aktywność organizacji społecznych oraz świadczenie usług dla dzieci, młodzieży, seniorów i osób wymagających wsparcia. Rozproszenie osadnictwa i ukształtowanie terenu powodują, że poprawa dostępności do takich usług musi być rozpatrywana łącznie z rozwojem transportu publicznego i infrastruktury cyfrowej.

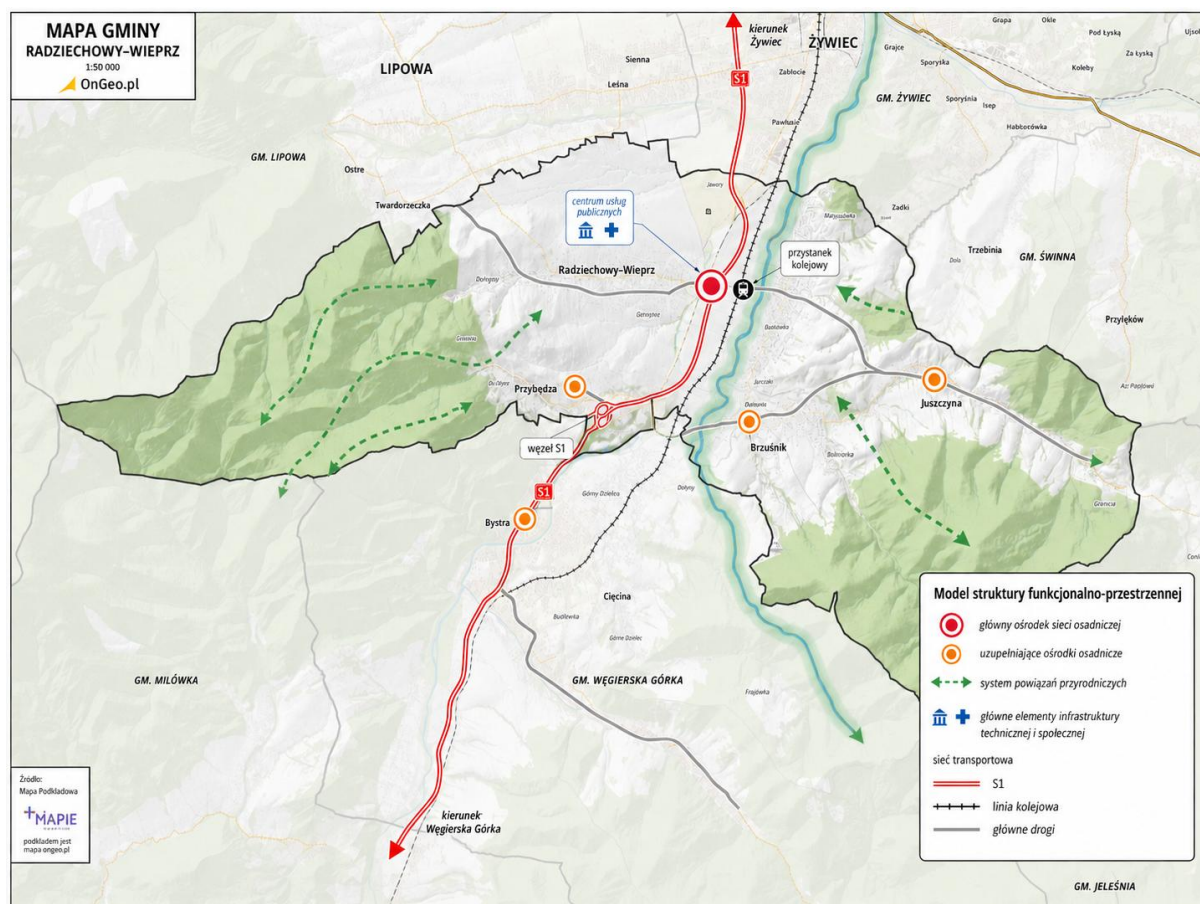
W zakresie infrastruktury technicznej podstawową zasadą powinno być **skoordynowanie rozwoju nowych terenów inwestycyjnych z możliwością ich racjonalnego uzbrojenia**. Rozwój sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, energetycznych, telekomunikacyjnych oraz infrastruktury gospodarki odpadami powinien w pierwszej kolejności obsługiwać istniejące skupiska zabudowy i tereny wyznaczone do jej koncentracji. Pozwoli to ograniczać koszty świadczenia usług komunalnych oraz przeciwdziałać powstawaniu nowych, rozproszonych enklaw zabudowy.

Przestrzeń mieszkaniowa i usługowa. Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien następować przede wszystkim poprzez uzupełnianie i porządkowanie istniejących struktur osadniczych Radziechów, Wieprza, Juszczyny, Brzuśnika, Bystrej i Przybędzy. W pierwszej kolejności należy wykorzystywać tereny posiadające dostęp do dróg publicznych, infrastruktury technicznej i usług społecznych. Pozwoli to zachować zwarty charakter miejscowości oraz przeciwdziałać niekontrolowanemu rozpraszaniu zabudowy na stokach, terenach leśnych i w obrębie wartościowych przestrzeni otwartych.

W centralnym układzie Radziechowy–Wieprz zasadne jest wzmacnianie funkcji usługowych o znaczeniu gminnym, natomiast w pozostałych sołectwach – utrzymywanie i rozwijanie podstawowej oferty usługowej odpowiadającej potrzebom mieszkańców. Model nie zakłada jednak tworzenia jednego silnie zurbanizowanego centrum kosztem pozostałych miejscowości. Zasadą powinno być utrzymywanie **dostępnej przestrzennie sieci usług**, przy

jednoczesnej koncentracji tych funkcji, których efektywne świadczenie wymaga większej skali, w najlepiej skomunikowanej części gminy.

Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radziechowy-Wieprz

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://radziechowy-wieprz.geoportal-krajowy.pl/mapa-druk>

Funkcje gospodarcze i rolnicze. Rozwój gospodarczy powinien wykorzystywać poprawiającą się dostępność transportową gminy, w szczególności bliskość drogi ekspresowej S1 i węzła Przybędza, przy jednoczesnym respektowaniu ograniczeń środowiskowych i krajobrazowych. Nowe funkcje gospodarcze powinny być lokalizowane przede wszystkim na terenach posiadających odpowiednie przeznaczenie planistyczne, dogodny dostęp do sieci drogowej oraz możliwość uzbrojenia infrastrukturalnego. Należy unikać lokalizowania działalności mogącej powodować znaczące konflikty przestrzenne w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej i obszarów szczególnie cennych przyrodniczo.

Rolnictwo pozostaje ważnym elementem struktury terenów otwartych, zwłaszcza w obszarach Kotliny Żywieckiej oraz na niżej położonych terenach otaczających poszczególne miejscowości. Model przewiduje ochronę ciągłości użytkowania rolniczego tam, gdzie jest ono ekonomicznie i środowiskowo uzasadnione, ograniczanie fragmentacji gruntów

oraz wspieranie działalności łączących rolnictwo z przetwórstwem lokalnym, produktami regionalnymi, turystyką i zachowaniem tradycyjnego krajobrazu wiejskiego.

Turystyka, rekreacja i krajobraz. Istotnym kierunkiem wykorzystania przestrzeni gminy jest rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych oparty na walorach przyrodniczych i krajobrazowych, bez nadmiernej presji inwestycyjnej na obszary najbardziej wrażliwe. Potencjał ten tworzą przede wszystkim kompleksy górskie i leśne, dolina Soły, lokalne doliny potoków, sieć szlaków pieszych i rowerowych oraz obiekty dziedzictwa kulturowego i religijnego.

Szczególnym elementem krajobrazu kulturowego jest **Góra Matyska**, położona pomiędzy Radziechowami i Przybędzą, z Krzyżem Milenijnym i Golgotą Beskidów. Jest ona zarówno charakterystyczną dominantą krajobrazową, jak i miejscem ruchu turystycznego oraz pielgrzymkowego. Ochrona jej ekspozycji oraz otaczającego krajobrazu powinna być uwzględniana w przyszłych decyzjach przestrzennych.

Rozwój turystyki powinien koncentrować się na formach zgodnych z charakterem gminy, tj. turystyce pieszej, rowerowej, przyrodniczej, kulturowej, religijnej i aktywnym wypoczynku. Nie powinien prowadzić do intensywnej urbanizacji terenów górskich i leśnych. Właściwym kierunkiem jest rozwój punktowej infrastruktury turystycznej, miejsc odpoczynku, oznakowania, bezpiecznych tras, małej architektury oraz lokalnych usług gastronomicznych i noclegowych w istniejących strukturach osadniczych.

Relacje z planowaniem przestrzennym. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej należy traktować jako strategiczne i kierunkowe przedstawienie docelowej organizacji przestrzeni gminy, a nie jako odpowiednik miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub planu ogólnego. Nie przesądza on o przeznaczeniu konkretnych działek ani szczegółowych parametrach zabudowy. Jego rolą jest wskazanie głównych ośrodków osadniczych, powiązań przyrodniczych, infrastrukturalnych i transportowych oraz zasad, którymi powinny być kierowane przyszłe działania planistyczne.

Sytuacja planistyczna gminy znajduje się w okresie istotnej zmiany. Rada Gminy Radziechowy-Wieprz 30 października 2025 r. podjęła uchwałę nr XXI/103/25 o przystąpieniu do sporządzenia planu ogólnego, a 19 lutego 2026 r. opublikowano formalne ogłoszenie o rozpoczęciu tej procedury. Według aktualnego rejestru danych urbanistycznych Gmina Radziechowy-Wieprz nie posiada jeszcze opublikowanego planu ogólnego.

Jednocześnie z dniem 31 sierpnia 2026 r., zgodnie ze zmianami krajowego systemu planowania przestrzennego, utraciły moc studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, które nie zostały wcześniej zastąpione planem ogólnym. Dotyczy to również Studium Gminy Radziechowy-Wieprz uchwalonego w 2013 r. Brak planu ogólnego nie powoduje natomiast utraty mocy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których podstawowy układ tworzy plan przyjęty uchwałą nr XLIII/284/14 z 27 marca 2014 r., obejmujący obszary Radziechowy, Przybędza, Wieprz-1, Wieprz-2, Wieprz-3, Brzuśnik, Bystra i Juszczyzna, wraz z późniejszymi zmianami. W 2023 r. przyjęto m.in. zmiany dotyczące Radziechów i Wieprza, natomiast 27 maja 2026 r. uchwalono miejscowy plan dla części sołectwa Bystra.

Przy sporządzaniu planu ogólnego szczególnie istotne będzie przełożenie strategicznych założeń niniejszego modelu na właściwe strefy planistyczne i profile funkcjonalne. Na poziomie strategii nie przesądza się jednak szczegółowego rozmieszczenia stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową, stref usługowych, gospodarczych, produkcji rolniczej, zieleni i rekreacji, infrastrukturalnych, komunikacyjnych czy otwartych. Ich delimitacja powinna nastąpić w procedurze planu ogólnego z uwzględnieniem ustawowych zasad bilansowania zabudowy, aktualnego zagospodarowania, potrzeb rozwojowych mieszkańców oraz ograniczeń środowiskowych. Takie podejście pozwala zachować strategiczny charakter modelu, a jednocześnie zapewnia jego przydatność dla bieżącego procesu sporządzania planu ogólnego.

Docelowy obraz struktury funkcjonalno-przestrzennej. Docelowo Gmina Radziechowy-Wieprz powinna rozwijać się jako **spójny, wieloośrodkowy i dobrze skomunikowany obszar wiejski**, którego centralny układ Radziechowy-Wieprz jest funkcjonalnie powiązany z Przybędzą, Brzuśnikiem, Bystrą i Juszczyzną oraz z ponadlokalnym ośrodkiem usługowym w Żywcu. Rozwój zabudowy powinien koncentrować się przede wszystkim w istniejących strukturach osadniczych, natomiast obszary górskie, leśne, nadrzeczne i inne tereny otwarte powinny zachować dominujące funkcje przyrodnicze, krajobrazowe, rolnicze i rekreacyjne.

Podstawową osią komunikacyjną modelu pozostaje korytarz północ-południe tworzony przez drogę ekspresową S1 oraz linię kolejową nr 139, uzupełniany siecią dróg łączących wszystkie miejscowości. Podstawę systemu ekologicznego tworzą natomiast dolina Soły

oraz rozległe kompleksy leśne Beskidu Śląskiego i Żywieckiego wraz z poprzecznymi powiązaniem prowadzonymi dolinami potoków. Sieć infrastruktury społecznej i technicznej powinna rozwijać się w sposób skoordynowany ze strukturą osadniczą, a nowe inwestycje powinny przede wszystkim wzmacniać istniejące ośrodki i ograniczać koszty dalszego rozpraszania zabudowy.

Realizacja tak określonego modelu powinna prowadzić do **poprawy jakości życia mieszkańców**, zwiększenia dostępności usług, efektywniejszego wykorzystania infrastruktury, wzmacniania atrakcyjności gospodarczej i turystycznej, a jednocześnie do zachowania najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych Gminy Radziechowy-Wieprz.

Poniżej przedstawiono **kluczowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Radziechowy-Wieprz**. Kierunki działań powinny koncentrować się na zachowaniu ładu przestrzennego, wzmacnianiu spójności sześciu sołectw, poprawie dostępności usług publicznych oraz ochronie szczególnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy. Istotne znaczenie ma ograniczanie nadmiernego rozpraszania zabudowy, racjonalne wykorzystywanie terenów już wyposażonych w infrastrukturę, ochrona przestrzeni otwartych i dolin rzecznych, a także wykorzystanie możliwości wynikających z dostępności drogi ekspresowej S1 i transportu kolejowego. Ustalenia powinny pozostawać spójne z prowadzoną obecnie procedurą sporządzania Planu Ogólnego Gminy Radziechowy-Wieprz, do którego przystąpiono uchwałą z 30 października 2025 r.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu. Szczególnej ochrony wymagają kompleksy leśne Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego, dolina Soły wraz z jej dopływami, tereny źródłiskowe, zadrzewienia, łąki oraz obszary o wysokich walorach krajobrazowych. Zachodnia część gminy związana jest z Parkiem Krajobrazowym Beskidu Śląskiego i jego otuliną, a część południowo-wschodnia z Żywieckim Parkiem Krajobrazowym. Na terenie gminy występują również obszary Natura 2000: Beskid Śląski PLH240005, Beskid Żywiecki PLH240006 oraz Kościół w Radziechowach PLH240007. Należy przeciwdziałać fragmentacji siedlisk, chronić ciągłość korytarzy ekologicznych oraz rozwijać zielono-niebieską infrastrukturę i rozwiązania zwiększające retencję. W zakresie ochrony powietrza rekomendowane jest dalsze ograniczanie niskiej emisji, poprawa efektywności energetycznej budynków i rozwój odnawialnych źródeł energii w sposób niewywołujący konfliktów krajobrazowych.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Polityka przestrzenna powinna zapewniać ochronę obiektów zabytkowych, historycznych układów osadniczych, obiektów sakralnych, kapliczek, miejsc pamięci oraz charakterystycznych elementów tradycyjnego krajobrazu wiejskiego. Ochroną należy obejmować również ekspozycję istotnych dominant krajobrazowych oraz panoramy miejscowości i terenów górskich. Ważnym kierunkiem pozostaje zachowanie lokalnej tożsamości architektonicznej i ograniczanie form zabudowy pozostających w wyraźnym konflikcie ze skalą i charakterem otoczenia. Wartościowe obiekty powinny być w miarę możliwości adaptowane do nowych funkcji społecznych, kulturalnych, edukacyjnych lub turystycznych.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej. Rozwój mieszkaniowy powinien opierać się przede wszystkim na uzupełnianiu istniejących struktur Radziechów, Wieprza, Juszczyny, Brzuśnika, Bystrej i Przybędzy, wykorzystaniu luk w zabudowie oraz terenów posiadających dostęp do dróg i infrastruktury technicznej. Nie jest uzasadnione intensywne rozszerzanie zabudowy na tereny górskie, leśne, zalewowe, osuwiskowe ani cenne krajobrazowo. Kierunek taki odpowiada również obserwowanym tendencjom demograficznym – liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się z 13 097 osób w 2014 r. do 12 844 w 2025 r., co przemawia za ostrożnym kształtowaniem nowych rezerw mieszkaniowych oraz preferowaniem jakości istniejącej przestrzeni osadniczej nad jej nadmierną ekspansją.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego. Biorąc pod uwagę wiejski charakter gminy, strukturę osadniczą oraz bliskość Żywca jako ponadlokalnego ośrodka usługowego, nie rekomenduje się wyznaczania nowych terenów handlu wielkopowierzchniowego bez wykazania rzeczywistego zapotrzebowania i przeprowadzenia analizy ich wpływu na układ komunikacyjny, lokalny handel i krajobraz. Podstawowa oferta handlowa powinna rozwijać się przede wszystkim w istniejących ośrodkach osadniczych, zwłaszcza w układzie Radziechowy-Wieprz, oraz w formie mniejszych obiektów dobrze powiązanych z zabudową mieszkaniową i transportem lokalnym.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego. Inwestycje o znaczeniu ogólnogminnym powinny być lokalizowane przede wszystkim w dobrze dostępnych częściach centralnego układu osadniczego Radziechowy-Wieprz, natomiast inwestycje służące zaspokajaniu potrzeb lokalnych powinny wzmacniać również Przybędę, Brzuśnik, Bystrą

i Juszczyńę. Dotyczy to w szczególności infrastruktury edukacyjnej, społecznej, zdrowotnej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Przy wyborze lokalizacji należy brać pod uwagę dostępność pieszą, rowerową i transportem publicznym, możliwość racjonalnego uzbrojenia terenu oraz bezpieczeństwo użytkowników. Preferowane powinno być modernizowanie i wielofunkcyjne wykorzystywanie istniejących obiektów publicznych przed tworzeniem nowych, rozproszonych lokalizacji.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej. Szczególnego znaczenia nabiera wykorzystanie poprawionej dostępności zewnętrznej związanej z drogą ekspresową S1 oraz węzłem Przybędza. Odcinek S1 Przybędza–Milówka o długości 8,5 km został oddany do użytkowania 23 października 2025 r. Układ ten powinien być uzupełniany przez modernizację dróg powiatowych i gminnych, rozwój bezpiecznych ciągów pieszych i rowerowych oraz wzmacnianie transportu zbiorowego, w tym wykorzystanie przebiegającej przez gminę linii kolejowej nr 139. W zakresie infrastruktury technicznej należy kontynuować rozwój i modernizację sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, energetycznych i telekomunikacyjnych, poprawę efektywności energetycznej obiektów publicznych oraz rozwój nowoczesnego oświetlenia. Nowe tereny zabudowy powinny być uruchamiane w ścisłym powiązaniu z możliwościami ich racjonalnej obsługi infrastrukturalnej.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o większej mocy. Lokalizacja instalacji odnawialnych źródeł energii powinna być rozpatrywana z uwzględnieniem walorów krajobrazowych, form ochrony przyrody, warunków terenowych, istniejącej zabudowy oraz możliwości przyłączenia do sieci elektroenergetycznej. Preferowane powinno być wykorzystywanie dachów i terenów już zagospodarowanych lub przekształconych, a w przypadku instalacji terenowych – obszarów niewywołujących konfliktów z funkcją mieszkaniową, rolniczą i przyrodniczą. Szczególnej ostrożności wymagają lokalizacje mogące ingerować w panoramy Beskidu Śląskiego i Żywieckiego oraz obszary objęte ochroną. Na obecnym etapie nie należy przesądzać w strategii konkretnych lokalizacji instalacji dużej mocy – powinny one wynikać z odrębnych analiz i ustaleń Planu Ogólnego.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Tego rodzaju inwestycje powinny być lokalizowane wyłącznie w miejscach umożliwiających ograniczenie konfliktów z zabudową mieszkaniową, terenami chronionymi, kompleksami leśnymi, dolinami rzecznyymi i obszarami istotnymi dla zachowania ciągłości ekologicznej. Każdorazowo konieczne jest uwzględnienie uwarunkowań hydrologicznych, geologicznych,

przyrodniczych i krajobrazowych oraz przeprowadzenie wymaganych prawem procedur środowiskowych. Szczególną ostrożność należy zachować w dolinie Soły oraz w sąsiedztwie obszarów Natura 2000 i parków krajobrazowych. Preferowane powinno być kierowanie funkcji bardziej uciążliwych na tereny już przekształcone i posiadające dogodny dostęp do głównych ciągów transportowych.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej. Tereny rolne i leśne stanowią ważną część przestrzeni otwartej gminy i powinny być chronione przed nieuzasadnioną fragmentacją zabudową. Na terenach rolniczych należy wspierać zachowanie ciągłości gospodarowania, lokalną produkcję żywności, krótkie łańcuchy dostaw oraz rozwój działalności łączących rolnictwo z turystyką i produktami regionalnymi. Kompleksy leśne Beskidu Śląskiego i Żywieckiego powinny zachować dominującą funkcję przyrodniczą, ochronną i krajobrazową, przy możliwości prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej oraz udostępniania ich dla turystyki pieszej i rekreacji w sposób niepowodujący degradacji siedlisk. Istotne jest także zachowanie zadrzewień śródpolnych i nadrzecznych, które wzmacniają retencję i lokalne powiązania ekologiczne.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub rewitalizacji. W pierwszej kolejności należy dążyć do ponownego wykorzystywania terenów i obiektów już zagospodarowanych, które utraciły dotychczasowe funkcje lub wymagają modernizacji, zamiast przeznaczania kolejnych terenów otwartych pod zabudowę. Dotyczy to zwłaszcza starszych obiektów usługowych i publicznych, terenów o niskiej jakości przestrzeni oraz miejsc wymagających poprawy estetyki i funkcjonalności. W zweryfikowanych materiałach planistycznych nie ma podstaw do wskazywania rozległych obszarów zdegradowanych lub poprzemysłowych wymagających rekultywacji w skali porównywalnej z gminami silnie uprzemysłowionymi. Dlatego działania powinny mieć przede wszystkim charakter punktowy i koncentrować się na modernizacji istniejącej zabudowy, porządkowaniu przestrzeni publicznych, poprawie jakości centrów miejscowości oraz przywracaniu użyteczności niewykorzystywanym obiektom.

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa śląskiego wraz z zakresem planowanych działań

W odniesieniu do jednostki samorządu terytorialnego **obszar strategicznej interwencji (OSI)** należy rozumieć jako część jej terytorium wymagającą szczególnego ukierunkowania działań rozwojowych ze względu na występowanie określonych **problemów lub potencjałów** o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym bądź przestrzennym. Wyodrębnienie OSI umożliwia koncentrację interwencji publicznej, lepsze dopasowanie instrumentów finansowych i planistycznych oraz skuteczniejsze wykorzystanie środków krajowych i unijnych. Wskazanie takich obszarów powinno wynikać zarówno z diagnozy problemów rozwojowych, jak i z identyfikacji lokalnych potencjałów, które mogą stanowić impuls dla trwałego i zrównoważonego rozwoju.

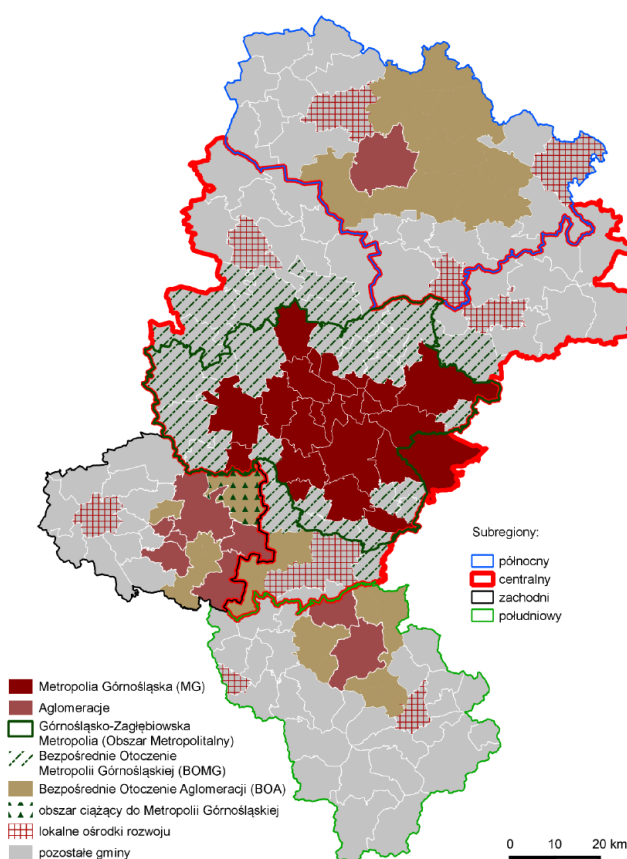
Jednocześnie należy zaznaczyć, że wskazanie OSI w strategii może odnosić się zarówno do obszarów określonych na poziomie krajowym lub regionalnym, jak i do wewnętrznych obszarów strategicznej interwencji wyznaczanych na poziomie gminnym. Mogą one obejmować tereny wymagające skoncentrowanego wsparcia m.in. w zakresie poprawy dostępności usług publicznych, rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej, rewitalizacji, ochrony środowiska, wzmacniania funkcji gospodarczych lub poprawy jakości przestrzeni publicznych. Takie podejście pozwala lepiej powiązać politykę przestrzenną i rozwojową z rzeczywistymi potrzebami oraz możliwościami poszczególnych części gminy.

Należy podkreślić, że Gmina Radziechowy-Wieprz, w ujęciu ogólnokrajowym, nie znajduje się na **liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją** ani nie należy do **jednostek tracących funkcje społeczno-gospodarcze**. W ramach strategii rozwoju możliwe jest jednak wskazanie wewnętrznych obszarów wymagających ukierunkowanego wsparcia, m.in. w zakresie poprawy dostępności usług publicznych, rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, modernizacji przestrzeni publicznych, ochrony środowiska czy wzmacniania lokalnych funkcji społecznych i gospodarczych.

Pierwszy typ **Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) w województwie śląskim** stanowią **subregiony**, wyznaczone na podstawie analiz i konsultacji już w 2000 roku, jako struktury organizujące rozwój w oparciu o istniejące powiązania funkcjonalne,

gospodarcze i społeczno-historyczne. Podział ten był kontynuowany w kolejnych strategiach i planach zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentach wdrożeniowych, m.in. poprzez realizację Programów Rozwoju Subregionów (PRS) i wdrażanie instrumentów ZIT/RIT w ramach polityki spójności UE. W obecnej perspektywie finansowej 2021–2027 subregiony pełnią funkcję miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF), koncentrujących się wokół miejskich ośrodków węzłowych i ich otoczenia, oddziałując poprzez lokalne ośrodki rozwoju na szersze terytoria. Planowana jest kontynuacja tej polityki, bazująca na dotychczasowym doświadczeniu i rosnącej integracji instytucjonalnej subregionów.

Mapa 3. Subregiony województwa śląskiego oraz ich ośrodki centralne

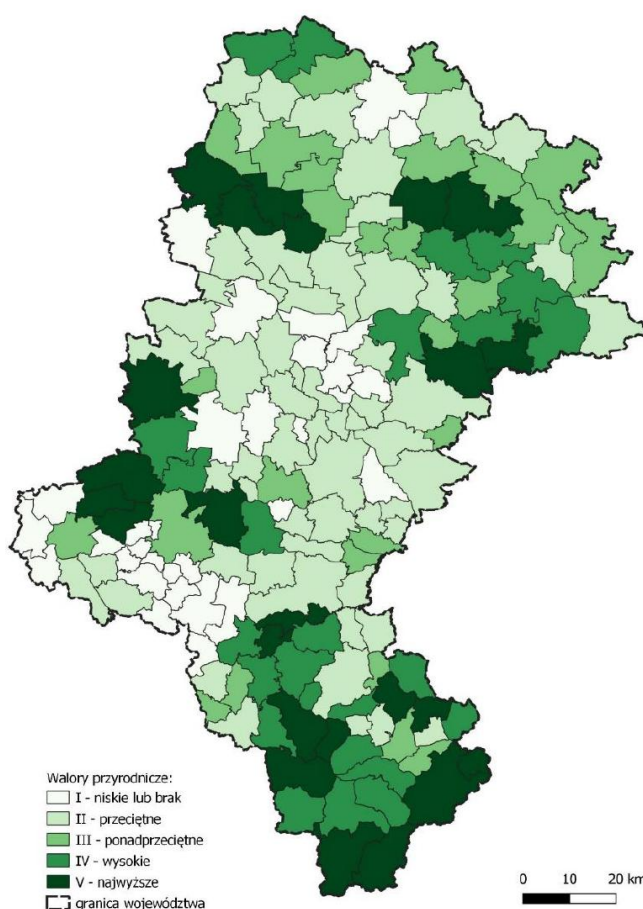
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie

Obszary wiejskie województwa śląskiego obejmują gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, cechujące się dużym udziałem użytków rolnych i znacznym odsetkiem ludności utrzymującej się z rolnictwa, ale także funkcjami turystycznymi, agroturystycznymi, rybackimi i usługowymi. Część z nich została zdegradowana w wyniku działalności górniczej, co prowadzi do występowania zawodowej dualności i funkcji mieszanych – od rolniczych po pozarolnicze. Postępująca suburbanizacja zmienia ich pierwotny charakter, dlatego poza wsparciem

rolnictwa istotne jest tworzenie warunków do zatrudnienia, inwestycji oraz rozwoju infrastruktury transportowej i usług publicznych. Ważną rolę odgrywają Lokalne Grupy Działania i Lokalne Grupy Rybackie, które aktywizują społeczności lokalne, wspierają edukację, przedsiębiorczość, turystykę i rewitalizację oraz przyczyniają się do zachowania dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska.

W ramach aktualizacji strategii rozwoju województwa, uwzględniając koncentrację tematyczną polityki krajowej i unijnej, wyznaczono **Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)** w **ujęciu tematycznym**, odpowiadające kluczowym wyzwaniom i potencjałom regionu. OSI uwzględniają zarówno diagnozę strategiczną, jak i wnioski z warsztatów subregionalnych oraz europejskie priorytety, takie jak Europejski Zielony Ład czy transformacja regionów górniczych. Wyróżniono **pięć typów OSI**, podzielonych na dwie grupy: **OSI konkurencyjne** (obszary cenne przyrodniczo oraz ośrodki wzrostu) i **OSI problemowe** (gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gminy z problemami jakości powietrza oraz gminy w procesie transformacji górniczej).

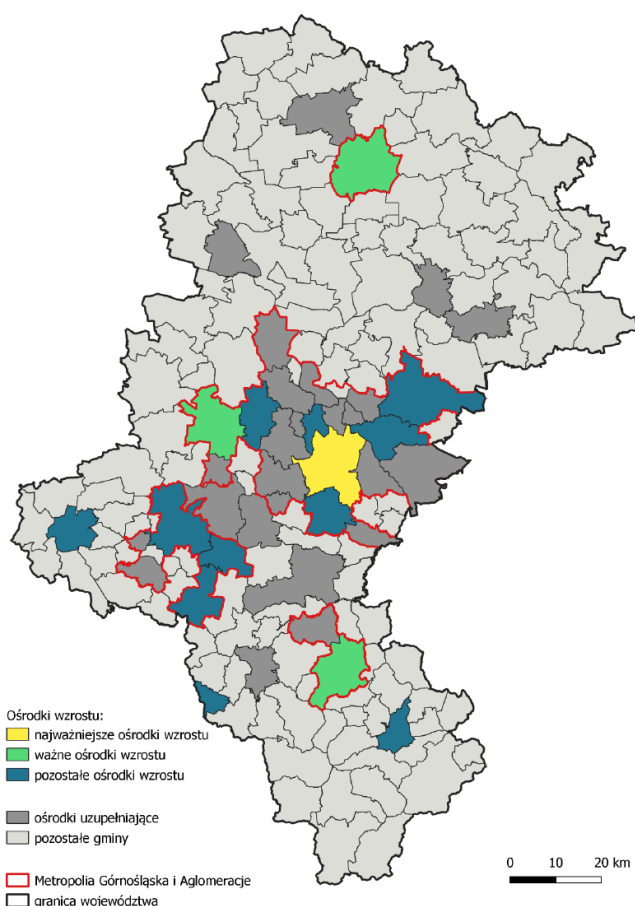
Mapa 4. OSI – obszary cenne przyrodniczo

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie

Obszar OSI – **obszary cenne przyrodniczo** – obejmuje gminy o wysokim udziale powierzchni objętej ochroną przyrody i istotnych korytarzy ekologicznych. Wyznaczony został na podstawie obecności rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych i korytarzy migracyjnych zwierząt. Celem interwencji jest ochrona bioróżnorodności, poprawa stosunków wodnych, zachowanie siedlisk wodno-błotnych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych, przy jednoczesnym wspieraniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego tych terenów. Do OSI – obszary cenne przyrodniczo zalicza się **Gmina Radziechowy-Wieprz z walorami przyrodniczymi na poziomie IV – wysokimi.**

Mapa 5. OSI – ośrodki wzrostu

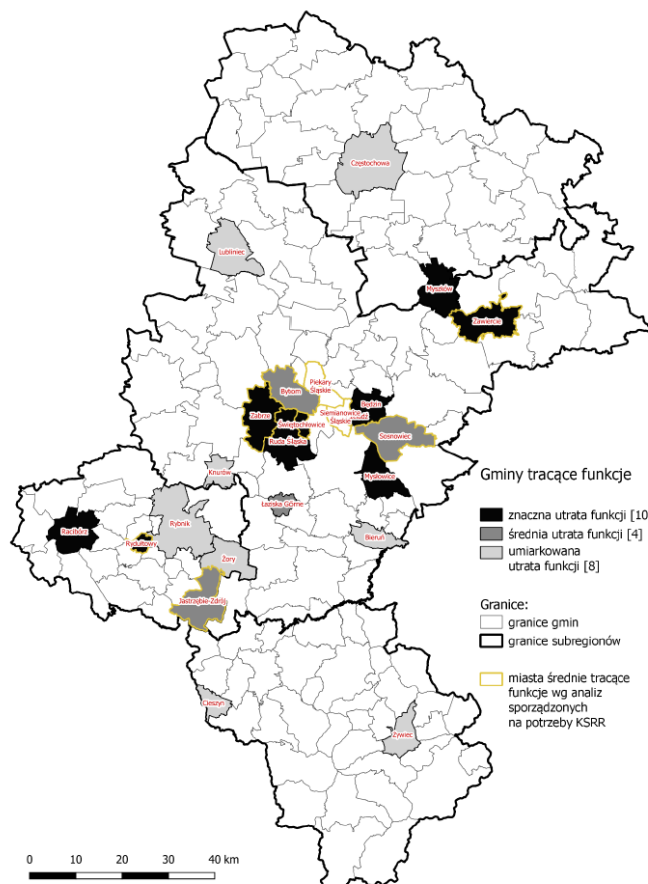

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie

OSI ośrodki wzrostu obejmują gminy o istotnym znaczeniu gospodarczym, społecznym i naukowym, które w największym stopniu wpływają na rozwój województwa śląskiego. Wyznaczono je na podstawie wskaźników takich jak potencjał gospodarczy, atrakcyjność rynku pracy, dostępność szkolnictwa wyższego i B+R, poziom przedsiębiorczości

i innowacyjności. Najważniejszymi ośrodkami są Katowice, Bielsko-Biała, Gliwice i Częstochowa, a uzupełniają je mniejsze miasta pełniące lokalne funkcje rozwojowe. Wyzwania dla tych obszarów to m.in. wzrost innowacyjności, rozwój sektora B+R, poprawa jakości przestrzeni oraz zatrzymanie odpływu talentów.

Mapa 6. OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze

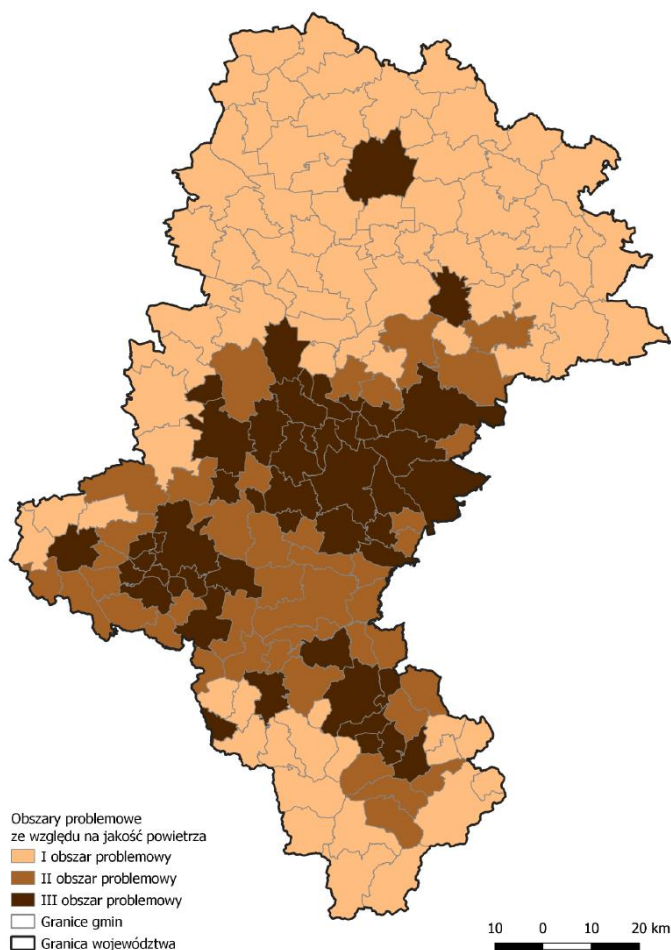

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie

Obszary Strategicznej Interwencji obejmujące **gminy tracące funkcje** to miejscowości, które na przestrzeni ostatnich lat stopniowo utraciły swoją rolę jako znaczące ośrodki społeczno-gospodarcze regionu. Ich delimitacja opierała się na analizie wskaźników demograficznych, gospodarczych i infrastrukturalnych w gminach miejskich i miejsko-wiejskich powyżej określonego progu ludności. W województwie śląskim do tej grupy zaliczono 22 gminy, z czego 10 charakteryzuje się znaczną utratą funkcji. Największe problemy koncentrują się w Metropolii Górnośląskiej oraz Aglomeracji Rybnickiej. Główne wyzwania dla tych gmin to odbudowa potencjału gospodarczego, rozwój usług, poprawa jakości przestrzeni publicznej i środowiska, rewitalizacja oraz aktywizacja mieszkańców. Celem

interwencji jest ograniczenie wewnętrznych dysproporcji oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju sieci miejskiej regionu.

Mapa 7. OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

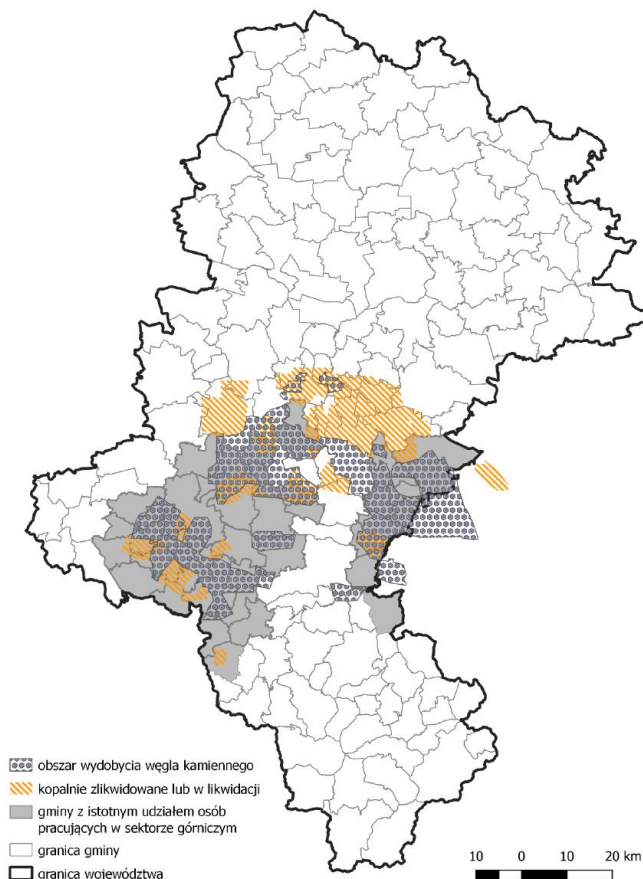

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie

Obszary Strategicznej Interwencji obejmujące gminy z problemami środowiskowymi **w zakresie jakości powietrza** wyznaczono na podstawie przekroczeń norm stężeń PM_{2,5}, PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu, przy uwzględnieniu gęstości zaludnienia. Zanieczyszczenie powietrza w województwie śląskim, zwłaszcza w aglomeracjach i dużych miastach, jest jednym z najpoważniejszych wyzwań, a jego główną przyczyną jest niska emisja z indywidualnych źródeł ciepła. Konieczne są inwestycje w sieci ciepłownicze, innowacyjne technologie oraz egzekwowanie przepisów antysmogowych. Poprawa jakości powietrza ma kluczowe znaczenie dla zdrowia mieszkańców, dlatego niezbędne są także działania

profilaktyczne i medyczne. W ramach przedmiotowego OSI **Gmina Radziechowy-Wieprz** znalazła się w **II obszarze problemowym**.

Mapa 8. OSI – gminy w transformacji górniczej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie

Gminy w transformacji górniczej to obszary, na których występują lub będą występować skutki społeczno-przestrzenne i środowiskowe związane z restrukturyzacją sektora węglowego. Wyróżnia się trzy typy gmin: z problemami społeczno-przestrzennymi, społecznymi lub przestrzennymi. Obszary te wymagają kompleksowego wsparcia obejmującego m.in. zagospodarowanie terenów pogórnich, tworzenie nowych miejsc pracy, przebranżowienie pracowników, rozwój usług publicznych i poprawę jakości przestrzeni. Wyzwaniem jest też wsparcie dla firm okołogórniczych i ochrona środowiska. Szczególnie istotne będzie zapewnienie mieszkańcom nowych perspektyw zatrudnienia i rozwoju zawodowego, zwłaszcza poprzez rozwój kształcenia zawodowego oraz programów przekwalifikowujących, odpowiadających na potrzeby rynku pracy. Integracja społeczna i podniesienie jakości życia powinny stanowić równoległe cele działań rewitalizacyjnych.

Uwzględnienie rekomendacji dotyczących planowania interwencji z zakresu polityki regionalnej. Podstawę prawną „Rekomendacji dla planowania interwencji z zakresu polityki regionalnej w strategiach rozwoju”, wydanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego 2 lipca 2026 r., stanowi art. 3a pkt 4b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2025 r. poz. 198 i 1846). Zgodnie z tym przepisem minister wydaje rekomendacje dotyczące przygotowania projektów strategii rozwoju województw, gmin i strategii ponadlokalnych oraz innych dokumentów odnoszących się do rozwoju sektorowego, terytorialnego i przestrzennego. Rekomendacje stanowią również podstawę programowania i realizacji polityki regionalnej kraju na podstawie art. 3a pkt 2 tej ustawy i obowiązują jako punkt odniesienia do czasu przyjęcia przez Radę Ministrów Strategii Rozwoju Polski do 2035 r.

Głównym założeniem rekomendacji jest wspieranie zrównoważonego terytorialnie rozwoju kraju, opartego na policentrycznej sieci osadniczej. W modelu tym ośrodki regionalne, subregionalne, powiatowe i gminne pełnią wzajemnie uzupełniające się funkcje, zapewniając mieszkańcom dostęp do miejsc pracy, mieszkań, transportu oraz usług publicznych. Szczególne znaczenie przypisano wzmocnieniu lokalnej bazy ekonomicznej i rynku pracy, prowadzeniu racjonalnej polityki mieszkaniowej i przestrzennej, poprawie dostępności komunikacyjnej, przede wszystkim z wykorzystaniem transportu zbiorowego, oraz zapewnieniu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych, edukacyjnych, społecznych i kulturalnych.

W odniesieniu do **obszarów wiejskich** rekomendacje podkreślają potrzebę przeciwdziałania negatywnym skutkom depopulacji i starzenia się ludności, tworzenia trwałych miejsc pracy możliwie blisko miejsca zamieszkania, wspierania lokalnej przedsiębiorczości oraz podnoszenia kompetencji mieszkańców. Ważne pozostają również rozwój infrastruktury technicznej i cyfrowej, zapewnienie sprawnych połączeń transportowych w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym oraz utrzymanie dostępności edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, usług opiekuńczych i działań kierowanych do seniorów. Interwencje powinny być dostosowane do specyfiki poszczególnych terytoriów, prowadzone w sposób zintegrowany oraz realizowane przy współpracy administracji publicznej, partnerów społecznych, gospodarczych i organizacji pozarządowych.

Gmina Radziechowy-Wieprz będzie uwzględniała powyższe rekomendacje podczas wdrażania strategii, przygotowywania dokumentów wykonawczych oraz planowania

przedsięwzięć społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i przestrzennych. Szczególny nacisk zostanie położony na wzmacnianie lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości i dostępności usług publicznych, rozwój infrastruktury technicznej i cyfrowej, racjonalne kształtowanie zabudowy oraz poprawę dostępności transportowej z wykorzystaniem zarówno układu drogowego, w tym drogi ekspresowej S1, jak i transportu kolejowego. Istotne pozostanie także wykorzystanie potencjałów związanych z rolnictwem, turystyką i rekreacją oraz ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy. W wymiarze osadniczym działania będą służyć wzmacnianiu funkcji układu Radziechowy-Wieprz jako głównego lokalnego centrum usługowego oraz poprawie powiązań z Przybędzą, Brzuśnikiem, Bystrą i Juszczyną. Poszczególne przedsięwzięcia będą realizowane stopniowo, stosownie do możliwości organizacyjnych i prawnych Gminy, dostępności środków budżetowych oraz możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego.

9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 960, z późn. zm.), Strategia Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036 uwzględnia ustalenia dokumentów planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy, tj. **planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planu przeciwdziałania skutkom suszy**. Uwzględnienie tych dokumentów zapewnia powiązanie lokalnych celów, kierunków działań i planowanych przedsięwzięć z systemem gospodarowania wodami, zarządzania ryzykiem powodziowym oraz przeciwdziałania skutkom suszy.

Uwarunkowania wodne mają szczególne znaczenie dla rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz ze względu na jej górski i podgórski charakter, urozmaiconą rzeźbę terenu oraz rozbudowaną sieć cieków. Właściwe gospodarowanie zasobami wodnymi powinno łączyć ochronę przeciwpowodziową, zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, poprawę retencji, ochronę ekosystemów zależnych od wód oraz dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do występujących zagrożeń naturalnych. Istotnym kierunkiem pozostaje również ograniczanie negatywnych skutków coraz częściej występujących okresów niedoboru wody oraz gwałtownych zjawisk pogodowych.

Wody powierzchniowe. Cały obszar Gminy Radziechowy-Wieprz należy do **zlewni Soły w jej górnym odcinku**. Rzeka Soła stanowi podstawowy element systemu hydrograficznego gminy oraz ważną oś przyrodniczą i krajobrazową. Grzbietami wzniesień przebiegają topograficzne działy wodne III rzędu, oddzielające zlewnie poszczególnych dopływów. Charakter sieci rzecznej jest bezpośrednio związany z górskim ukształtowaniem terenu, znacznymi spadkami oraz stosunkowo szybkim odpływem wód opadowych i roztopowych.

Do głównych lewobrzeżnych dopływów Soły na obszarze gminy należą potoki **Przybędza, Wieśnik, Glinny i Rybny**, natomiast najważniejszym dopływem prawobrzeżnym jest **Juszczynka**. Sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze ciek i kompleks stawów hodowlanych zlokalizowany w północnej części gminy. W strukturze odpływu nieznacznie przeważa półrocze zimowe, odpowiadające za około 51,5% rocznego odpływu zlewni Soły. Charakterystyczne są dwa okresy zwiększonych przepływów – związane z wezbrzeniami wiosennymi, przede wszystkim w kwietniu, oraz letnimi, występującymi m.in. w lipcu.

Dolina Soły oraz doliny jej dopływów pełnią ważne funkcje przyrodnicze, retencyjne i krajobrazowe, tworząc podstawowy system powiązań ekologicznych gminy. W polityce przestrzennej należy zachowywać ich drożność, ograniczać zabudowę w miejscach narażonych na zalewanie oraz przeciwdziałać zmniejszaniu naturalnej retencji. Szczególnego znaczenia nabiera utrzymanie terenów biologicznie czynnych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, ochrona zadrzewień nadrzecznych oraz ograniczanie działań prowadzących do nadmiernego uszczelniania powierzchni.

Zagrożenie powodziowe. Położenie części zabudowy i infrastruktury w dolinach rzecznych powoduje, że jednym z istotnych uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy pozostaje **ryzyko powodziowe i zagrożenie lokalnymi podtopieniami**. Szczególnej uwagi wymagają obszary związane z doliną Soły oraz dolinami Juszczyнки i pozostałych potoków, gdzie podczas intensywnych opadów lub gwałtownych roztopów może dochodzić do szybkiego wzrostu przepływów.

Działania przestrzenne i inwestycyjne powinny respektować ustalenia planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz aktualne mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego. Konieczne jest ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy na terenach szczególnie narażonych, zachowanie przestrzeni umożliwiających bezpieczne przeprowadzanie wód wezbraniowych oraz rozwijanie rozwiązań opartych na retencji naturalnej. Wskazane jest także utrzymywanie drożności cieków i urządzeń wodnych oraz prowadzenie działań zmniejszających powierzchniowy spływ wód z terenów zabudowanych i stokowych.

Wody podziemne. Obszar Gminy Radziechowy-Wieprz należy do **karpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu zewnątrzno-karpackiego**. Wody podziemne występują przede wszystkim w utworach fliszowych i kredowych oraz w aluwialnych osadach czwartorzędowych. Mają one charakter wód szczelinowych lub szczelinowo-porowych, a warunki ich występowania są silnie uzależnione od budowy geologicznej, rzeźby terenu oraz lokalnych warunków infiltracji.

Z doliną Soły związany jest **Główny Zbiornik Wód Podziemnych o powierzchni około 56 km²**, którego zasoby dyspozycyjne szacowane są na około 0,125 m³/s. Wody tego zbiornika zaliczane są do II klasy jakości. Ze względu na jego położenie w obrębie doliny rzecznej oraz powiązanie z infiltracją wód powierzchniowych i opadowych zbiornik jest relatywnie bardziej podatny na oddziaływanie zanieczyszczeń pochodzących z powierzchni terenu.

Pod zachodnią częścią gminy znajduje się fragment GZWP nr 348, którego uśrednione zasoby dyspozycyjne wynoszą około $21 \text{ m}^3/\text{d}\cdot\text{km}^2$. Wody tego zbiornika zaliczane są do wysokich klas jakości. Południowo-wschodnią część gminy obejmuje natomiast fragment GZWP nr 445, o zasobności około $31 \text{ m}^3/\text{d}\cdot\text{km}^2$. Zbiorniki te położone są w znacznej części pod terenami leśnymi, co ogranicza ich bezpośrednią ekspozycję na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego. Ochrona jakości wód podziemnych wymaga jednak stałego ograniczania ryzyka przedostawania się zanieczyszczeń komunalnych, rolniczych i komunikacyjnych do gruntu.

Istotnym kierunkiem pozostaje zatem dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, prawidłowe gospodarowanie ściekami i wodami opadowymi oraz ochrona stref zasilania i terenów posiadających znaczenie dla infiltracji wód. Działania te powinny być prowadzone równolegle z ograniczaniem nadmiernego uszczelniania powierzchni oraz zachowaniem terenów leśnych i biologicznie czynnych.

Zagrożenie suszą. Pomimo stosunkowo zasobnej sieci hydrograficznej gmina nie jest wolna od zagrożeń związanych z **suszą atmosferyczną, rolniczą i hydrologiczną**. Wydłużające się okresy bezopadowe, wysokie temperatury oraz nierównomierny rozkład opadów mogą powodować lokalne obniżenie zasobów wodnych, pogorszenie warunków produkcji rolniczej, ograniczenie dostępności wody oraz zwiększenie podatności terenów leśnych i rolnych na przesuszenie. Szczególnie istotne jest zatem zwiększanie zdolności gminy do zatrzymywania wody w miejscu jej wystąpienia.

W przeciwdziałaniu skutkom suszy preferowane powinny być działania zwiększające **retencję krajobrazową, glebową i lokalną**, w tym ochrona terenów podmokłych i dolinnych, utrzymywanie zadrzewień, ograniczanie uszczelniania powierzchni, stosowanie nawierzchni przepuszczalnych oraz zatrzymywanie i wykorzystywanie wód opadowych. Istotne jest także wspieranie małej retencji oraz rozwiązań opartych na przyrodzie w obrębie przestrzeni publicznych i terenów zabudowanych.

Zmiany klimatu i adaptacja gminy. Prognozowane zmiany klimatu mogą prowadzić do wzrostu częstotliwości i intensywności **ekstremalnych zjawisk pogodowych**, w szczególności fal upałów, gwałtownych opadów, lokalnych podtopień, okresów bezopadowych oraz silnych wiatrów. W warunkach górskich i podgórskich istotne znaczenie ma również koncentracja spływu powierzchniowego podczas krótkotrwałych, intensywnych

opadów. Zmiany te mogą wpływać na bezpieczeństwo mieszkańców, funkcjonowanie infrastruktury, gospodarkę wodną, rolnictwo, stan lasów oraz ekosystemów.

Adaptacja Gminy Radziechowy-Wieprz do zmian klimatu powinna mieć charakter przekrojowy i być uwzględniana w planowaniu przestrzennym, inwestycjach infrastrukturalnych oraz gospodarowaniu zasobami przyrodniczymi. Priorytetowe znaczenie mają działania zwiększające retencję, ochrona dolin rzecznych i kompleksów leśnych, ograniczanie nadmiernego uszczelniania terenów, rozwijanie zielono-niebieskiej infrastruktury, zwiększanie udziału zieleni w przestrzeniach publicznych oraz dostosowywanie infrastruktury technicznej do gwałtownych zjawisk atmosferycznych.

Ważnym kierunkiem jest również ograniczanie emisji gazów cieplarnianych poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków, rozwój odnawialnych źródeł energii, modernizację źródeł ciepła oraz wspieranie bardziej zrównoważonych form transportu. Działania adaptacyjne i łagodzące powinny być traktowane komplementarnie, tak aby jednocześnie zwiększać odporność lokalnej przestrzeni na skutki zmian klimatu oraz ograniczać presję na środowisko.

Kierunki działań w zakresie gospodarki wodnej i odporności klimatycznej. Polityka rozwojowa Gminy Radziechowy-Wieprz powinna w perspektywie do 2036 r. koncentrować się na **ochronie zasobów wodnych, zwiększaniu retencji oraz ograniczaniu podatności na powódzie, susze i inne skutki zmian klimatu**. Wymaga to integrowania działań przestrzennych, środowiskowych i infrastrukturalnych, a także współpracy z właściwymi organami gospodarki wodnej, jednostkami samorządu terytorialnego oraz właścicielami i zarządcami terenów.

Szczególne znaczenie będzie miało utrzymanie naturalnej zdolności retencyjnej dolin rzecznych i terenów leśnych, ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, racjonalne gospodarowanie wodami opadowymi oraz ograniczanie zabudowy w miejscach narażonych na zagrożenia hydrologiczne. Realizacja tych działań powinna być prowadzona w zgodności z planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planem przeciwdziałania skutkom suszy. Takie podejście będzie służyć zarówno ochronie środowiska, jak i zwiększaniu bezpieczeństwa oraz odporności Gminy Radziechowy-Wieprz na przyszłe zmiany klimatyczne.

10. Dodatkowe obszary kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

Wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej, analizy uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych oraz analizy SWOT pozwalają wskazać zagadnienia, które w perspektywie do 2036 r. wymagają szczególnej uwagi władz samorządowych. Są to zarówno obszary, w których występują bariery i niekorzystne tendencje rozwojowe, jak również sfery posiadające potencjał do generowania nowych impulsów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Ich wyodrębnienie ma służyć właściwemu ukierunkowaniu interwencji publicznej oraz bardziej efektywnemu planowaniu przedsięwzięć realizowanych w kolejnych latach.

Dalszy rozwój Gminy Radziechowy-Wieprz będzie zależał w szczególności od zdolności do utrzymania wysokiej jakości usług publicznych, wzmacniania kapitału społecznego, tworzenia korzystnych warunków dla przedsiębiorczości oraz odpowiedzialnego wykorzystania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i turystycznych. Znaczenie będzie miało również pełniejsze wykorzystanie dostępności transportowej związanej z drogą ekspresową S1 i linią kolejową nr 139, poprawa powiązań pomiędzy sołectwami oraz dalsza modernizacja infrastruktury technicznej. Działania te powinny być prowadzone przy jednoczesnym ograniczaniu presji zabudowy na tereny otwarte, ochronie dolin rzecznych i kompleksów leśnych oraz zwiększaniu odporności gminy na skutki zmian klimatu.

Na potrzeby uporządkowania interwencji wskazano trzy komplementarne obszary kluczowe: kapitał społeczny, usługi publiczne i jakość życia; lokalną gospodarkę, przedsiębiorczość i wykorzystanie potencjałów rozwojowych; infrastrukturę, przestrzeń i środowisko. Podział ten ma charakter funkcjonalny – poszczególne działania wzajemnie się uzupełniają i powinny być realizowane w sposób skoordynowany. Osiąganie trwałych rezultatów będzie wymagało łączenia inwestycji infrastrukturalnych z przedsięwzięciami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi, a także wykorzystywania zróżnicowanych źródeł finansowania krajowego i europejskiego.

Tabela 4. Obszary kluczowe Gminy Radziechowy-Wieprz w ujęciu problemowo-rozwojowym

Obszary kluczowe w ujęciu problemowym		
Kapitał społeczny, usługi publiczne i jakość życia	Lokalna gospodarka, przedsiębiorczość i potencjały rozwojowe	Infrastruktura, przestrzeń i środowisko

Kierunki działań	Kierunki działań	Kierunki działań
- kształtowanie warunków sprzyjających pozostawianiu młodych mieszkańców w gminie oraz zwiększanie jej atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i zakładania rodzin, - dostosowywanie zakresu opieki nad dziećmi i wychowania przedszkolnego do rzeczywistych potrzeb mieszkańców i zmian demograficznych, - podnoszenie jakości edukacji oraz rozwijanie kompetencji cyfrowych, językowych, matematycznych, technicznych, społecznych i ekologicznych dzieci i młodzieży, - modernizacja infrastruktury oświatowej, sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększanie możliwości jej wykorzystywania przez różne grupy mieszkańców, - poszerzanie oferty usług kierowanych do seniorów, osób niesamodzielnych, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, - rozwijanie form aktywizacji seniorów oraz miejsc integracji międzypokoleniowej, - rozszerzanie działań profilaktycznych, prozdrowotnych, rehabilitacyjnych oraz wspierających zdrowie psychiczne mieszkańców, - wspieranie działalności organizacji pozarządowych, jednostek OSP, kół gospodyń wiejskich, klubów sportowych, zespołów regionalnych i innych inicjatyw obywatelskich, - podnoszenie jakości i atrakcyjności oferty kulturalnej oraz rozwijanie Domów Ludowych, bibliotek i innych miejsc aktywności mieszkańców, - ochrona i promocja lokalnych tradycji, dziedzictwa kulturowego, folkloru	- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz wspieranie osób rozpoczynających działalność gospodarczą, - wykorzystywanie dostępności drogi ekspresowej S1 i węzła Przybędza jako czynnika zwiększającego atrakcyjność gospodarczą i inwestycyjną gminy, - racjonalne przygotowywanie i promocja terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, z uwzględnieniem ich dostępności komunikacyjnej, uzbrojenia i ograniczeń środowiskowych, - rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem, przedsiębiorcami i instytucjami wspierającymi lokalny biznes, - wspieranie mieszkańców w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu kompetencji odpowiadających potrzebom współczesnego rynku pracy, - upowszechnianie cyfryzacji, nowych technologii, innowacyjnych rozwiązań i działań zwiększających efektywność energetyczną lokalnych przedsiębiorstw, - wzmacnianie ekonomicznej roli rolnictwa poprzez rozwój produktów lokalnych, przetwórstwa, sprzedaży bezpośredniej i krótkich łańcuchów dostaw, - rozwój oferty turystyki pieszej, rowerowej, przyrodniczej, kulturowej i aktywnej w oparciu o zasoby Beskidu Śląskiego, Beskidu Żywieckiego i doliny Soły, - rozszerzanie oferty rekreacyjnej i turystycznej wykorzystującej lokalne walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe,	- systematyczne podnoszenie standardu dróg gminnych wraz z modernizacją odwodnienia, oświetlenia i infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo użytkowników, - poprawa jakości połączeń pomiędzy wszystkimi sołectwami oraz usprawnianie dostępności komunikacyjnej w kierunku Żywca i gmin sąsiednich, - wzmacnianie roli transportu zbiorowego i lepsze integrowanie komunikacji autobusowej, kolejowej, pieszej i rowerowej, - pełniejsze wykorzystanie linii kolejowej nr 139 oraz przystanku Radziechowy Wieprz w obsłudze codziennych potrzeb transportowych mieszkańców, - rozwijanie bezpiecznych chodników, ciągów pieszych i tras rowerowych łączących miejscowości, szkoły, usługi publiczne i obszary rekreacyjne, - modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę, ograniczanie strat oraz wzmacnianie bezpieczeństwa dostaw wody, - rozwijanie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków z uwzględnieniem specyfiki terenowej oraz występowania rozproszonej zabudowy, - poprawa dostępu do nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej i wysokiej jakości usług cyfrowych, - zwiększanie efektywności energetycznej obiektów publicznych, prowadzenie termomodernizacji i racjonalne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, - rozwijanie małej retencji, zielono-niebieskiej infrastruktury i systemów gospodarowania wodami opadowymi,

i aktywności zespołów regionalnych, • zwiększanie udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych poprzez konsultacje społeczne, inicjatywy lokalne i inne formy partycypacji, • sukcesywne zwiększanie dostępności infrastruktury i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami, • rozwijanie wolontariatu, inicjatyw sąsiedzkich i oddolnej aktywności mieszkańców, • wzmacnianie potencjału jednostek OSP i lokalnego systemu bezpieczeństwa, w tym przygotowania na zdarzenia związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, • tworzenie przedsięwzięć integrujących mieszkańców poszczególnych sołectw i wzmacniających identyfikację z całą gminą, • elastyczne dostosowywanie organizacji usług publicznych do zmian liczby mieszkańców i struktury wieku ludności.	• wspieranie rozwoju lokalnej bazy gastronomicznej, noclegowej i usług okołoturystycznych, dostosowanych skalą do charakteru gminy, • budowanie rozpoznawalnego wizerunku Gminy Radziechowy-Wieprz w oparciu o jej zasoby przyrodnicze, krajobrazowe, turystyczne i kulturowe, • inicjowanie współpracy gospodarstw rolnych, przedsiębiorców, organizacji społecznych i podmiotów branży turystycznej przy tworzeniu wspólnej oferty lokalnej, • promowanie przedsięwzięć służących racjonalnemu wykorzystaniu zasobów, ograniczaniu odpadów i wdrażaniu zasad gospodarki obiegu zamkniętego, • podejmowanie działań wspierających aktywizację zawodową i powrót na rynek pracy mieszkańców pozostających poza zatrudnieniem, • rozwijanie współpracy gospodarczej i turystycznej z Żywcem, sąsiednimi gminami i pozostałymi partnerami z obszaru powiatu żywieckiego, • aktywne wykorzystywanie programów zewnętrznych wspierających przedsiębiorczość, rolnictwo, turystykę, innowacje i transformację energetyczną.	• zachowanie ciągłości przyrodniczej doliny Soły, jej dopływów oraz kompleksów leśnych Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego, • ochrona jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, w tym obszarów związanych z Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych, • zmniejszanie podatności na powodzie, podtopienia i gwałtowne opady poprzez ochronę naturalnej retencji i właściwe kształtowanie zagospodarowania dolin rzecznych, • kierowanie nowej zabudowy przede wszystkim na tereny istniejących struktur osadniczych, posiadające dostęp do dróg, sieci technicznych i podstawowych usług, • ograniczanie ekspansji zabudowy na obszary górskie, leśne, rolne, zalewowe oraz tereny o szczególnych walorach krajobrazowych, • ochrona obszarów objętych formami ochrony przyrody, utrzymywanie korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji siedlisk, • zachowanie zabytków, obiektów sakralnych, kapliczek, miejsc pamięci i innych elementów tworzących krajobraz kulturowy gminy.
--	--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz

Osiągnięcie zakładanych efektów będzie wymagało **sprawnego systemu współpracy pomiędzy samorządem, jego jednostkami organizacyjnymi, społecznością lokalną oraz partnerami zewnętrznymi**. Zadaniem Gminy Radziechowy-Wieprz będzie nie tylko prowadzenie własnych inwestycji, lecz również inicjowanie współpracy, koordynowanie działań różnych podmiotów i przygotowywanie przedsięwzięć odpowiadających na pojawiające się możliwości finansowania. Szczęólnego znaczenia nabiera tworzenie

portfela dobrze przygotowanych projektów, których realizację będzie można uruchamiać wraz z dostępnością odpowiednich programów krajowych i europejskich.

Istotnym zasobem rozwojowym pozostaje **aktywność lokalnej społeczności**. Organizacje pozarządowe, jednostki OSP, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, zespoły regionalne, szkoły, instytucje kultury oraz nieformalne grupy mieszkańców posiadają wiedzę o potrzebach poszczególnych miejscowości i mogą skutecznie uczestniczyć w przygotowywaniu oraz realizowaniu inicjatyw lokalnych. Włączenie tych środowisk w proces wdrażania strategii pozwoli nie tylko lepiej dostosowywać przedsięwzięcia do rzeczywistych potrzeb, ale również wzmacniać więzi społeczne i odpowiedzialność mieszkańców za najbliższe otoczenie.

Równie ważnym partnerem powinni pozostawać **lokalni przedsiębiorcy, gospodarstwa rolne oraz podmioty związane z turystyką i usługami**. Współpraca z nimi może służyć tworzeniu miejsc pracy, rozwijaniu lokalnych produktów, zwiększaniu atrakcyjności oferty turystycznej oraz lepszemu wykorzystaniu możliwości wynikających z dostępności komunikacyjnej gminy. Rozwój gospodarczy powinien przy tym pozostawać zgodny z uwarunkowaniami przestrzennymi i środowiskowymi oraz nie prowadzić do osłabiania walorów, które stanowią jeden z najważniejszych kapitałów Radziechów-Wieprza.

Postęp w realizacji działań powinien być **regularnie oceniany w ramach systemu monitorowania strategii**. Pozwoli to identyfikować przedsięwzięcia przynoszące najlepsze rezultaty, reagować na zmiany społeczno-gospodarcze i dostosowywać zakres interwencji do pojawiających się nowych potrzeb. Równolegle należy zapewniać mieszkańcom dostęp do informacji o realizacji strategii oraz możliwość uczestniczenia w przygotowywaniu przedsięwzięć mających istotny wpływ na jakość życia i sposób zagospodarowania przestrzeni.

Przyjęte podejście zakłada, że rozwój Gminy Radziechowy-Wieprz będzie rezultatem **wzajemnego wzmacniania potencjału społecznego, gospodarczego, infrastrukturalnego i środowiskowego**. Dzięki temu możliwe będzie poprawianie jakości życia we wszystkich sołectwach, wykorzystywanie lokalnych przewag rozwojowych oraz zachowanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych jako trwałej podstawy rozwoju gminy w perspektywie do 2036 r.

11. System realizacji strategii

Monitorowanie i ocena realizacji „**Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036**” będą stanowiły istotny element systemu zarządzania rozwojem lokalnym. Ich zadaniem będzie regularna ocena stopnia osiągania celów strategicznych, skuteczności podejmowanych działań oraz zmian zachodzących w sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej gminy. Systematyczna analiza rezultatów pozwoli odpowiednio wcześniej identyfikować pojawiające się bariery i nowe potrzeby, a w uzasadnionych przypadkach także modyfikować sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Szczególne znaczenie będzie miała obserwacja procesów demograficznych, dostępności i jakości usług publicznych, rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, stanu infrastruktury, zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz zjawisk związanych z ochroną środowiska i adaptacją do zmian klimatu.

System monitorowania zostanie powiązany z przyjętym układem celów strategicznych, kierunków działań oraz przypisanych im wskaźników. Ocena postępów powinna opierać się przede wszystkim na danych możliwych do pozyskiwania w sposób regularny i porównywalny, w tym na statystyce publicznej, danych Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych oraz informacjach dotyczących realizowanych projektów i inwestycji. Monitoring może być prowadzony w cyklu dwuletnim (począwszy od 2028 r.) i uzupełniany informacjami gromadzonymi na potrzeby corocznego **Raportu o stanie Gminy Radziechowy-Wieprz**. Takie rozwiązanie pozwoli powiązać długookresowe zarządzanie strategiczne z bieżącą oceną funkcjonowania samorządu, a jednocześnie zapewni ciągłość i przejrzystość informacji o postępach we wdrażaniu strategii.

Za koordynację procesu wdrażania strategii odpowiadać będzie **Wójt Gminy Radziechowy-Wieprz**, przy współudziale właściwych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, jednostek organizacyjnych oraz innych podmiotów zaangażowanych w realizację poszczególnych przedsięwzięć. Istotną rolę będą odgrywali również partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym organizacje pozarządowe, jednostki OSP, placówki oświatowe, instytucje kultury, lokalni przedsiębiorcy oraz przedstawiciele poszczególnych sołectw. Monitoring powinien służyć nie tylko wewnętrznej ocenie skuteczności działań, lecz także wspierać dialog z mieszkańcami oraz umożliwiać bieżące rozpoznawanie ich potrzeb i oczekiwań.

Sprawnie funkcjonujący system monitorowania i ewaluacji powinien przede wszystkim dostarczać informacji potrzebnych do **podejmowania racjonalnych decyzji rozwojowych i właściwego wykorzystywania dostępnych zasobów**. Pozwoli on reagować na zmiany uwarunkowań zewnętrznych, pojawiające się możliwości finansowania oraz nowe wyzwania społeczne, gospodarcze i środowiskowe. W przypadku Gminy Radziechowy-Wieprz szczególnie ważne będzie zachowanie elastyczności w realizacji strategii przy jednoczesnym utrzymaniu konsekwencji w osiąganiu jej długookresowych celów. Monitoring powinien być zatem traktowany jako praktyczne narzędzie wspierające skuteczne zarządzanie, transparentność działań samorządu oraz trwały i zrównoważony rozwój całej gminy.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Oczekiwany kierunek zmian do 2036 r., źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika (2025 r.)	Cel 1. Wzmacnianie kapitału ludzkiego, spójności społecznej i jakości życia mieszkańców	Cel 2. Rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości, nowoczesnym rolnictwie i turystyce	Cel 3. Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych w warunkach transformacji klimatycznej	Cel 4. Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej, społecznej i dostępności przestrzennej	Cel 5. Nowoczesne zarządzanie publiczne, rozwój współpracy lokalnej oraz wzmacnianie promocji i marki gminy
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.), 2024 r.	Spadek, GUS	234					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej (szt.)	Spadek, GUS	-					
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	Wzrost, JST	-					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.), 2024 r.	Wzrost, GUS	271					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na mieszkańca	Wzrost, JST	-					
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	Wzrost, GUS	813					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	Wzrost, GUS	5230					

Liczba przestępstw ogółem	Spadek, JST	-					
Wskaźnik salda migracji	Wzrost, GUS	25					
Przyrost naturalny	Wzrost, GUS	-50					
Poziom tożsamości lokalnej (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Liczba mieszkańców gminy (os.)	Wzrost, GUS	12844					
Liczba obiektów objętych termomodernizacją (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba instalacji OZE (szt.)	Wzrost, JST	-					
Lesistość (%)	Wzrost, GUS	39,4					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	Spadek, GUS	-					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba bezrobotnych (os.)	Spadek, GUS	318					
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Spadek, GUS	4,1					
Wskaźnik przedsiębiorczości (Podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności)	Wzrost, GUS	107					
Liczba nowych miejsc pracy	Wzrost, JST	-					
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	Wzrost, GUS	7,4					
Powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba turystów zagranicznych (os.)	Wzrost, GUS	-					
Liczba miejsc noclegowych	Wzrost, GUS	-					
Liczba projektów promujących gminę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba gospodarstw agroturystycznych (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba wejść na stronę internetową gminy	Wzrost, JST	-					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków UE (mln PLN)	Wzrost, GUS	81,3					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Korzystający z instalacji wodociągowej (%), 2024 r.	Wzrost, GUS	65,9					

Korzystający z instalacji kanalizacyjnej (%), 2024 r.	Wzrost, GUS	94,4					
Korzystający z instalacji gazowej (%), 2024 r.	Wzrost, GUS	0,8					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Zasoby mieszkaniowe, mieszkania (ob.)	Wzrost, GUS	3973					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	Wzrost, GUS	2559					
Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	Wzrost, JST	-					
Długość nowych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów dla uczniów niepełnosprawnych (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	Wzrost, JST	-					

Źródło: opracowanie własne, GUS – Główny Urząd Statystyczny, JST – Gmina Radziechowy-Wieprz. W przypadku braku wartości bazowej dla wskaźnika (np. za 2025 r.) należy zbadać kierunek zmian w roku opracowywania raportu ewaluacyjnego (np. badanie kierunku zmian w latach 2025-2028)

Tabela 6. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY			
Zrównoważony i zintegrowany rozwój Gminy Radziechowy-Wieprz, oparty na wysokiej jakości życia mieszkańców, ochronie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, wzmacnianiu lokalnej gospodarki oraz nowoczesnym i partycypacyjnym zarządzaniu			
Nr zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie kapitału ludzkiego, spójności społecznej i jakości życia mieszkańców			
1.1.-1.11	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz, NGO, MSP	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz
Cel strategiczny 2. Rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości, nowoczesnym rolnictwie i turystyce			
2.1-2.11	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz, MSP, INiB	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz
Cel strategiczny 3. Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych w warunkach transformacji klimatycznej			
3.1-3.11	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz, NGO, MSP, INiB	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz
Cel strategiczny 4. Zintegrowany rozwój infrastruktury technicznej, społecznej i dostępności przestrzennej			
4.1-4.11	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz, INiB	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz
Cel strategiczny 5. Nowoczesne zarządzanie publiczne, rozwój współpracy lokalnej oraz wzmacnianie promocji i marki gminy			
5.1-5.11	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz, NGO, INiB	Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz, NGO-organizacje pozarządowe, MSP-przedsiębiorcy, INiB- instytucje naukowe i badawcze

W Gminie Radziechowy-Wieprz **dokumenty wykonawcze** pełnią istotną funkcję w procesie wdrażania strategii, ponieważ przekładają jej cele i kierunki działań na konkretne rozwiązania organizacyjne, inwestycyjne i programowe. Obejmują zarówno **obowiązujące** plany, programy i dokumenty sektorowe, jak również opracowania, które mogą zostać **przygotowane w kolejnych latach** w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe i klimatyczne. Na potrzeby niniejszej strategii zestawiono dokumenty, które mogą wspierać realizację przyjętych celów rozwojowych, z uwzględnieniem zarówno aktualnie obowiązujących instrumentów, jak i możliwych do opracowania dokumentów uzupełniających.

Dokumenty wykonawcze stanowią podstawę skutecznej koordynacji działań podejmowanych w różnych obszarach funkcjonowania gminy. Pozwalają doprecyzować zakres interwencji, harmonogramy, odpowiedzialność poszczególnych jednostek oraz źródła finansowania, a także ułatwiają bieżące monitorowanie postępów. Ich znaczenie jest szczególnie istotne w obszarach wymagających długofalowego i skoordynowanego podejścia, takich jak rozwój usług społecznych i edukacyjnych, infrastruktura techniczna i transportowa, ochrona środowiska, gospodarka wodna, adaptacja do zmian klimatu, planowanie przestrzenne, przedsiębiorczość, turystyka czy ochrona dziedzictwa kulturowego.

Spójny system dokumentów wykonawczych powinien wspierać realizację wizji rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz oraz zapewniać **zgodność działań operacyjnych z celami strategicznymi do 2036 r.** Dzięki temu możliwe będzie lepsze powiązanie decyzji inwestycyjnych i organizacyjnych z rzeczywistymi potrzebami mieszkańców, efektywniejsze wykorzystanie środków własnych i zewnętrznych oraz zachowanie ciągłości polityki rozwojowej. Dokumenty te powinny tym samym wspierać budowę gminy dobrze skomunikowanej, oferującej wysoką jakość usług publicznych, wykorzystującej lokalny potencjał gospodarczy i turystyczny, a jednocześnie chroniącej swoje walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe.

Tabela 7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych, planowanych)

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument gminny (wykonawczy)	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	Plan ogólny Gminy Radziechowy-Wieprz,	zgodność zapisów planu ogólnego z modelem funkcjonalno-

	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego,	- przestrzennym gminy przyjętym w strategii, - aktualizacja planu w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej,
Energetyka	- założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, - plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Gospodarka komunalna	- wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, - Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Radziechowy-Wieprz, - wieloletni plan inwestycyjny,	- kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, - realizacja założeń wieloletniego planu inwestycyjnego,
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Radziechowy-Wieprz,	aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w gminnym programie opieki nad zabytkami,
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Radziechowy-Wieprz, - Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Radziechowy-Wieprz,	kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Transport	- plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, - plan zrównoważonej mobilności, - plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, - strategia rozwoju elektromobilności,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Polityka społeczna	- Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Radziechowy-Wieprz, - gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, - Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Radziechowy-Wieprz, - Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani w Gminie Radziechowy-Wieprz,	- implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja, - kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, - realizacja przewidzianych w programie rewitalizacji projektów społecznych,
Rozwój lokalny	- Program współpracy Gminy Radziechowy-Wieprz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, - plany odnowy miejscowości, - plan urządzeniowo-rolny, - strategia rozwoju kultury,	realizacja przewidzianych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów, szersze wykorzystywanie endogenicznych potencjałów rozwojowych, szersze angażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych,

	• strategia rozwoju turystyki,	• implementacja oraz bieżąca ewaluacja planów urządzeniowo-rolnego oraz odnowy miejscowości, • implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja,
Zarządzanie kryzysowe	• gminny plan zarządzania kryzysowego,	• implementacja oraz bieżąca kontrola gminnych planów zarządzania kryzysowego,
Finanse publiczne	• Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Radziechowy-Wieprz, • uchwały budżetowe.	• zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy zgodne z przyjętymi w strategii priorytetowymi celami oraz zadaniami do realizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Radziechowy-Wieprz

W ramach **Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027** określono **cele rozwojowe Polski**, które będą wspierane z funduszy unijnych. Obejmują one zwiększenie konkurencyjności gospodarki, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, osiągnięcie dobrego stanu środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju, przejście na gospodarkę niskoemisyjną, zrównoważenie systemu energetycznego oraz poprawę stabilności dostaw paliw i energii. Ponadto, istotne są działania na rzecz poprawy jakości kapitału ludzkiego i zwiększenia udziału kapitału społecznego w rozwoju kraju, ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych, poprawa dostępności usług odpowiadających na wyzwania demograficzne oraz rozwój połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich, i podniesienie jakości usług transportowych dla przewozu towarów i pasażerów.

Przykładowe źródła finansowania projektów, kierunków działań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR)**:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw

Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),

- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Przy konstruowaniu konkretnych **ram finansowych** dla projektów pod uwagę brane będą następujące uwarunkowania: analiza dochodów i wydatków gminy w ostatnich latach; analiza możliwości inwestycyjnych i płynności finansowej gminy; analiza zadłużenia gminy; analiza skuteczności w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań w ostatnich latach; zapisy wieloletniej prognozy finansowej gminy; informacje na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, bieżący harmonogram konkursów, warunków udziału i realizacji projektów, w tym wkładu własnego i udziału dofinansowania; baza wiedzy i doświadczeń powstałych w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie; baza wiedzy i doświadczeń powstałe w wyniku tworzenia ram finansowych dla dokumentów strategicznych funkcjonujących na poziomie gminy; informacje zapisane w opracowanych dotychczas projektach, wnioskach aplikacyjnych, studiach wykonalności.

Potencjalne **źródła finansowania zadań** zaplanowanych w **Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036** są zróżnicowane i obejmują zarówno środki własne gminy, jak i zewnętrzne źródła publiczne i prywatne. Ich odpowiednie wykorzystanie ma kluczowe znaczenie dla skutecznej realizacji działań strategicznych w różnych obszarach, takich jak infrastruktura, edukacja, gospodarka, ochrona środowiska, kultura czy usługi społeczne. Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę potencjalnych źródeł finansowania:

Środki własne budżetu gminy. Najbardziej podstawowym źródłem finansowania zadań są dochody własne Gminy Radziechowy-Wieprz, obejmujące m.in. wpływy z podatków i opłat lokalnych (np. podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny), udział w podatkach dochodowych (PIT i CIT), dochody z majątku gminy (dzierżawy, najmu, sprzedaży

nieruchomości), a także wpływy z opłat administracyjnych. Choć ich poziom jest ograniczony przez potencjał fiskalny gminy, stanowią one bazę do współfinansowania inwestycji oraz realizacji zadań bieżących.

Źródła finansowania realizacji strategii – ogólne założenia. Realizacja celów i kierunków działań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036 będzie wymagała wykorzystania zróżnicowanych źródeł finansowania. Podstawę stanowić będą środki własne budżetu gminy, uzupełniane funduszami europejskimi, krajowymi i regionalnymi, środkami pozostającymi w dyspozycji funduszy celowych, instrumentami zwrotnymi oraz w uzasadnionych przypadkach, kapitałem prywatnym. Dywersyfikacja źródeł finansowania pozwoli na realizację przedsięwzięć o różnej skali i charakterze, obejmujących m.in. infrastrukturę techniczną i społeczną, ochronę środowiska, transformację energetyczną, transport, edukację, usługi społeczne, przedsiębiorczość, turystykę oraz rozwój lokalnych społeczności.

Istotne znaczenie w okresie obowiązywania strategii będą miały **fundusze Unii Europejskiej** dostępne zarówno w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, jak i kolejnych wieloletnich ram finansowych UE. Gmina będzie mogła korzystać przede wszystkim z instrumentów Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oraz Funduszu Spójności. Szczególnie ważnym źródłem pozostaje program **Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027**, umożliwiający finansowanie m.in. przedsięwzięć infrastrukturalnych, środowiskowych, energetycznych, edukacyjnych, społecznych i związanych z rozwojem lokalnym. Uzupełnieniem będą programy krajowe, w tym **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FENIKS)** oraz **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**. Dla gminy wiejskiej znaczenie posiadają również instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej, w tym środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz działania wdrażane w formule LEADER za pośrednictwem lokalnych grup działania.

Ważnym uzupełnieniem finansowania europejskiego pozostaną **krajowe programy i fundusze celowe**. Gmina może ubiegać się o wsparcie inwestycji drogowych w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg, przedsięwzięć środowiskowych i energetycznych poprzez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, a także korzystać z programów prowadzonych przez właściwe ministerstwa i instytucje centralne. Możliwości

finansowania mogą dotyczyć m.in. infrastruktury edukacyjnej, sportowej i kulturalnej, ochrony zabytków, cyfryzacji, bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, polityki senioralnej, termomodernizacji, odnawialnych źródeł energii, gospodarki wodno-ściekowej, retencji oraz adaptacji do zmian klimatu. Zakres dostępnego wsparcia będzie każdorazowo uzależniony od obowiązujących w danym okresie programów i zasad ich finansowania.

Znaczącym źródłem będą również **instrumenty pozostające w dyspozycji Samorządu Województwa Śląskiego**. Oprócz środków europejskich mogą one obejmować regionalne programy celowe, konkursy i dotacje wspierające m.in. rozwój infrastruktury lokalnej, odnowę wsi, kulturę, sport, bezpieczeństwo, ochronę dziedzictwa, aktywizację społeczną oraz inicjatywy sołeckie. Gmina powinna także wykorzystywać możliwości realizacji projektów partnerskich z Powiatem Żywieckim, sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi i innymi podmiotami, zwłaszcza w przedsięwzięciach przekraczających granice administracyjne jednej gminy.

Dodatkową możliwość tworzą **programy współpracy terytorialnej i międzynarodowej**, w szczególności **programy INTERREG**, a także instrumenty unijne ukierunkowane na ochronę środowiska, adaptację do zmian klimatu, rozwój innowacji i wymianę doświadczeń, takie jak LIFE. Ze względu na położenie Gminy Radziechowy-Wieprz w południowej części województwa śląskiego oraz jej powiązania funkcjonalne z obszarem przygranicznym, współpraca ponadlokalna i transgraniczna może być wykorzystywana m.in. w projektach dotyczących turystyki, ochrony zasobów przyrodniczych, mobilności, promocji dziedzictwa kulturowego czy budowania wspólnych produktów regionalnych. Udział w takich przedsięwzięciach umożliwia nie tylko pozyskanie dodatkowych środków, lecz również transfer wiedzy, dobrych praktyk i nowoczesnych rozwiązań.

W przypadku przedsięwzięć posiadających odpowiedni potencjał ekonomiczny możliwe jest również wykorzystanie **partnerstwa publiczno-prywatnego oraz innych form współpracy z sektorem prywatnym**. Rozwiązania takie mogą znaleźć zastosowanie przede wszystkim w projektach dotyczących infrastruktury energetycznej, mieszkaniowej, turystycznej, rekreacyjnej lub wybranych elementów infrastruktury technicznej. Każdorazowo ich zastosowanie powinno być poprzedzone analizą efektywności ekonomicznej, podziału ryzyka oraz długoterminowych skutków finansowych dla gminy.

Uzupełniające znaczenie mogą mieć **granty pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, jednostki OSP, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, instytucje kultury**

i inne lokalne podmioty. Źródłem finansowania mogą być programy fundacji, przedsiębiorstw, instytucji finansowych i organizacji społecznych wspierające przedsięwzięcia edukacyjne, kulturalne, ekologiczne, sportowe, integracyjne i obywatelskie. Współpraca gminy z lokalnymi organizacjami może zwiększać skalę realizowanych działań, a jednocześnie wzmacniać aktywność społeczną i zaangażowanie mieszkańców.

W uzasadnionych przypadkach finansowanie przedsięwzięć może zostać uzupełnione **instrumentami zwrotnymi**, w tym preferencyjnymi pożyczkami i kredytami, oferowanymi m.in. przez **Bank Gospodarstwa Krajowego**, fundusze ochrony środowiska oraz instytucje wdrażające instrumenty finansowe ze środków europejskich. Mogą one służyć w szczególności zapewnieniu wkładu własnego, prefinansowaniu projektów lub realizacji inwestycji generujących oszczędności w dłuższej perspektywie, np. w zakresie efektywności energetycznej.

Skuteczność finansowania strategii będzie uzależniona nie tylko od dostępności poszczególnych programów, lecz również od **zdolności Gminy Radziechowy-Wieprz do odpowiednio wczesnego przygotowywania projektów**. Istotne będzie zatem systematyczne tworzenie i aktualizowanie portfela przedsięwzięć, przygotowywanie dokumentacji technicznej i planistycznej, zabezpieczanie wkładu własnego oraz monitorowanie pojawiających się możliwości finansowania. Pozwoli to elastycznie dostosowywać źródła środków do charakteru planowanych działań i zwiększać skuteczność realizacji celów strategicznych do 2036 r.

12. Literatura pomocnicza

- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Raszkowski A., Elementy procesu tworzenia strategii rozwoju organizacji pozarządowych, Nauki o Zarządzaniu, Management Sciences, Nr 3(24), 2015, s. 123-136, ISSN: 2449-9803.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

13. Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności	8
Wykres 2. Struktura ludności według wieku	9
Wykres 3. Saldo migracji	10
Wykres 4. Przyrost naturalny	11
Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	12
Wykres 6. Porady lekarskie ogółem	13
Wykres 7. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)	14
Wykres 8. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)	15
Wykres 9. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku	16
Wykres 10. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem	17
Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)	18
Wykres 12. Dochody i wydatki ogółem (PLN)	24
Wykres 13. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)	25
Wykres 14. Bezrobocie rejestrowane (os.)	26
Wykres 15. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (mln PLN)	27
Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	28
Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	29
Wykres 18. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)	30
Wykres 19. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	31
Wykres 20. Zużycie wody na mieszkańca (m ³)	32
Wykres 21. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca	33
Wykres 22. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania	34
Wykres 23. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m ²)	35
Wykres 24. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	36

14. Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Radziechowy-Wieprz	54
Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz	59
Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	64
Tabela 4. Obszary kluczowe Gminy Radziechowy-Wieprz w ujęciu problemowo-rozwojowym.....	95
Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych	100
Tabela 6. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2026-2036	102
Tabela 7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych, planowanych).....	103

15. Spis map

Mapa 1. Mapa Gminy Radziechowy-Wieprz	8
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radziechowy-Wieprz	75
Mapa 3. Subregiony województwa śląskiego oraz ich ośrodki centralne	83
Mapa 4. OSI – obszary cenne przyrodniczo	84
Mapa 5. OSI – ośrodki wzrostu	85
Mapa 6. OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze.....	86
Mapa 7. OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza	87
Mapa 8. OSI – gminy w transformacji górniczej	88